

תוכן הענינים

מחיית עמלק

'תשובות מרן שר התורה' (עמ' 2): בדיני משלוח מנות [ח"ג].

'מתיקות התורה' (עמ' 3): חזר בתשובה ופועל רבות בקיבוצו למען

התורה, אך בינתיים שומע דברי כפירה, כיצד ינהג? ומה

הקשר לשמיטה? ■ נתן מכונית לעני והוא נוסע בה

בשבת, האם יכול לחזור בו? ■ האם מותר להתום על

ערבות בשבת, כדי להוציא יהודי מבית אסורים נכרי?

'מתיקות שבת הארץ' (עמ' 5): ואז הוא אמר לי: "תדע

לך, מחר בבוקר אני הולך להניח תפילין. יש לי תפילין

מהבר מצוה מונחים בארון, ממחר אני מניח על היד

והראש". שאלתי אותו: "מה קרה פתאום? הרי לא

דברתי איתך להחזיר אותך בתשובה". "אני ראיתי

שאתה בן אדם, וזה מצא חן בעיני" - השיב...

'פניני פרשת השבוע' (עמ' 7): אלא שאז, קרא לו

הרבי לחדר צדדי, 'בוא, אגלה לך סוד מהשמים...'

הילד נרגש, הן לא בכל יום קורא הרבי לילד

ומבקש לשוחח עמו, לספר לו סוד שמימי...

'צדיק', אמר לו הרבי, 'הבה ואספר לך את

המתרחש ממש מעלינו, כשילד נכנס לבית

הכנסת ומתחיל להתפלל...'

'ליקוטים וסיפורים נפלאים' (עמ' 10): העיד אחד

מצדיקי הדורות שדרכו בעבודת ה' למד מלוליין - זה שקנה חכמה להלך על חבל דק

בין שני הרים גבוהים - ששאלוהו מהי חכמתך, ויען האיש כשהנני מרגיש שגופי נוטה לצד

אחד מיד אטהו לצד השני, וכך למדתי לעניין עבודת ה'...

'נפלאים מעשיר' (עמ' 13): 'את המחזה הזה לא אשכח לעולם' - מספר הרב מפוניבז' בדמעות - 'הרב לקח את הגמרא,

הצמיד לליבו וצעק: אוי גמרא שלימה מסכת בבא בתרא! והתחיל לרקוד עשרים דקות שלמות מסביב לשולחן, כמו

בשמחת תורה...'

'עובדות דרבי לוי' (עמ' 14): רבי אהרן הלוי הלך מבית לבית, ומאיש לאיש, והציע סחורתו, מי זקוק לבגד זה ומי לבגד

זה, וכך התמשך בזיון המכירה, עד שהרויח כל הסכום שנגנב, והחזירו לקופת הישיבה...'

'סיפור ושאלה בצידו' (עמ' 15): עם יציאתו מבית האסורים כ'זקן ורגיל' במלאכתו, החליט שמוטל עליו לחזק את דברי

חז"ל שפסקו וקבעו ש'רוב גנבי ישראל', וזאת שעליו לבצע גניבות רבות כנגד כל הגניבות המבוצעות על ידי הישמעאלים

ושאר העובדים הזרים בארץ הקודש...'

'אורות אילת השחר' (עמ' 9): הלכות נטילת ידיים לסעודה.

'אוצר היסודות והחקירות' (עמ' 4): פרשת זכור ■ עניני מעילה.

'שתולים בבית ה' (עמ' 6): דוד המלך היה בתכונת עשו ונתגבר על יצרו ■ כך עולה קילוסו של הקב"ה ממי שפחו

עליו יצרו ונלהם בו.

'שמחת התורה' (עמ' 18): לפרשת זכור: האם שבט לוי חייב במחיית עמלק?

'שלום לאוהבי תורתך' (עמ' 19): האם ניתן לקיים מנהג 'זכר למחצית השקל' בחצאי דולר? ■ האם מועילה צדקה

בלא ידיעת הנותן?

המדורים הנפלאים: 'שביבי חיים' (עמ' 17): ■ 'מרגליות שאול' (עמ' 21) ■ 'הארית הבטחון' (עמ' 22)

■ 'ביאורי תפילה' (עמ' 23) ■ 'מחודדים בפיר' (עמ' 24)

תשובות מרן שר התורה

נערך עם מראי מקומות והוספות ע"י הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א, מח"ס בית מתתיהו ומועדי הגר"ח באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

בדיני משלוח מנות [ח"ג]

משלוח מנות למחלל שבת

שאלה: אם יוצא יד"ח משל"מ כששלח למחלל שבת.

תשובה: דינו כגוי אם מחלל שבת בפרהסיא.

ועמש"כ בגדר מחלל שבת בשו"ת מלמד להועיל או"ח ס' כ"ט ובשו"ת התעררות תשובה ח"א או"ח ס' י"ב ח"ג או"ח ס' כ"ב ובשו"ת אגרות משה ח"א ס' ל"ג.

שלה לתינוק שנשבה

שאלה: אם יוצא יד"ח כששולח לתינוק שנשבה.

תשובה: אם מתבייש לחלל שבת בפני אנשים.

ובתשובות והנהגות ח"ג ס' רל"ו הסתפק במשל"מ לתינוק שנשבה, וכן בשו"ת שבט הקהתי ח"ב ס' רמ"ג, ועמש"כ בשו"ת שרגא המאיר ח"ד ס' ל"א, ומש"כ הגר"י ליברמן בעל המשנת יוסף בס' בנתיבות ההלכה ל"ג עמ' 116 ובס' יד פפורים פל"ד ס' ס"א בשם מרן הגר"נ קרליץ שיוצא. וע"ע בס' חשוקי חמד מגילה כ"ג ע"ב ובספרו תורת היולדת עמ' שפ"ב וגדר תינוק שנשבה עיין בחזו"א יו"ד ס"א ובס' חוט שני שבת ח"ב

פ"מ, ובשם מרן שליט"א בס' דולה ומשקה עמ' שצ"א ובשו"ת אבני ישפה ח"ו ס' ק"י ובשו"ת רבבות אפרים ח"ח ובס' נהרות איתן ח"א ס' ע"ה לענין משל"מ ובס' נהרות איתן ח"ה עמ' רפ"ז ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ט אות ט"ז ומובא בס' פרדס יוסף החדש פורים עמ' ת"ס ומה שציינתי במועדי הגר"ח ח"ב תשו' תשס"ב.

שלה לחולה סכרת

מתיקה

שאלה: אם שלח לחולה סכרת מיני מתיקה שאינו אוכלם אם יצא.

תשובה: יתכן שלא.

ובס' נשמת אברהם ס' תרצ"ה מביא מבעל המנחת שלמה שיוצא, ובס' מקראי קודש פורים ס' לא בהגהה כתב לתלות זה בתרי טעמי, ובס' בירור הלכה ס' תרצ"ה מביא ממרן שליט"א

שאינן יוצא, וע"ע בשו"ת רבבות אפרים ח"ו ס' שפ"ח ובשו"ת צמח יהודה ח"ג ס' רכ"ד ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ט אות י"ד.

שלה בעילום שם

שאלה: אם יוצא יד"ח משל"מ כששלח בעילום שם.

תשובה: לא.

ובשו"ת כתב סופר או"ח ס' קמ"א כתב לתלות זה בתרי טעמי, וכ"כ בכתבי הקה"י מגילה ס' קע"ז ובשו"ת התעררות תשובה ח"ג תצ"ח, אכן בשו"ת דברי שלום (מזרחי) ח"ה ס' קכ"ב שיצא, וע"ע בשו"ת לב אברהם ס' ס"ה ובס' דולה ומשקה עמ' ר"נ השיב ע"ז מרן שליט"א צ"ע ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ט אות ט'.

משלוח מנות בפירות שביעית

שאלה: אם אפשר לשלוח משל"מ בפירות שביעית.

תשובה: עמש"כ בדרי"א פ"ו משמיטה ה"י.

ושם מבואר דעת מרן שליט"א להחמיר בזה, אכן בס' אורחות רבינו ח"ב עמ' של"ד מובא שהקהילות יעקב הקל בזה, ועמש"כ בזה הצפנת פענח פ"ב ממגילה הט"ו ובשו"ת תורה לשמה ס' קצ"ג ובשו"ת מנחת יצחק ח"ג ס' נ"ז ובס' משנת יעבץ או"ח ס' פ' ובשו"ת משנת יוסף ח"א ס' כ"ז ובשו"ת להורות נתן ח"י ס' נ"ז ובשו"ת רבבות אפרים ח"ז עמ' תמ"ו ובס' חוט שני פ"ו משמיטה, ובשו"ת שבט הלוי ח"ז ס' קפ"ג ובשו"ת משנה הלכות ח"ח ס' שפ"ה ובשו"ת מנחת פרי ח"א ס' צ"ד ובס' מעדני סופר ח"ב ס' קי"ג ובס' אשרי האיש ח"ג עמ' שי"א ס"ז ובס' הליכות אבן ישראל ח"ב פס"ס ח"ח, ובס' אמונת ישראל ח"א ס' כ"ח ובס' אמרי יעקב ס"ו ס"ק מ"ה, ובס' בית דוד לגיסי הגרד"צ שאול שביעית ח"ב פ"ט ס' י"ד, ובס' שיח השמיטה עמ' צ"ו ובס'

שערי זבולון שביעית ס' כ"ב, ובשו"ת תולדות יצחק ח"ב ס' כ"ב ובס' מיני מעדנים ס' כ"ו.

עוד בענין הנ"ל

שאלה: בדר"א הנ"ל כתב מרן שליט"א להחמיר לשלוח משל"מ בפירו"ש, וצ"ע ממש"כ בס' אורחות רבינו בשם הקה"י להקל בזה.

תשובה: אין ידוע היטב מה היה המעשה שם.

ואכן בגיליונות הקה"י לירושלמי פ"ג משקלים פירש ספק הירושלמי לצאת ארבע כוסות מין של שביעית דהוי כפריעת חוב, ועמש"כ בבית מתתיהו ח"א ס"ב אות ד'.

מנה בבוקר ומנה בצהריים

שאלה: אם יוצא משל"מ כשנותן מנה אחת בבוקר, ואח"כ עוד מנה כשלא היה לו.

תשובה: יתכן.

והסתפק בזה בס' פסקי תשובה ס' קמ"ג, ובשו"ת התעררות תשובה ח"ג או"ח ס' תצ"ז מסיק שיצא, ועמש"כ בזה בשו"ת בית אב או"ח ס' ק"ג ובמקראי קודש פורים ס' ל"ח ובשו"ת בצל החכמה ח"ב ס' מ"ו ובשו"ת ציץ אליעזר ח"ח ס' י"ד ובס' ברכת אברהם מגילה ז', והכפ החיים ס'

תרצ"ה ס"ק ל"ו שאין יוצא אכן באורחות רבינו ח"ג עמ' נ"ד שיוצא, וע"ע בס' מעדני סופר ח"ב ס' קט"ו ובס' שלמי תודה פורים ס' כ"ט ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ט אות.

מנה אחת

שאלה: מי שנותן רק מנה אחת אם הוא חצי שיעור במצוות וקיים קצת מצוה.

תשובה: אולי.

ובשו"ת דברי שלום למוח"ז הגר"ש מזרחי זצ"ל ח"ה ס' קכ"ד שיתן עי"ש. ובס' יד פפורים עמ' ק"י הערה ח' הביא מהמהרי"ט אלגאזי בס' חוג הארץ דל"ש ח"ש במשל"מ, ועיין בפרמ"ג ס' תרצ"ה ס"ק י"א ובס' שיח התורה ח"ב עמ' רנ"ד השיב מרן דתליא דחש' במצוה. ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ט אות י"ט.

שני מיני משקה

שאלה: אם יוצא יד"ח משל"מ כשנותן שני מיני משקה.

תשובה: מסתבר שיוצא.

וכ"כ בשו"ת שם משמעון ס' ל"א והערוך השולחן ס' תרצ"ה ס' י"ד, ובשו"ת יהודה יעלה או"ח ס' ר"ז וע"ע בס' בית יצחק מגילה ז', ובשו"ת ציץ אליעזר ח"ח ס' י"ד אות ו', ומש"כ בשם מרן שליט"א בס' דרך שיחה ח"ב עמ' ש"ד.

משלוח מנות בסוכר וקפה

שאלה: אם יוצא יד"ח משל"מ בסוכר וקפה.

תשובה: לא מסתבר לכאן.

והערך שי ס' תרצ"ה ס"ק א' שיוצאין בתבלינין, ועמש"כ בשו"ת דובב מישרים ח"א ס' צ"ב, ובס' שלמי תודה פורים עמ' ש"ב משמיה דמרן הגר"נ קרליץ שאין יוצא בקפה, ובתשובות והנהגות ח"ה ס' רל"ד אות ב' דהמנהג שיוצאין, ומש"כ בשם מרן שליט"א בס' תורת המועדים ס' תרצ"ה ס"ק י"א ובס' ירושלים במועדיה עמ' ת"ג ובשו"ת משנת יוסף ח"ג ס' רמ"ח ובס' מיני מעדנים עמ' קע"ה.

דג וביצה

שאלה: אם יוצא משל"מ בדג וביצה ביחד.

תשובה: יתכן שלא.

ועמש"כ בזה הבאר היטב ס' תרצ"ה ס"ז ובשו"ת דברי שלום ח"ה או"ח ס' קכ"ז ובס' פתח עינים ביצה ט"ו.

מתיקות התורה

מאצרותיו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

רכב לאדם שיסע ברכב בשבת. ויעוין פסחים (דף כ ע"ב) "דילמא אתי בהו לידי תקלה", הרי שחששו חכמים לחששות רחוקים של תקלות, וא"כ ודאי שיש להיזהר שלא יגיע תקלה על ידו ולכן הנותן רכב לחבירו צריך להתנות מראש שלא יעשה בו חטא. [ויעוין עוד במש"כ בחשוקי חמד עמ"ס מסכת פסחים (דף כ ע"ב)]. (ב"ב קלז, ב).

האם מותר לחתום על ערבות בשבת, כדי להוציא יהודי מבית אסורים נכרי?

שאלה. יהודי שנאסר על לא עול בכפו, בבית אסורים נכרי, וקבעו משפטו בשבת, והשופט מסכים להוציאו לחופשי, בתנאי שאחד יחתום על ערבות כספית, שהאסיר יחזור למשפט, ואם היהודי לא יחתום על ערבות, ישאירו אותו בבית האסורים עוד כמה חודשים, האם מותר לחתום על הערבות בשבת, ואם אסור האם מותר לחתום בשינוי? תשובה. נאמר במסכת בבא בתרא (דף ח ע"ב) אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן דפדין שבויים מצוה רבה היא, א"ל דכתיב 'והיה כי יאמרו אליך אנה נצא, ואמרת אליהם כה אמר ה' אשר למות למות, ואשר לחרב לחרב, ואשר לרעב לרעב, ואשר לשבי לשבי'. שבי קשה מכולם דכולהו איתנהו ביה.

אך לכאורה דברים אלו אמורים דוק בשבוי שביד הנכרי לענותו, ולעשות בו ככל שיעלה ברוחו, אבל בבית האסורים נכרי, שהמקום מסודר ואין מענים שם האסורים, אולי על זה לא נאמר שבי קשה מכולם. אולם במהרש"א הקשה איך אמרינן שכולהו איתנהו בשבוי, בשלמא חרב ורעב איכא, דיוכל להרעיבו, או להרגו בחרב, אבל שימות מיתה טבעית ודאי דאין זה ביד הכותי, והשיב: שגם זה בכלל שבוי דיש אדם שאינו הורגל בטבע מקומות ומדינות אחרות, ומת שם במיתה טבעית, עכ"ד. ולכאורה גם בענינו יש בזה מצוה, ואולי מותר לחלל שבת.

והנה אמרינן בסנהדרין דף כו ע"א מכריז רבי ינאי פוקו וזרעו בשביעית, משום ארנונא. והקשו התוס' וא"ת ומשום ארנונא התירו לחרוש ולזרוע דהויא איסורא מדאורייתא, וי"ל דמיירי בשביעית בזמן הזה דרבנן, אי נמי י"ל דפקוח נפש הוא ששואל להם המלך מס, ואין להם מה יפרענו ומתים בתפיסת המלך, והכי איתמר בירושלמי משום חיי נפש, עכ"ל. הרי שלתירוץ השני בתוס' מותר לעבור על איסור דאורייתא כדי שלא לשבת בתפיסת המלך.

אולם בשו"ת מהר"ל דסקין (קונטרס אחרון סימן ה אות ס) דן אם מותר לחלל שבת לפדות שבוי מבית האסורים, וכתב להביא מדברי התוס' שלהיות בבית אסורים הוא דבר שיש בו חשש סכנה. והשיב נראה שלא אמרו זה כי אם בגזירה כללית, שיתכן שימצא בהם אנשים שימותו, והוי חשש סכנת נפשות ממש, אבל בפרטות לפדות איש אחד, ודאי לא חיישינן לסכנה, דהאי יחיד שימות בתפיסה, עכ"ד. משמע מדבריו שאדם אחד היושב בבית האסורים אסור לחלל שבת כדי להוציאו, משום שלא חיישינן שימות בתפיסה.

ולענין אם מותר לכתוב כלאחר יד, כתב שם המהר"ל דיסקין, שלכאורה מפורש בתוס' במועד קטן (דף יט ע"א ד"ה וטוה) שמותר לכתוב בחול המועד בשינוי כדי להוציא תפוס מבית האסורים, משמע שביו"ט אסור לכתוב אפילו בשינוי, וכתב שיתכן ששם מיירי במקום שאין השעה עוברת, אלא שע"י הכתיבה עכשיו נפדה תיכף, ואם נאסור יכתבו אחר יום טוב ואז יצא, אבל במקום שהשעה עוברת, אין בידינו לאסור כלאחר יד, עכ"ד. וצ"ע בענינו כאשר ישב עוד כמה חדשים בבית האסורים, האם זה נחשב כשעה עוברת ומותר לכתוב בשינוי, או שעה עוברת היינו רק במקום שלא יצא תקופה ארוכה (סנהדרין כו, א).

חזר בתשובה ופועל רבות בקיבוצו למען התורה, אך בינתיים שומע דברי כפירה, כיצד ינהג? ומה הקשר לשמיטה?

שאלה. מעשה בחבר מזכירות של קיבוץ שאינו שומר תורה, והוא בעל תשובה. נכבד, יחיד מול רבים, ושומע דברי כפירה איך ינהג, האם ישתוק, או יעשה מחאה, אבל אז יקחו מה שיש לו, וילחמו בו בעוז ולא יוכל לפעול למען התורה?

תשובה. שאלתי שאלה זו את מוריניו בעל שבט הלוי זצ"ל והשיב לי: אין למחות בפה מלא, אבל הוא חייב להביע מורת רוח, כגון להסב פנים, שאין זו שתיקה, וגם לא הסכמה, עכ"ד. ומצאתי כדבריו בירושלמי שביעית (פ"ט ה"ו) שרבי חזקיה עמד בשוק של קיסרין, ראה אחד שליקט משא אחד של פירות שביעית שלקטן באיסור, הפך את פניו, להוכיח לאנשי מקומו שזה עושה שלא כדיון. הוא לא יכול למחות, וגם לא להסכים, לכן הביע מורת רוח. שמע זאת רבי יעקב בר אחא, ואמר אשרי אמו של רבי חזקיה שילדה בן חשוב כזה (ב"ק קיג, ב).

נתן מכונית לעני והוא נוסע בה בשבת, האם יכול לחזור בו?

שאלה. נתן מכונית לעני והמקבל נוסע בה בשבת, ולפיכך רוצה הנותן לחזור בו, כי אומר שאנן סהדי שעל דעת כן לא נתנה, האם טענתו טענה?

תשובה. אם העני כבר קיבל וזכה במכונית כשהיה כשר, ואח"כ פרק עול, זכה במכונית ואין יכול הנותן לומר על דעת כך שיחלל שבת אח"כ, ברור שלא נתתי לו. וראיה לכך ממסכת ב"ב דף קלז ע"א שם נאמר: "ואפילו היו בהם עבדים והוציאן לחירות. פשיטא, מהו דתימא מצי אמר ליה למיעבד איסורא לא יהיבין לך, קא משמע לך". הרי דאע"פ שהנותן טוען 'לא נתתי לך את העבד על מנת שתעבור בו חטא ותשחררנו', בכל זאת המתנה קיימת, וא"כ ה"ה בענינו. ויעוין גם בירושלמי (פ"ה שביעית סוף ה"ג): השאילו לו סאתו, ובא ומצאו מודד בגורן אינו זקוק לו, [למחות בידו]. דכיון דבשעה שנתן לו היה בהיתר, אינו רשאי ליטלו ממנו קודם זמנו דחשוב כשלו.

ונראה שאם המקבל מתנה היה פעם אדם כשר, וכבר נתחמץ ופרק עול טרם קיבל את המכונית, ולבסוף רק נתגלה הדבר בזה שהתחיל לנסוע בו בשבת, הרי זו מתנה בטעות, דיכול הנותן לומר לרשע לא נתכוונתי לתת מתנה.

ויעוין באגרות משה (או"ח ח"ב סימן סו, וי"ד ח"א סימן עב) לגבי השכרת בית או אולם שמחות ליהודי מומר שברור שיעשו שם עבירות. ויעוין עוד בנחלת אליהו (סימן לו) שדן אם מותר להשכיר דירה כשיודע שהשוכר ישתמש בחשמל בשבת באיסור. ומשם יש ללמוד לגבי כך, אם מותר לתת

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה בכל חלקי התורה מתוך הספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ

פרשת זכור

י"א שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים לקראם מדאורייתא, לפיכך בני הישובים שאין להם מנין, צריכים לבא למקום שיש מנין בשבתות הללו, כדי לשמוע פרשיות אלו שהם מדאורייתא. הגה: ואם אי אפשר להם לבא, מ"מ יזהרו לקרותם בנגינתם ובטעמם (שו"ע או"ח תרפה, ז).
האם חיוב פרשת זכור שהוא מדאורייתא, וחיוב ארבע פרשיות שהוא מדרבנן, הם שני חיובים שונים; או שחכמים צירפו יחד את שני החיובים, שבחיוב קריאה מתורת ארבע פרשיות, חידשו שנכלל עוד חידוש כלפי עצם המצוה של 'זכור', שחייבים לקיים מצוה זו דווקא באופן זה.
כנסת אברהם (לגר"א פרבשטיין, מצוות ומועדים סי' טו אות ה).

מאיר; וחכ"א: בין כך ובין כך לא מעל, לפי שאין מעילה בקונמות (נדרים לה, א).

לפי הדעה שיש מעילה בקונמות, האם יש בהם גם חיוב תשלומין, כמו במועל בהקדש.

חידושי הגר"ש רחובסקי (נדרים סי' טו אות ט).

מעילה - מיעוט מזיד

המועל בקדשי בדק הבית כיון שמעל בשגגה נתחלל הקדש וזה שנהנה אחריו פטור, מעל בזדון הואיל ואינו חייב בקרבן מעילה לא נתחלל הקדש אלא הרי הוא בהוייתו ואם בא אחר ונהנה בו בשגגה מעל, במה דברים אמורים כשמעל בקדש והוציאו בתורת חולין והקנהו לאחר, אבל אם נהנה בו ופגמו ולא הקנה לאחר יש בו מועל אחר מועל (רמב"ם פ"ו מהל' מעילה ה"ג).

מה שאין מעילה במזיד, האם הוא דין בקרבן, שאין חייבים קרבן על מעילת מזיד, או שהוא דין בעצם המעילה, שמעילת מזיד אין לה שם 'מעילה'.

ברכת מרדכי (סוגיות הש"ס, סי' סז ד"ה ומעתה)¹.

מעילה - מיעוט מחובר

אין מעילה אלא בתלוש מן הקרקע אבל הנהנה בקרקע עצמה או במחובר לה לא מעל אפילו פגם, כיצד החורש שדה הקדש או הזורע בה פטור, נטל מאבקה ונהנה בה ופגמה מעל, הדש בשדה הקדש מעל שהאבק שלה מועיל לשדה והרי נהנה באבק ופגם השדה, וכן אם חרש שדה הקדש כדי להעלות אבק לעשב שנתן בה ונטל העשב מעל, הדר במערת הקדש או בצל אילן או שובך של הקדש אף על פי שנהנה לא מעל, וכן המקדיש בית בנוי הדר בו לא מעל, אבל המקדיש עצים ואבנים ונהנה בהן בית הדר שם מעל כמו שיתבאר (רמב"ם פ"ה מהל' מעילה ה"ה).

האם המיעוט של מחובר הוא רק מחיובי המעילה, אבל עדיין יש בכך איסור, כאיסור המעילה במטלטלין. או שהמחובר נתמעט מכל דין מעילה, ומה שאסור ליהנות, הוא רק משום האיסור הנאה דעלמא שבהקדש, שאצל איסור זה אין מיעוט אצל קרקעות.

דברי הרב (לגרי"ש כהנמן, ח"א סי' לט ד"ה והנראה).

מה שאין מעילה במחובר, האם הוא משום שקדושת המחובר קלה יותר, או שאין נפקא מינה בעצם הקדושה, אלא גזירת הכתוב היא, שאין מעילה אלא בשימוש של תלוש.

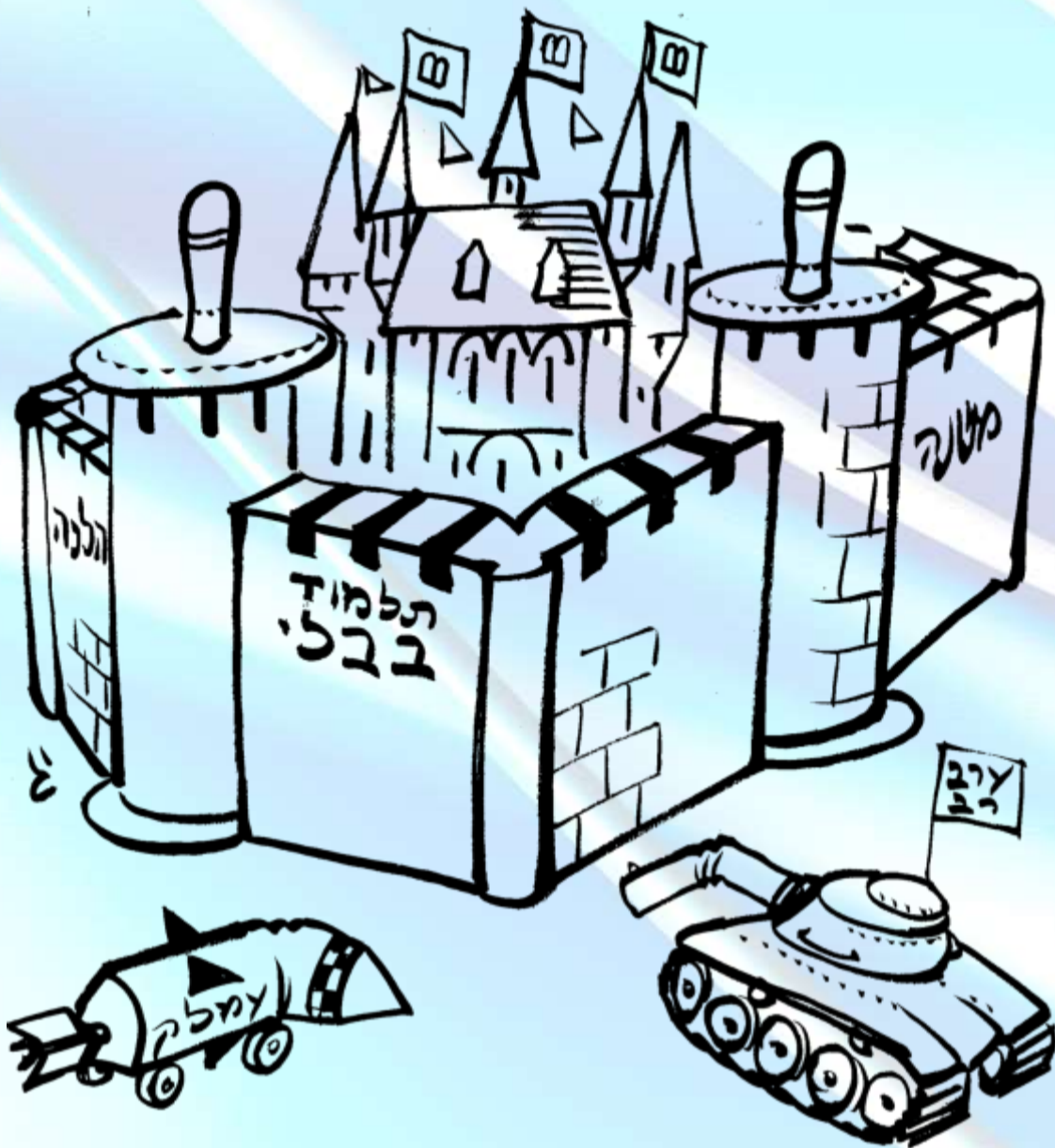
הגר"ח שמואלביץ (שיעורי נדרים, שיעור ט).

מעילה - קדושת הגוף ובדק הבית

אמר רב פפא: חסורי מיחסרא והכי קתני בד"א - כשהקדיש קדושת הגוף לגבי מזבח, אבל הקדישו קדושת דמים לגבי מזבח - נעשה כמי שהקדישו לבדק הבית, הקדיש תרנגולת - מועלין בה ובביצתה, חמורה - מועלין בה ובחלבה (מעילה יב, ב).

יש שני דיני מעילה: א. בדבר שיש בו רק קדושת בדק הבית, והיינו קדושת דמים, כל קדושתו הוא בגלל שהוא ממון הקדש, ובאופן זה האיסור מעילה הוא רק מצד גזל הקדש. ב. דבר שקדושתו היא קדושת המזבח, והיינו קדושת הגוף, בזה האיסור מעילה אינו מצד גזל, אלא שבא לכפר איסור הנאה מהקדש.

נתיבות המשפט (ביאורים סי' כח ס"ק ב), על פי תוספות (כתובות ל, ב ד"ה זר).
[ביאורים והערות (פסחים עמ' ריז)].

עניני מעילה

נִפְשׁ בִּי תִמְעַל מֵעַל וְחֻטְאָה בְּשִׁגְגָה מִקְדָּשֵׁי ה' וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לְה' אֵיל תָּמִים מִן הַעֵצִים בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשִׁקְלֵי הַקֹּדֶשׁ לְאֲשָׁם: וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם וְאֵת חֲמִישְׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יִכְפֹּר עָלָיו בְּאֵיל הָאֲשָׁם וְנִסְלַח לוֹ (ה, טו-טז)

מעילה - בקונמות

בעא מיניה רבא מרב נחמן: יש מעילה בקונמות או לא. אמר ליה, תניתוה: מקום שנוטלין עליה שבר, תיפול הנאה להקדש; למימרא כי הקדש, מה הקדש יש בו מעילה, אף קונמות יש בהן מעילה. כתנאי: קונם כבר זו הקדש, ואכלה בין הוא ובין חבירו - מעל, לפיכך יש לה פדיון, כבר זו עלי להקדש, ואכלה הוא - מעל, חבירו - לא מעל, לפיכך אין לה פדיון, דברי ר'.

¹ והוכיח מדברי הרמב"ם (שם), שאין על כך שם 'מעילה' כלל, ולכן אינו יוצא לחולין במזיד. ויש להעיר מהמבואר בסנהדרין (סנהדרין פג, א): היזד במעילה, רבי אומר: במיתה, וחכמים אומרים באזהרה. ומשמע שיש ענין של מעילה במזיד. ויש ליישב, שבדווקא נקטו 'היזד במעילה' ולא 'המועל במזיד', משום שאין על כך שם מעילה. אך יש להעיר מלשון הרמב"ם (שם) 'מעל בזדון'. ועוד כתב הרמב"ם (פ"א מהל' מעילה ה"ג): כל המועל בזדון לוקה, ומשלם מה שפגם מן הקדש בראשו, ואזהרה של מעילה מזה שנאמר (דברים יב, יז) 'לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו' ונדרוך', מפי השמועה למדו שזו אזהרה לאוכל מבשר עולה, הואיל וכולו לשם והוא הדין לשאר כל קדש שהוא להשם לבדו, בין מקדשי המזבח, בין מקדשי בדק הבית, אם נהנה בהן שוה פרוטה לוקה. מעל בשגגה וכו'.

מתיקות שבת הארץ

פנינים וסיפורים בעניני השמיטה, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שמיטה

מאוצרותיו של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א

ואז הוא אמר לי: "תדע לך, מחר בבוקר אני הולך להניח תפילין. יש לי תפילין מהבר מצוה מונחים בארון, ממחר אני מניח על היד והראש". שאלתי אותו: "מה קרה פתאום? הרי לא דברתי איתך להחזיר אותך בתשובה". "אני ראיתי שאתה בן אדם, וזה מצא חן בעיני" - השיב...

אמר לי הנהג: "אני לא לוקח כסף!".

"מה פרוש אתה לא לוקח?" - התפלאתי, "זו העבודה שלך, איך מסייע בחנם!".

"אתה ברכת אותי, ולכן אני לא רוצה כסף" - השיב.

אמרתי לו: "אני אשארו לישון פה. תמשיך להפעיל את המונה, וכשתחליט לקחת כסף תגיד לי כמה יצא במונה. אני לא יוצא מהמונית בלי לשלם לך!".

בסוף הוא התרצה ולקח את הכסף. לפני שירדתי הוא בקש ממני את מספר הטלפון שלי, ונתתי לו. ואז הוא אמר לי: "תדע לך, מחר בבוקר אני הולך להניח תפילין. יש לי תפילין מהבר מצוה מונחים בארון, ממחר אני מניח על היד והראש".

שאלתי אותו: "מה קרה פתאום? הרי לא דברתי אתך להחזיר אותך בתשובה".

"אני ראיתי שאתה בן אדם, וזה מצא חן בעיני" - השיב, "אז חשבתי

לשלם לך על כך בזה שלא אקח ממך תשלום

על הנסיעה, אבל אתה לא הסכמת, אז איזה

טובה אני יכול לעשות לך? אתה אדם דתי,

בשבילך אני אניח תפילין".

לאחר כמה שבועות צלצל הטלפון

בבית הרב טויסיג.

- "הרב טויסיג?"

- "כן, מי מדבר?"

- "ה' שמע את התפלה שלי".

- "אה, הנהג. שה' יברך אותך שיהיה

לך כל טוב, ושיהיו לך חיים מתוקים.

מה נשמע?"

- "כבוד הרב, אתה יודע, השנה עשיתי ליל הסדר.

שנים לא עשיתי את זה, וחוצץ מזה אני מניח תפילין כל יום".

אמרתי לו: "אני כל כך שמח לשמע".

והוא אמר לי: "אבל לא בשביל זה צלצלת. אתה יודע בשביל מה צלצלת?

בשביל לשמע אותך עוד פעם, בשביל זה צלצלת".

"ועשת את התבואה לשלש השנים"

בכדי לסייע לחקלאי לעמד בנסיון הגדול הפרוץ בהשבת שדותיו, התורה

מבטיחה לו מראש את הברכה לשלש השנים הבאות.

על ברכה זו מספר בקבץ "קול התורה":

בשנת תש"ס ערב שנת השמטה, יצאה קבוצה של רבנים מהעיר בני ברק

לפקח על קצירת החטים עבור מצות מצוה לשנתים הבאות: שנת תשס"א

שנת השמטה ושנת תשס"ב שהיא השנה הראשונה שלאחר השמטה ועדין

לא תהיה אז תבואה חדשה.

באותה שנה, תש"ס, החרף היה שחון ויבש, והתעורר חשש שיהיה מחסור

של חטים אפילו לכמות החטים הנצרכת לשנה אחת.

מה גדלה הפתעתם של הרבנים כשנפגשו בשדה עם החקלאים שספרו על

רובי גדול בכמות התבואה יותר מכל השנים. לדבריהם, העבודה המשקעת

בכל דונם, החל מהחרישה ועד האסיף, שנה כמחיר של ארבע מאות קילוגרם

בבול.

הברכה של הרב אהרן טויסיג

רבי אהרן טויסיג (הגדה של פסח) מסביר מהי ברכה. הוא מספר שרבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל קבל פעם מתלמידו מכתב ברכה לראש השנה, וכתב לו בחזרה: "עשית עסקה מצינת! אתה ברכת אותי וה' יברך אותך בעד זה, שנאמר (בראשית יב, ג) "ואברכה מברכך".

אומר רבי אהרן: "אתה רוצה ברכה? - תברך יהודי, תהיה לך ברכה! אנשים מחפשים ברכות מצדיקים, אולם כבר אמר החכם מכל אדם (משלי י, כב) "ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה", הברכה שאדם מתברך מפי ה' היא הברכה המשפחת ביותר".

כדי להמחיש זאת הוא מספר על מקרה שארע לו בעצמו:

לילה אחד הזמינו אותי לסעודה של ה"חברא קדישא", היה זה ביום ז' אדר². הגעתי, דברתי דברי תורה בסעודה, ובשעת לילה מאחרת היא הסתיימה.

מראש סכמו עם הנהג שהביא אותי

שישוב להחזירני לביתי, אבל הוא

כנראה שכח ונרדם. היה זה עוד טרום ערב

הפלאפון, ולא היה כל דרך להשיגו.

עמדתי תקוע באיזה חר בארץ רוצה

לשוב לביתי, אבל אין בנמצא כל

דרך לעשות זאת. נשאתי עיני

לשמים ובקשתי: "רבוננו של עולם תשלח

לי מונית שתחזיר אותי הביתה".

זה כבר היה אחרי חצות לילה,

ופתאום נעצרה לידי מונית. נגשתי לנהג

ואמרתי לו: "ערב טוב לך, שיהיה לך

יום מברך! אתה יכול לקחת אותי בבקשה

הביתה?"

ואז לתדהמתי צעק הנהג: "ה' שמע את התפלה שלי! ה' שמע את התפלה שלי!".

חשבתי לעצמי: "נו ברור, אם אני עמדתי פה ובקשתי מונית גם הוא כנראה בקש פרנסה. אז ה' שמע את התפלה שלי".

התישבתי בתוך המונית, והנהג פנה אלי: "אתה יודע ממתני אני עובד?" הוא לא המתין לתשובה והמשיך: "משש בבקר! עכשו זה כבר אחרי שתים עשרה בלילה".

"שמונה עשרה שעות רצוף" - אמרתי, "אתה לא עייף?"

"אני מת מעיפות!" - השיב הנהג.

אמרתי לו: "זה מספן! למה אתה נוהג עד עכשו?"

השיב לי הנהג: "אני אגיד לך למה. יום שלם עבדתי, נכנסו אנשים, יצאו

אנשים, אף אחד לא אמר לי יום טוב, שלום, כל טוב, בקר טוב, אף אחד לא

אמר לי מלים כאלו טובות. כלם רק צוו עלי: קח אותי לפה, קח אותי לשם.

נכנס בלבי פחד אולי חס וחלילה יקרה לי משהו, אף אחד לא ברך אותי היום

שיהיה לי טוב... החלטתי שאני לא חוזר הביתה בלי שמישהו יגיד לי משהו

טוב. אז התפללתי לה', אני כבר כל כך עייף, רבוננו של עולם תשלח לי מישהו

שיברך אותי, ובדיוק אז אני רואה אותך, ואתה אמרת לי ערב טוב".

בגלל שהנהג היה כל כך עייף, דברתי אתו כל הדרך כדי שלא ירדם. הגענו

לבני ברק, המונה הראה על הסכום 47.70, הוצאתי שטר של חמשים שקלים,

הגשתי לנהג ואמרתי לו: "את העדף תשמר לך".

² הערת העורך: בהשגחה פרטית סיפור זה עלה בידי כעת, סמוך ונראה לז' אדר, ולא כיוונתי את הדברים.

וכך הוא ספר בהתרגשות: היתה זו שמטה ראשונה שאותה התפוננתי לקיים. בין עצי הלימון יש סוג שקרוי "לימון קייצי", עץ זה הוא בדרך כלל פחות נדיב בפרותיו. אולם, לפני אותה שמטה הוא פעל לפי 'ספר הספרים', והניב בשנה אחת של ערב שביעית, יכול של שלוש שנים. ראיתי במפרש את ברכת התורה "ועשת את התבואה לשלוש שנים".

נסים שונים חווים שומרי השמטה. נסתרים או גלויים... בגליון "נר לשלחן שבת" מספר על יהודי אחד בעל שדה, ששוכנע על ידי קרובי משפחתו לשמר שמטה כהלכתה. שדהו נשאר שומם במסירות במשך כל שנת השמטה, וכשהסתימה השנה, פנה בעל השדה לנקות את השטח, שהצמיח קש.

חבר שהגיע לסייע לו, עצר בהשתאות בטרם החלו לקצר ולבער את כל הקש שמלא את השדה: "תסתכל טוב, זה לא קש רגיל!" התברר שזהו קש המשמש כמצע עליו מגדלים את הפטריות, והוא שונה הון רב. הנה, שלח ה' ברכה פלאית ופרנסה ברוח גדול בזכות שמירת השמטה.

בשנה רגילה מפיקה האדמה מכל דונם חמש מאות קילוגרם, ולכן נשאר להם רוח של מאה ק"ג מכל דונם. בשנה זו כששקלו את התבואה שנקצרה מצאו שהכמות של התבואה מכל דונם עלתה לשבע מאות וחמשים קילוגרם!

במקום רוח של מאה קילוגרם לדונם, קבלו החקלאים רוח של שלוש מאות וחמשים קילוגרם - יותר מפי שלוש משאר השנים.

ספור נוסף מובא בספר "גבורי פח":

עצי הלימונים של עובדיה לוי הצמיחו פרות בערב שביעית פי שלושה, כמאמר המקרא וציויתי את ברכתי.

הברכה ביבולו היתה גם במחיר. אם בימים כתקונם הוא היה משיג על פרי הלימון כחצי שקל לקילוגרם, הרי שבאותה שנה הוא קבל כארבעה שקלים על כל קילוגרם! אם נוסף את הכפלת המחיר על כמות הפרי, נמצא שרוח הלימון הקייצי של עובדיה לוי היה פי 15!

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות | פרקים מ'תורת ההתחזקות' | הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

דוד המלך היה בתכונת עשו ונתגבר על יצרו

דוד המלך ע"ה, גם הוא קיבל מטבעו תכונת אדמוני כעשו, שהוא שפיות דמים וגילוי עריות, אלא שהוא נתגבר על יצרו הרע ונעשה צדיק הדורות,

ועם תכונת האדמוני השתמש כדי לעשות מלחמות בגוים על פי התורה.

אכן, מכיון שביסודו היה דוד בעל יצר קשה ותקיף, לכן נכשל הוא כמה חטאים, אשר לכאורה אינם תואמים את רום מדרגתו, והקב"ה סלח לו עליהם ולא העבירו מן המלכות, משום שידע את טיב יצרו הקשה והמר.

לעומת זאת שאול המלך, ניחון בטבע נח ומאוזן, ולא היה אמור לחטוא כלל, ולכן מכיון שחטא פעם אחת – לא סלח לו הקב"ה על כך, והפסיד המלוכה ממנו ומזרעו.

מכאן נלמד כי לעולם לא נוכל להשוות בין חטאים של אדם אחד, למשנהו. יתכן שאדם אחד יתמודד ואף ייכשל בחטאים חמורים, ואין הדבר חמור בעיני הקב"ה כל כך, ואילו אדם אחר שייכשל בחטא קטן יענש עליו חמורות.

הדברים הנ"ל מבוארים במפורט בספרי רבותינו, כמבואר בסעיף הבא:

מקורות לדברי הסעיף הקודם

מדרש רבה:

כיון שראה שמואל את דוד אדמוני נתיירא, אמר זה שופך דמים כעשו, אמר לו הקב"ה 'עם יפה עינים', עשו מדעת עצמו הוא הורג אבל זה מדעת סנהדרין הוא הורג (בראשית רבה פרק טו).

הגר"א:

וזה שאמרו (יומא כב:) שאול באחת ולא עלתה לו, דוד בשנים ועלתה לו. והענין הוא: כי בדוד נאמר (שמואל א טז יב) 'זהו אדמוני' והוא במאדים, ולכן טעה בו שמואל בעת שראה קלסתר פניו [ראה במדרש רבה להלן], והוא העביר מידותיו בכל. ואף שאלו השנים לא העביר, מכל מקום עלתה לו כמו שאמרו (יומא כג.) כל המעביר על מדותיו וכו', ודוד הרבה להעביר על מדותיו, מה שאין כן שאול שאמרו בן שנה שאול כו' (שמואל יג א) – כבן שנה שלא טעם טעם חטא (גמ' יומא כב:). והוא העביר מדתו הטובה לרעה בדבר אחד, ולכן אף באחד לא עלתה לו (ביאור הגר"א משלי כב, ו).

האר"י הקדוש:

דע, כי האיש הזה שבא עתה בגלגול בפעם ראשונה, יש לו טורח גדול להכניע יצרו, לפי שזה הוא התחלת הזדככו מן הקליפות. וזה טעם מספיק אל דוד

המלך ע"ה, ידידו יתברך ומצינו בו שהיה יצרו מתגבר עליו בבת שבע ובאביגיל, והוא פלא גדול, אלא הטעם כי אז היתה התחלת יציאתו מעמקי הקליפות. ודע כי לטעם הנזכר, אין עונות האיש הזה החדש נחשבים לפניו יתברך כשאר בני אדם, לפי שעדיין הוא נתון בין הקליפות, וטרחו גדול לצאת מתוכם. וזה סוד אומרם ז"ל אלמלא אתה דוד והוא שאול, הייתי מאבד כמה דוד מפני שאול, והבן זה מאד. ולפעמים יארע כי האיש הזה החדש, תהיה נשמתו מעולה וגבוה מאד, ואינו יכול להכניע יצרו, ואם לא כן בקלות גדול היה יכול להיות חסיד גדול. בזה יתבאר לך סוד נמרץ, כי לפעמים חטא קטן של אדם אחד, יענש עליו מאד. ועון גדול של אדם אחר, אינו נענש עליו (עפ"י שער הגלגולים הקדמה כז).

כך עולה קילוסו של הקב"ה ממי שפחז עליו יצרו ונלחם בו

וכן עד ימינו אנו, יש בכלל ישראל שני מיני תכונות אלו – יעקב ועשו – וקילוסו של הקב"ה עולה מאלו כמו מאלו, כל עוד הם נלחמים ביצרום.

כפי שכתב הנתיבות שלום:

מרון אדמו"ר בעל בית אברהם ז"ע אמר על מה דאיתא במדרש (שמו"ר ז, ג) כשם שקילוסו של הקב"ה עולה מצדיקים שבגן עדן כך קילוסו עולה מראשים שבגיהנום, שמצננין את הגיהנום בדמעוניהם.

'צדיקים שבגן עדן' - היינו זה שעוסק בתורה ועבודה ומאיר לו בכל עניניו, וכשם שקילוסו של הקב"ה עולה ממנו כך עולה הוא מ'רשעים שבגיהנום' - ממי שפחז עליו יצרו ובער בו כאש להבה ואינו יודע לשית עצות בנפשו, והריהו בוכה ומתחנן להשיל"ת שיצילהו מיד היצר הרע, שמצננים את אש הגיהנום של היצר הרע בדמעוניהן, שגם מזה עולה קילוסו של הקב"ה שעולה לנחת רוח לפני השיל"ת (נתיבות שלום, פרשת מצורע, מאמר 'להורות ביום הטמא וביום הטהור').

להצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן לפנות לכתובת ymp803@gmail.com עם המילה 'הצטרפות'.

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' (ב"ח) הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

אלא שאז, קרא לו הרבי לחדר צדדי, 'בוא, אגלה לך סוד מהשמים...' הילד נרגש, הן לא בכל יום קורא הרבי לילד ומבקש לשוחח עמו, לספר לו סוד שמימי... 'צדיק', אמר לו הרבי, 'הבה ואספר לך את המתרחש ממש מעלינו, כשילד נכנס לבית הכנסת ומתחיל להתפלל...'

ומאז חסרנו כל אלה - - -

כבר קרוב לאלפיים שנה שקרבן התמיד אינו קרב. מאז חרב בית המקדש ונותרנו בגלות, אין לנו את קרבן התמיד, אין לנו איך לכפר. במה נוכל להתעודד, כיצד נוכל לקבל כוחות חדשים, להתחיל יום חדש?

ניתנה לנו מתנה יקרה, דרך ייחודית לימים בהם אנו לא רואים בחוש את עבודת הכהנים בבית המקדש. זהו כלי מיוחד לימינו, הפועל כמו הקרבת הקרבנות, מביא את התוצאה המבוקשת, נוסך עידוד וכוחות, ומאפשר לנו להתחיל בחיות מחודשת:

כאשר יהודי אומר את פסוקי התורה, המפרטים ומבארים את עבודת הקרבנות, כשיהודי קורא ולומד את פרשיות התורה העוסקות בקרבנות, הוא זוכה להתנקות ולהזדכך, לטהר את עצמו ולכבס את פגמיו, ולקבל כוחות חדשים ותחושה של תחייה מחודשת, כביכול הוא מוחק את העבר ופותח דף חדש, צחור נקי וזך! לפיכך, תקנו לומר את פרשת התמיד עם שחר, בתחילת התפילה. אנו פותחים את היום באמירת הפסוקים המטהרים ומכבסים את נפשנו, נותנים לנו טעימה מאותה תחושה עילאית, כמו לחזות בכהן בעבודת קדשו בבית המקדש. כך נפתח את היום בהרגשה חדשה, נקיה וטהורה, מלאה באנרגיות חדשות ופוריות!

וכך מגלה רשב"י בזוהר הקדוש בפרשת וירא, וזה תרגום לשונו: 'כל המזכיר בפיו ענין קרבנות והקרבה, ברית כרותה היא, שאלו המלאכים המזכירים עוונותיו להרע, אין בכוחם להזיק לו, יכולים הם לעשות לו רק טוב!'

כי כאשר יהודי נכנס לבית הכנסת ואומר את פרשת התמיד בכוונה - מתרחשת בשמים מהומה לא קטנה... עד לפני רגע, יתכן שהיו כאן מלאכים רעים, נושאים את עוונותיו ומחזיקים בשקים שחורים של חטאיו, והם עומדים לקטרג ולדבר בגנותו, עוד רגע ישתמשו בחטאיו כדי לפגוע בו חלילה!

ואז, הוא אומר פרשת התמיד, קורא את הקרבנות בכוונה, בהמיית לב, בהתעוררות הנפש. באותו רגע, כל אותם מלאכים מזיקים סותמים את פיהם, שותקים לפתע כמו דג... עד לפני רגע היו הללו קטגורים רעים - ועתה הם ממליצים עליו רק טוב!

מתי התרחש המהפך? - כשאמר את פרשת

הקרבנות. כי זו סגולתה של אמירת פרשת הקרבנות, ליטול את חטאי העבר ולמוחקם, לקחת את כתמי ההיסטוריה ולהעלימם...

אז גם אם זה יקח לנו עוד כמה דקות בבוקר, גם אם נצטרך לבוא לבית הכנסת כמה דקות מוקדם יותר - הרבה יותר כדאי להקדים מעט ולפתוח את היום בנקיות ובטהור. עדיף לומר את פרשת הקרבנות בכוונה ולזכות! אמירת הקרבנות, נחשבת עבורנו כהקרבנות, נותנת את התחושה כאילו הקרבנו. 'ותערב לפניך עתירתנו - כעולה וכקרבן...'

התרגשות שמלווה שנים...

את הסיפור הבא, מספר המחנך הנודע הרב יחיאל יעקובזון שליט"א בהרצאותיו, עדות אישית מפיו כגיבור המעשה:

שעת בוקר מוקדמת, בשכונת בית וגן בירושלים, המתעוררת לאיטה מתרדמת הלילה. קרני שמש ראשונות החלו להפציע, בשעה שמשכימי קום החלו באים בשעריו של בית הכנסת אמשינוב שבשכונה, מצטרפים

נושא השבוע - השיבות אמירת הקרבנות

בשבועות אלה אנו קוראים את ספר 'ויקרא', הספר המבאר ומפרט את עבודת הקרבנות, שהוקרבו במשכן ולאחר מכן בבית המקדש. בעיני רוחנו רואים אנו את העשייה הקבועה בבית המקדש, ומתרגשים לנוכח המראה כיצד יהודים עולים לירושלים וקרבנם בידם, ובעת העלאתו על גבי המזבח - חשים את התרומ מות הרוח והנפש המתפשטת בהם, קונה שבייתה בליבם...

כמעט שאנו שומעים את צלילי שירת הלויים, ומביטים בערגה בעבודת הכהנים הזריזים בעבודתם, לבושים בגדים ייחודיים ואציליים ומעיניהם נשקפות קדושה ורוממות. בעלותנו לבית המקדש אנו חשים כנכנסים למקום ייחודי, בו נוכל להתחבר ולהתקשר עם בורא עולם, באמצעות הקרבת הקרבן אותו נביא לרצון לפניו. הבה נתבונן בתחושה ובהרגשה שחוו יהודי אותו דור, כאשר גם יהודי שהתגורר רחוק מירושלים, וגם יהודי שחי בכלל בחוץ לארץ, ידע נאמנה כי בכל עת ורגע, בית המקדש פעיל, מחכה לו, עובד למענו. בכל יום הוקרבו בו קרבנות מכספי הציבור, קרבנות שגם יהודי שלא היה מעולם בבית המקדש - היה שותף בהם וחש חלק מהקרבנותם...

הוא היה אולי רחוק פיזית, אך חש את השמחה והאושר קונים שבייתה בלבו. 'ברגע זה', הרהר, 'מקריבים הכהנים קרבן בשבילי, אני עולה לזכרון לפני השם, חטאיי מתכפרים, אני פותח יום חדש נקי וזך, טהור וצח'. בתחושה כזו חוו יהודים את יומם, מרגישים כי בכל רגע נתון - בבית המקדש הם נזכרים לטובה, מתכבסים ומתנקים, זוכים לשפע מחודש ולברכה שמימית...

אם לא עלינו חטא יהודי בשגגה, ידע כי כבר מחר בבוקר, יסור עווננו וחטאתו תכופר. יהודי אכל ארוחת ערב, מיהר לעיסוקיו, ושכח לברך ברכת המזון. רק בשעת לילה מאוחרת נזכר, אבל עכשיו כבר עבר זמן רב ומאוחר מדי לברך... הוא עולה על יצועו שבור ורצוף ודמעתו על לחיו: 'נכשלת! לא בירכתי ברכת המזון, לא הודיתי לבורא עולם על המזון שנתן לי!'

יהודי אחר, בעיר אחרת לחלוטין, הלך ברחוב באותו ערב, ובטעות, ברגע של נפילה, היצר משך אותו להביט לכיוון הלא נכון, הוא מביט לרגע ותופס את עצמו: 'אוי, ראייה אסורה!', הוא שב הביתה שבר כלי ומהרהר: 'העיניים! המתנה היקרה שנתן לי בורא עולם! איך טימאתי אותן? איך נפלתי בהבטה אסורה, איך נכשלת באי שמירת עיניים?' אך הוא מתעודד, נוטל כוחות ושואף חיזוק, מהעובדה כי מחר בבוקר, עם שחר, יקריב הכהן הגדול את קרבן התמיד. 'מחר בבוקר כל שברון הלב הזה יסור מעליי', הוא מהרהר, 'מחר בבוקר אהיה אדם חדש וטהור, שלפניו יום חדש ועליז, מלא בעשייה חיובית. הן הכהן יקריב בבוקר את קרבן התמיד, וקרבן התמיד של שחר יכפר את עוונות הלילה!'

כן, כך זה היה מדי יום ביומו. קרבן התמיד של שחר כיפר את עוונות הלילה, קרבן התמיד של בין הערביים כיפר את עבירות היום. מדי חצי יממה מוקרב קרבן, ועם ניחוחו העולה השמימה - מתכפרים עוונותיהם של בני ישראל, בכל מקום שהם...

למניינים השונים. ביניהם, כמנצח על המלאכה, סובב והולך הרה"ק רבי מאיר'ל מאמשינוב זי"ע, מוודא כי המניינים יוצאים לדרך כראוי... הרב יעקובזון מספר, כי באחד הימים, כשהיה ילד צעיר, קרא לו הרבי וביקש לשמעו מברך את ברכות השחר, ולענות אמן אחריו. הילד נענה ברצון, וכשסיים את ברכות השחר, רצה להתחיל להתפלל. בדרך כלל השתדל להספיק לומר קרבנות מדי בוקר לפני התפילה, אך לא תמיד - הכל לפי השעה...

אלא שאז, קרא לו הרבי לחדר צדדי, 'בוא, אגלה לך סוד מהשמים...' הילד נרגש, הן לא בכל יום קורא הרבי לילד ומבקש לשוחח עמו, לספר לו סוד שמימי... 'צדיק', אמר לו הרבי, 'הבה ואספר לך את המתרחש ממש מעלינו, כשילד נכנס לבית הכנסת ומתחיל להתפלל...'

הרבי חייד והחל לתאר: 'בזמן בית המקדש, כשהיו הכהנים מקריבים את הקרבנות, היתה שמחה גדולה בשמים, שמחה שאי אפשר לתארה במילים... המלאכים היו מביטים בעבודת הקרבנות, המתינו בתשוקה וציפיה רבה לרגע בו יקריבו את הקרבנות, התרגשו ממש וחיכו שיגיעו כבר הקרבנות האהובים של בני ישראל, שמעוררים כה הרבה שמחה בשמים, ומאפשרים להשפיע רוב שפע וברכה בעולם...'

הרבי תיאר את עבודת הקרבנות בחייד רחב ובשמחה עצומה, נוטל את הילד המקשיב אל תוך היכל בית המקדש, שמח על ניחוח הקרבן המוקרב באותה שעה... ואז, חיכו של הרבי נמוג לפתע...

פניו התכסו בדוק של עצב, עיניו המאירות חשכו קמעא, דמעות רותחות החלו להתגלגל במורד לחייו. בקול שקט הוסיף ואמר: 'אבל אתה יודע, בית המקדש נחרב, כבר אין לנו את האפשרות להקריב קרבנות. איבדנו את היכולת להקריב את קרבן התמיד מדי בוקר...'

הרבי נאנח, וחזר ואמר תוך שהוא פורץ בבכי: 'אוי, בית המקדש נחרב, וכבר אין לנו קרבנות...'

'אבל אז', - שב הרבי ואמר, 'השם יתברך נתן לנו את התפילות, בראשן פרשת הקרבנות. ובכל בוקר עומדים המלאכים, ממתינים ומצפים שילד יהודי יתחיל להתפלל, יגש לומר את פרשת הקרבנות. המלאכים נרגשים, שמחים על כל מילה שילד יהודי מוציא מפיו, הם רצים לחטוף כל מילה מפיו, כי כל מילה משמחת אותם בשמים, כל מילה שלך מרגשת אותם מחדש, בכל מילה שאנו אומרים - המלאכים מרגישים כאילו הקרבנו את הקרבנות!'

ושוב הנמיך הרבי את קולו, והוסיף: 'נו, תתאר לעצמך מה גודל האכזבה בשמים, כאשר המלאכים שהמתינו וציפו, חיכו וייחלו, מצטערים לגלות שיהודי לא אמר את סדר הקרבנות... הן הם כל כך ציפו לשמוע את פרשת הקרבנות, כל כך ייחלו להאזין לפסוקים הללו, כמה גדול צערם, כמה נוקב כאבם...'

הרבי סיים, וצבט בחביבות בלחיו של הילד. ומעיד הרב יעקובזון: 'מאז ועד היום, עברו שנים רבות, אך דברי הרבי נותרו חרוטים וחקוקים בלבי, עד שאינני מסוגל לחשוב לדלג על אמירת הקרבנות... הרבי צייר את אמירתו בשפה כה ציורית ואהובה, הבנתי כמה אני משמח בשמים והרגשתי מה אני יכול לפעול באמירת הקרבנות, ואינני מסוגל לוותר!'

דרשה באמצע התפילה...

היה זה בחול המועד סוכות, שנת תרצ"א. אל ביתו של ה'חפץ חיים' זצ"ל בראדין, נקבצו מספר מועט של אנשים, שבאו לקבל את פני רבם ברגל. אחד מהם, היה הרב ברויער, שבמאמץ לא קל הצליח להגיע לראדין באחד מלילות חול המועד, והמתין בציפיה דרוכה לשעת בוקר, מתי יזכה לראות את פני הכהן הגדול מאחיו, רבן של כל בני הגולה, נכנס לתפילת שחרית בבית המדרש הקטן שבסלון ביתו, ואולי אף יזכה להתברך מפיו אחרי התפילה...

כחמישה עשר איש התכנסו בבית המדרש המאולתר שבסלון הבית, ובשעה היעודה החלו בתפילה על הסדר, כשה'חפץ חיים' עדיין לא בא בקהלם. רק כשעמדו בעיצומה של אמירת הקרבנות החל רחש בקהל, ולפתע נפתחה הדלת, ובפתח עמד גדול הדור, רבן של ישראל ה'חפץ חיים' זצ"ל...

דמותו המופלאה נראתה בחלל הדלת, עטוף בטלית ומעוטר בתפילין כמנהג בני חו"ל בחולו של מועד, ומראהו כמלאך אלוקים. בכניסתו לבית הכנסת, להפתעת הכל לא עשה את דרכו למקומו בכותל המזרח, אלא פנה לכיוון מרכז החדר, אל הבימה עליה יקראו את קריאת התורה... עתה, היו הנוכחים מופתעים. מדוע לא פונה ה'חפץ חיים' למקומו? מדוע הוא מתעכב והולך לעבר מרכז החדר?

תמיהתם התעצמה עד מאד, כשה'חפץ חיים' לא הסתפק בכך, אלא היסה את הקהל כרוצה לומר דבר מה. עתה היו כולם במתח רב - איזו דרשה מבקש רבן של ישראל לומר דווקא עכשיו?

'מורי ורבותי!', פתח ה'חפץ חיים' ואמר כאילו הוא מדבר בפני קהל רב, 'היות שנכנסתי עכשיו, אני מבקש שלא תחשדו אותי שדילגתי על אמירת הקרבנות. בשעת בוקר מוקדמת כבר השכמתי ואמרתי את פרשת הקרבנות, ולפיכך אצטרף לתפילתכם רק בעוד מספר דקות!'

ה'חפץ חיים' סיים את דבריו, ופנה למקומו בכותל המזרח. וכל העם שמעו וייראו...

הסיפור, המובא בספר 'שיח אליעזר', מתאר עדות אישית ממפגש מרגש עם רבן של ישראל. לנו, נותרים הדברים מאירים באור בוחק: ה'חפץ חיים', גדול הדור הבלתי מעורער, קשיש מופלג בן למעלה מתשעים, מחבר הספרים 'משנה ברורה', 'חפץ חיים', 'שמירת הלשון' ועוד - ספרים שהתקבלו בכל תפוצות ישראל והכתירו אותו כפוסק ההלכה הגדול בדורות האחרונים - ועדיין הוא נזקק 'לתרץ את עצמו', למנוע מאחרים - גם אם זה קהל מצומצם שרובם בני משפחתו - מלחשוד בו שאיננו אומר קרבנות!

עד כדי כך ראה ה'חפץ חיים' את חשיבות אמירת הקרבנות, עד שרצה למנוע כל בדל שמועה כי גדול הדור ויתר אי פעם בחייו על אמירתם. שלא יהיה מי שיאמר 'אפשר לדלג על הקרבנות, ראיתי את ה'חפץ חיים' נוהג כך!'

לשם כך התאמץ, שינה ממנהגו, נאם בבית הכנסת כמי שמוסר דרשה רוחנית רבת עוצמה. לומר שאמר כבר קרבנות, שאין מקום לחושדו כי דילג עליהם חלילה!

הראה פעם הגה"צ רבי שמואל הומינר כי כתוב באחד מספריו:

העיד ה'חפץ חיים' זצ"ל: 'אם יהודי אחד ולו יהודי אחד! התחזק באמירת הקרבנות - יהא זה שכרי מכל עמלי וטרחתי לכתוב את ספריי. הכל היה שווה וכדאי אם בזכות כך התחזק יהודי אחד, באמירת סדר הקרבנות!'

בדבריו חושף ה'חפץ חיים' את גודל הזכות שיש באמירת סדר הקרבנות, כי כל המאמץ העצום שהשקיע בעשרות הספרים שחיבר, לילות כימים של יגיעה רבה ומדוקדקת ועבודה אינסופית - הכל כדאי כדי לחזק יהודי אחד באמירת הקרבנות!

עד כמה גדולה אמירת פרשיות הקרבנות, הבה נתחזק גם אנו לאומרון מדי יום, לא לדלג ולא לוותר, בכל מחיר שבעולם!

ועוד זצ"ל,

גביר עלום מחלק כסף...

היה זה בשנת תשמ"ו. מודעות ענק קידמו את פני העוברים ושבים ברחובות ירושלים, מודעות גדולות בכל הצורות והגוונים. כל העובר לצידן לא יכול היה להתעלם מהמודעות הענקיות, רבים עמדו וקראו אותן מופתעים, מנסים להבין מה עומד מאחוריהן...

'כל הרוצה לזכות ב-50,000 שקלים', נכתב באותיות קידוש לבנה, 'נא ישלח מקורות ומראי מקומות להיתר הלכתי המוותר על אמירת סדר הקרבנות מדי יום. את המקורות נא לשלוח לת"ד 5152 ירושלים', כדי שלא יישארו ספיקות נכתב שוב בקיצור: 'השולח מראי מקומות להיתר הנ"ל, יזכה ב-50,000 שקלים!'

כל המביטים במודעות הרימו גבה בתמיהה. מיהו המדביק האלמוני, ומה מטרתו במודעות אלה. איזה גביר מפורסם מצא לעצמו דרך לחלק את ממונו באופן כה מקורי? חובבי חידות ואוהבי זכיות, החלו לנסות את מזלם בפיצוח החידה...

מי שעמד מאחורי המודעות, כאן הזמן לגלות, הוא הרה"ח רבי נפתלי גרינבוים שליט"א מירושלים שסיפר לנו את הסוד שמאחורי הפרסום. הרב גרינבוים חפץ להחדיר בתודעת הציבור עד כמה חשוב לומר את סדר הקרבנות בלי לוותר או לדלג מסדר התפילה, ומצא לעצמו דרך נאה לעשות זאת... מדי יום הזדרז להגיע לתיבת הדואר, עוקב אחר התגובות...

בין המכתבים היה גם מכתב מקורי במיוחד. בראשו כתוב כך: 'בזכות המודעות שפרסמתם, כבר זמן רב שאני מקפיד על אמירת הקרבנות מדי יום, מקדים לבוא לפני הזמן, משתדל במסירות שלא לוותר על אמירת הקרבנות כל יום! אם תשאל למה - הבה ואספר לך...'

'כן', השיב הנער, 'אלא שלא תמיד אני מספיק לאומרם לפני התפילה, לא פעם אני מתפלל תחילה ורק אחר כך, בשעת פנאי, אני משלים את אמירת הקרבנות...'

חייד הרבי ושאל, כביכול שלא מן הענין: 'מה הטלפון בביתך?' מופתע מעצם השאלה, השיב הבחור בפשטות: '682541'.

ניגש הרבי למכשיר הטלפון וחיגג. 'המספר אליו הגעתם איננו מחובר' - אומר לו הרבי, 'האם אתה בטוח שזה המספר הנכון?'

'כן, אני בטוח', השיב הבחור, '682541'. חזר הרבי וחיגג, אך שוב קיבל צליל צורמני מעבר לשפופרת. 'אינני מבין', אמר הרבי בחיך, 'הן אני מחייג את המספר שאמרת, מדוע אינני מגיע ליעד?'

שוב חיגג הרבי, תוך שהוא אומר את הספרות בקול בזו אחר זו: '145286', ושוב נשמע צליל צורמני, והרבי הביט בתמיהה בבחור העומד מולו. אך הנער הבין עתה את התקלה, ואמר בפשטות:

'סליחה', השיב הנער, 'אך הרבי חיגג את המספר הפוך, מהסוף להתחלה. ככה זה לא עובד...'

השיב לו הרבי בחיך: 'אה, דברי טעם אתה אומר, זה לא עובד הפוך, יש לחייג את המספרים בסדרם הנכון כדי להגיע ליעד המבוקש... ואת התפילה כן אפשר להתפלל מהסוף להתחלה? גם התפילה - כדי שהיא תפעל את פעולתה כראוי - יש להתפלל בסדר הנכון, קרבנות ואחר כך המשך התפילה...'

את הסיפור שמעתי מהמשפיע הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, המכיר את הסיפור ממקור ראשון. המסר ממנו בוקע ועולה: לתפילה יש מבנה, חז"ל קבעו לה צורה. חשוב לומר קרבנות, חשוב להקפיד לאומרם בסדר הנכון. תחילה אומרים קרבנות וממשיכים אחר כך בסדר התפילה, כדי שיתקבלו תפילותינו ברחמים וברצון!

וכאן, מתאר הכותב השתלשלות עניינים מרתקת במיוחד: 'אני מצוי במצוקה כלכלית', כתב הלה, 'וחשבתני כי הנה נמצאה הדרך, להרויח 50,000 שקלים ללא מאמץ... מכיוון שאינני גאון גדול, החלטתי לפנות למישהו שהוא דווקא כן גאון גדול ומפורסם, ופניתי אל הגאון רבי יוסף שלום אלישיב...'

נכנסתי אל הרב, ממשיך הכותב ומתאר, 'וסיפרתי לו כי אני מצוי במצוקה כלכלית, על כתפיי רובצים חובות עתק, ומצאתי לי הזדמנות נאה לפתור חלק מבעיותי הכלכליות. 'הן הרב גאון גדול', אמרתי לרב אלישיב, 'אולי יעשה עמי חסד ויגלה לי כמה מקורות נאים לדלג על אמירת הקרבנות. יש לי את הדרך להרויח מהמידע הזה 50,000 שקלים...'

הרב אלישיב הביט בי מופתע, הוא ממשיך וכותב במכתבו, 'הרהר קלות והשיב מיד: 'האמן לי, אין מקור לכך, זה חלק בלתי נפרד מסדר התפילה, בוודאי שאין מקום לדלג עליו... אדרבה', הוסיף הרב אלישיב בקריצת עין, 'אם תמצא מקור כזה, הואל נא לעדכן אותי. לפעמים אני זקוק לאותם רגעים, ומבקש היתר לדלג על אמירת הקרבנות...'

הרב גרינבוים קרא את המכתב, ולא האמין למראה עיניו. הנה כי כן, גם גדול הדור הסכים על ידו, כי הקרבנות הם חלק מהתפילה, ועד כמה יש להקפיד לאומרם מדי יום!

מתברר כי אמירת הקרבנות היא לא רק מעלה רוחנית יתירה, אלא חובה הלכתית שאין בה פשרות. הבה נתחזק באמירת הקרבנות מדי יום, נתחיל את התפילה כמה דקות מוקדם יותר כדי לזכות באמירת סדר הקרבנות בכוונה כראוי!

חיגג הפוך...

אל כ"ק האדמו"ר מבאיאן שליט"א נכנס בחור צעיר, והחל משיח את אשר על לבו. לאחר שיחה קצרה, שאלו הרבי: 'האם אתה אומר את פרשיות הקרבנות מדי בוקר?'

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל □ מתוך הספר 'כאיל תערוג'

הלכות נטילת ידיים לסעודה

ליטול במי סודה

מובא במשנ"ב (סי' ק"ס סק"ב) שאם נתן בתוך מים ריח כדי שהמים יריחו לא נחשב נעשה בהם מלאכה. והביאור, שתמיד מלאכה זה שהמים משמשים לדבר אחר, אבל כשמשיב את המים לא נחשב שעשה מלאכה במים אדרבה השביח אותם. ומה"ט י"ל דסודה לא נפסל לנטילת ידיים שלא עשה מלאכה במים אלא אדרבה השביח את המים.

מים של מזגן

מים של מזגן נראה שכשרים לנט"י, שהרי המים לא שימשו לשום דבר. [רק נתהוו מהאוויר שהתעבה].

סגירת ופתיחת ברז האם נחשבת

נטילה

הפותח ברז של דוד, מה שיוצא בפעם הראשונה נחשב לכחו וגם אם אין בזה רביעית יסגור ויפתח עוד פעם ומצטרפים הנטילות כל זמן שלא נתייבש עכ"פ, אך זה שייך רק בברזא שבכלי אבל ברז הקבוע בכותל אינו כלי ולא מהני. [א"ה וראה בספר שערי ברכה פרק ב פרטי דינים בזה]

נטל ידיו לתפילה ובא לאכול מיד אחר כך

יש לעיין כשנכנס מבית הכנסת ובא לאכול מיד, וכגון בליל שב"ק, הרי יודע ששמר את ידיו ואין בהם שום טומאה והיאך יברך על נטילת ידיים כשנוטל ידיו לסעודה. והנה בנו של החפץ חיים מביא שהחפץ חיים לא היה נוטל ידיו לתפילה כשהיה קם מהלימוד כי אמר שיודע ששמר ידיו, ולכאורה הוא הדין כשבא ליטול את ידיו לסעודה היאך יכול לברך וצ"ע. [א"ה: וע"ע במובא להלן בתפילת המנחה. וע"ע בביה"ל סי' תע"ה ס"א ד"ה יטול. וראה הליכות שלמה שכן העיר הגרש"ז, כגון במי שנטל ידיו למנחה בשבת ומיד אוכל סעודה שלישית שם. ולכאורה כ"ז רק כשיודע שנטל ידיו לתפילה ככל דיני נטילה. ע"י לשון החזו"א או"ח כד סק"ל].

תשמש לימין

כתב המשנ"ב (סי' קנ"ח סק"ד) וכשיטול ידיו טוב שיטול ימין תחילה כדי שהשמאל תשמש לימין עכ"ל.

העירו דמאי נ"מ מה שעושה תחילה והרי אח"כ ע"כ הימין תשמש לשמאל, וי"ל דהעושה תחילה נקרא משמש ולא המחזיר אח"כ. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' כט)

כוונה לנטילה

אם אחד פתח חלון והיה מונח חבית מאחוריו ונפלה החבית ונשפכו מים על ידיו, יש לעיין אי חשיב נתינה בכוונה, והדבר תלוי איזה כוונה צריך, שאם צריך כוונה לשפיקה הרי לא התכוון לכך, אבל אם צריך רק שהפעולה תעשה בכוונה הרי הייתה כוונה לפעולה ורק אם עבר באיזה מקום ונפלה חבית מעצמה אין זה כוונה, וי"ל.

יד שנתרטבה

הרבה פעמים דופני הספל מבחוץ רטובים קצת, ואם נוגע בהם אחר הנטילה נטמאו ידיו וצריך לנגבן ולחזור וליטול, וכן מגבת חדשה לפני כיבוס, המים לא נספגים בה כ"כ, ואם ניגב בה ידיו קודם הנטילה כשחוזר ונוגע במגבת אחר הנטילה הרי נוגע בלחלוחית של מים טמאים, רק אפשר שאין בזה טופח ע"מ להטפוח.

[ואמר רבנו בשיעור: לאחרונה יש לי מגבת חדשה כשאני מנגב את הידים אני מרגיש שהיא רטובה, פעם המגבות היו מבד הסופג יותר, היום הכל סינטטי, איני יודע אם טופח ע"מ להטפוח אבל רטובה. (דיברו שאחרי כביסה זה אולי יהיה יותר טוב). וע"כ יש לדון שצריך לזוהר שאחרי שנוטל ידיים לא יטמא את ידיו שוב ברטיבות שבמגבת].

אם תוך כדי הנטילה נטף מהברז טיפה על היד לא מעכב. (עי' משנ"ב סי' קס"ב סק"ז. וע"ע בחזו"א או"ח סי' כ"ד סק"כ וסק"ל).

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא □ הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א

העיד אחד מצדיקי הדורות שדרכו בעבודת ה' למד מלולין - זה שקנה חכמה להלך על חבל דק בין שני הרים גבוהים - ששאלוהו מהי חכמתך, ויען האיש כשהנני מרגיש שגופי נוטה לצד אחד מיד אטהו לצד השני, וכך למדתי לעניין עבודת ה'...

"ויקרא אל משה" (א, א)

כתוב במדרש שמשה העביר מעט דיו שנשאר בקולמוסו על מצחו, ומזה קרן אור פניו. וצריך באור, מדוע הקב"ה הביא לו יותר דיו מכדי צרכו, ולא את הכמות הנדרשת בלבד? כמו כן משמע מדברי המדרש שמשה הוא שגרם שיקרן אור פניו, והרי ברור שאין בכוח הדיו לגרום שיקרן אור פניו, ואם כן מדוע אומר המדרש שמשה עשה זאת? ונראה לבאר את המדרש, ולומר שבאמת הקב"ה נתן למשה כמות מדויקת של דיו, אך משה מחמת שהיה

עניו מכל אדם כתב ויקרא עם א' קטנה - "ויקר" מלשון מקרה ולא "ויקרא" לשון חיבה כפי שמסביר רש"י - ולכן נשאר לו דיו על קולמוסו. את הדיו שנשארה מרח משה על מצחו, והקב"ה גרם לדיו שיקרין את אור פניו של משה לבל יבואו לזלזל בו אחרים כיוון שהיה חשש שמחמת שהוא משפיל את עצמו יבואו אחרים לזלזל בו.

"ויקרא אל משה" (א, א)

א' דויקרא זעירא, אין הלימוד מתקיים אלא במי שמקטין עצמו (כלי יקר בשם הילקוט). ענוותן היה הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל ושפל ברכ. למרות היותו ראש ישיבה ידוע ומפורסם בכל העולם, ראה עצמו כ"יהודי פשוט" שתפקידו להרביץ תורה. היה מכבד את כולם ומכניע עצמו לפניהם. מעולם לא ישב באירועים בכותל המזרח. לכל ילד ברחוב היה אומר שלום. נסע באוטובוס כאחד העם.

פעם כשעלה יהודי "בעל-בית" לאוטובוס, ורבי שמואל שהכירו והיה בן גילו, קם בפשטות לכבודו ופינה לו את המקום לשבת... כמוכן שהלה סירב.

סיפר הגאון רבי זלמן רוטברג זצ"ל, כי התעורר פעם איזה ענין ציבורי שהעוסקים בעניני רצו שרבי שמואל יהיה בין הרבנים החותמים. אך הוא

סירב, וכשנשאל מדוע אינו רוצה לחתום, השיב בפשטות: "אני מתבייש לחתום בין גדולי הדור. גדולי הדור חתומים, ואני אחתום איתם!!" ומעשה היה, שכתב אליו ידיד איגרת ובראשה תוארי כבוד חשובים. כתב לו רבי שמואל בזה הלשון: "וגם עכשיו אוכיחנו גלויות מאהבה מסותרת, על אשר כתב אלי תארים שאינם בי, לא מינם ולא מקצתם, והיו פשוט עלבון בשבילי, כי הרי ידעתי את מך ערכי וכאילו דברי ליצנות הם, והאמת אהובה מכל, ויהי רצון שנזכה לכוון מעשינו ודברינו למטרת האמת".

(ראש הישיבה)

באחד הביקורים של כ"ק האדמו"ר מגור, בעל הבית ישראל, אצל הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל, בסיום הביקור כשהרבי קם לצאת, יצא רבי אריה ללוותו. האדמו"ר באבחנתו הדקה ובעיניו החודרות הרגיש שתוך כדי היליד ממלמל רבי אריה לעצמו דבר-מה. שלח האדמו"ר את שמשו הגבאי רבי חנינא שיף ז"ל לברר אצל רבי אריה מה הוא ממלמל. רבי אריה לא ענה. אך לאחר הפצרות ניאות רבי אריה לספר לו שהוא התפלל להקב"ה שלא יפסיד מזכויותיו לעולם הבא בעבור הכבוד הגדול שזכה לו בעולם זה לארח את האדמו"ר הבית ישראל.

(קונטרס שמחת שלמה)

"ויקרא אל משה" (א, א)

האות אל"ף של המילה "ויקרא" היא זעירה-קטנה. כאילו נכתב "ויקר". למה? הרבה טעמים לדבר.

הש"ך כתב שזהו רמז להתחלת הלימוד של הקטנים בספר ויקרא דווקא. "מה קרבנות טהורים והתינוקות טהורים ולכן יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים". העולם היה עומד בזכות הקרבנות ועכשיו שאין קרבנות, עומד העולם בזכות הבל פיהם של תינוקות של בית רבן. בנינו ערבים בעדינו.

"ויקרא אל משה" (א, א)

המפרשים שואלים מי הוא הקורא, כ"ק האדמו"ר מסלונים זצ"ל משיב שקולו של הקב"ה "קורא" לאדם בכל מאורעות החיים, ובכל מאורע ומאורע יש בכוחו של היהודי לשמוע את דבר השם, ואת הקריאה המיוחדת המופנית אליו.

פעם הלך הגה"צ רבי ניסים יגן עם בנו ומולם הופיע כלב בולדוג שחור, ענק ממדים, ועיניו מזרות אימה. חלחלה אחזה בהם והם ניסו לשוב על עקבותיהם. כל פסיעה הייתה מלווה בפחד מוות והם חיפשו מקום מסתור. לבסוף, הסתובב הכלב ופנה לכוון אחר. או אז פרץ הרב יגן בבכי. התפלא בנו: "והרי כעת הסכנה מאחורינו, מה פשר הבכי?!!" ענה הרב: "מדוע אינני מפחד כך מהקב"ה? הרי הקב"ה הוא חוקר כליות ולב! האם הכלב מפחיד יותר? האם פקיד מס הכנסה מפחיד יותר? האם מחלה מפחידה יותר? האם תאונת דרכים מפחידה יותר? על כך אני בוכה!" וכך אמר רבי יוחנן: "יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם".

"ויקרא אל משה" (א, א)

אל"ף זעירא' רמז לענווה. בתורה אין מצוה המחייבת ענוה, שאילו העניויות מצוה מן התורה, שוב אינה ענווה. שכל אחד היה אומר לעצמו: אני באמת אדם גדול וחשוב. אלא הנני שפל בעיני כדי לקיים מצות עשה מן התורה. אבל ראוי לכל אחד לדעת שהוא באמת קטן, דל ואפס.

(בשם אדמו"ר ר' מאיר יחיאל מאוסטרובצה זי"ע)

"אדם כי יקריב מכם" (א, ב)

העיד אחד מצדיקי הדורות שדרכו בעבודת ה' למד מלולין - זה שקנה חכמה להלך על חבל דק בין שני הרים גבוהים - ששאלוהו מהי חכמתך, ויען האיש כשהנני מרגיש שגופי נוטה לצד אחד מיד אטהו לצד השני, וכך למדתי לעניין עבודת ה' בכל עת שגופי נוטה לצד אחד אפנה לצד השני - שלא ללכת אחר נטיות הגוף. כי יקריב מכם - שיטה רצונו לעשות כרצון ה'.

(באר הפרשה)

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו' תקריבו את קרבנכם" (א, ב)

המגיד הקדוש מדובנא זיע"א, הסביר זאת על פי משל: רועה צאן שכח את תרמילו, וכשהציק לו הרעב נטש את צאנו והשביע נפשו בסעודה דשנה במסעדה. כשחזר למרעה ולא מצא את צאנו, שאל את אנשי המקום עליהם. וסיפרו לו שצאנו פרצו את הגדר ונכנסו לגן מרהיב העין של שר

העיר, רמסו שושנים וקלקלו את הגן. וכשנודע הדבר לשר ציווה לכלאם אצלו. עמד הרועה תוהה ואובד עצות, עד שניגש אליו אחד מזקני העיר ואמר לו, כי ידוע לו שלפני מספר שנים קרה מקרה מעין זה ואותו הרועה שחכם היה, קנה עוגה מפוארת והגישה דורון לפני השר והתנצל על המקרה. נאות לו השר ושחרר את צאנו. כאשר שמע זאת הרועה, מצא הרעיון חן בעיניו ואף הוא עשה כמעשה קודמו וקנה עוגה מפוארת לשר. אך לרוע מזלו לא מצא את השר במקומו. אלא נודע לו שזה עתה נסע השר לעיר אחרת. לא איבד הרועה את עשתונותו, הניח את העוגה על שלחן השר, פתח את דיר הצאן ולקח את צאנו. כשחזר השר למקומו, קרא לו ושאלו, באיזה רשות פתחת את הדיר ולקחת את הצאן? השיב לו הרועה, שעשה כמעשה הרועה שקדם לו. אמר לו השר שוטה שבעולם, וכי חסר לי כסף ואני צריך את העוגה שלך? אלא אותו רועה התרפס לפני וקבלתי התנצלותו. והעוגה באה רק כאות לכניעתו לפני. אך אתה לא עשית כן וראוי להענישך.

והנמשל אין הקדוש ברוך הוא רוצה את גוף הקרבן, אלא את חרטת המקריב והכנעת לבו כמעשה הרועה הראשון דווקא.

"אדם כי יקריב מכם" (א, ב)

אומר רש"י: אדם למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו אף אתם לא תקריבו מן הגזל. מסופר על הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א, שפעם בעת שהותו באסיפה גדולה בפטרבורג, נזקק בשעת לילה מאוחרת לנייר כתיבה. מאחר והחנויות היו סגורות באותה שעה. ניגש אל אדמו"ר מפורסם ששהה אף הוא באותו מלון, וביקש ממנו כמה גיליונות נייר לכתיבה. האדמו"ר נענה בחפץ לב. וכשביקש ה"חפץ חיים" לשלם לו תמורתם. חייך האדמו"ר וסירב לקבל מידו את התשלום. מיד השיב לו ה"חפץ חיים" את הנייר. ובשום אופן לא הסכים ליטלו, עד שניאות האדמו"ר לקבל את תמורתו, כמה פרוטות. העיר אחד הנוכחים בהשתוממות, הרי ידוע לך רבי שלשתי פרוטות אין ערך של ממש. השיב ה"חפץ חיים": משתי פרוטות של גזל עלול להיווצר מלאך רע שבכוחו להפוך על פניהן את כל חומותיה של פטרבורג.

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה'" (א, ב)

פירש"י: אדם למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל. וביאורו שלא יאמר אדם כיון שאני עושה מצוה עם הממון, אני יכול לעשות אף עם גזול. וזה מרומז בפסוק: "הגיד

לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד", "הגיד לך אדם" כלומר שה' הגיד לך תיבת 'אדם' שהוא לכאורה מיותר, לומר לך "מה טוב" והוא "כי אם עשות משפט" שקודם כל הממון שלך צריך להיות בצדק ובמשפט בלי גזל, ורק אז "ואהבת חסד" תוכל לעשות חסד, ואל תעשה טובות לעשות צדקה וחסד בממון גזול.

(קרו לודו)

"דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (א, ב)

רבינו האור החיים הקדוש, מדקדק בלשון הפסוק שלפנינו, שמתחיל בלשון יחיד 'אדם כי יקריב מכם', ומסיים בלשון רבים 'תקריבו את קרבנכם', יש פה גם כפל לשון, יחד עם שינוי לשון... וגם מהו הכוונה של המילה 'קריב מכם'??? ומבאר רבינו האור החיים הקדוש באופן נפלא, כדלהלן:

'קרבן' כשמו כן הוא. הוא בא לקרב את האדם אל ה'. כי על ידי החטא מתרחק האדם מה', ומגביר בו את כח הבהמי הגשמי שבו, לעומת החלק

הרוחני שבו. ואילו במעשה הקרבת הקרבן בא לידי ביטוי הכיוון ההפוך: רצונו של האדם המקריב להעלות את הנפש הבהמית, לדרגה רוחנית לקדש את כל כולו לעבודת ה'. ולכן האדם שחטא מביא בהמה לקרבן, כדי שיגיע להתבוננות הזאת, ויעלה ממדרגת בהמה למדרגת אדם. אולם יש סוג קרבן נעלה יותר, והם אותם צדיקי וגדולי הדורות, שזוכים לקרב נפשות בני אדם להקדוש ברוך הוא, שמוכיחים אותם ומחזירים אותם בתשובה, וזה הקרבן הרצוי ביותר לפני ה'. ואדם כזה שמקריב נפשות בני אדם לה', אין צריך להקריב בהמה לפני הקדוש ברוך הוא, כי לידי חטא ועוון לא יגיע כדברי חכמים 'כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו', וגם אין צורך שיביא נדרים ונדבות, כי הוא מקריב את הדבר הכי חשוב לפני הקדוש ברוך הוא. בזה יובן שינוי וכפל הלשונות בפסוק, כי הפסוק מדבר בשני סוגי קרבנות. סוג ראשון 'אדם כי יקריב מכם' שהוא יקריב לה' 'מכם' את הנשמות הפחותים שבעם ישראל ויחזירם בתשובה. ולכן נאמר בלשון יחיד, כי רק יחידי סגולה הנקראים 'אדם' לשון חשיבות, זוכים לדרגה זאת. ואחר כך אומר הפסוק סוג שני של קרבן 'מן הבקר תקריבו את קרבנכם' שזה סוג קרבן ששייך לכל אחד, שיקריב לה' בהמה בנדר או בנדבה, ולכן נאמר 'תקריבו את קרבנכם' בלשון רבים.

"כי כל שאור וכל דבש" (ב, יא)

לאחר נישואיו של הרה"ח רבי שלמה פרישטיק ז"ל עם בתו של הרה"ק רבי גדליה משה מזוועהיל זי"ע, לא ידע מה לעשות בפרוס חג המצות, כי אביו נהג לאכול מצות מכונה ואילו אצל זקנו הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע היה הדבר חמור מאד, וכיון שעמד לערוך את ה'סדר' על שלחן אביו לא ידע כדת מה לעשות, הלך להתייעץ עם רבני ירושלים, והם יעצו לו לשאול את פי הרה"ק מזוועהיל עצמו. ברחימו ודחילו העלה את ספקו על הנייר, ומסרו לידיו של ר' שלומ'קה אשר קרא את השאלה במהירות, ובתוך כדי דיבור ענה לו ברורות 'וכי סבור אתה שבשמים ישאלו אותך אם אכלת 'מאשין מצות' [-מצות מכונה] או לא, בשמים ישאלו אותך שתי שאלות, האם שמרת את עיניך מלהסתכל בראיות אסורות, והאם שמרת את פיך לבלתי תפגע ח"ו ביהודי...'

"זכר תמים יקריבו אל פתח אוהל מועד יקריב אתו לרצונו" (א, ג)

מובא במדרש מעשה בשור שמשכוהו להקריבו על המזבח, ולא רצה השור ללכת, אחר כך מצאו מחט בקרבו ונתברר שהיה טרפה ולא היה ראוי לקרבן. ובזה יתבאר הפסוק: "תמים יקריבו" ואיך תדע אם הוא תמים ואין בו מום נסתר בתוך קרבו שעושה אותו טרפה, לכן נתן עצה "אל פתח אוהל מועד יקריב אותו" ואם ירצה ללכת "לרצונו" תדע שהוא תמים.

"ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח" (א, ז)

הרה"ק ר' יחיאל מאיר ממאגלניצע ראה את אחד מחסידיו שאין הוא מתפלל עם הציבור כדבעי אלא סובב אל דרום והולך אל צפון אנה ואנה בבית המדרש, קרא אליו ושאלו מפני מה אין הוא עמד להתפלל, השיב לו שעדיין אין הוא מוכן לתפילה והוא מחכה להתעוררות. אמר לו הרה"ק הנ"ל בגמ' אמרינן תפילה במקום קרבן תיקנו, ובקרבנות נאמר "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח" ודרשי' בגמ' אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, והוא הדין לגבי תפילה שהוא במקום קרבן שצריך האדם להביא אש גם מן ההדיוט ולא שיהא עומד ומצפה לאתערותא דלעילא בלבד.

(אור יקרות)

"ריח ניחוח לה" (א, ט)

הריח מורגש עוד מרחוק, ולפיכך כל דבר שמבחינים בו ומריחים אותו עוד בטרם ניגשים אליו קרוי "ריח". על הקרבן להיות בבחינת מבשר טוב, שעל ידו אפשר להרגיש מעתה במעשים הטובים שיעשה בעל הקרבן מהיום ואילך; שהרי זהו עיקרו של הקרבן – התשובה מביאה לידי שיפור במעשים שלהבא. בלעדי זה הרי אמר ה' יתברך: "למה לי רוב זבחיכם" (ישעיהו א'). הרגשה מוקדמת זו של המעשים הטובים להבא היא ה"ריח ניחוח לה" (חידושי הרי"ם)

"על כל קרבנך תקריב מלח" (ב, יג)

מסופר על הגה"ק רבי שלמה זלמן אוירבך זיע"א שהיה מורה לטפח ילדים מוכשרים ומחוננים, שלא כמו ההרגל של המון העם המשקיעים רק בילדים שאינם מוצלחים. והיה אומר, שילד מוכשר צריך רב מעולה וחרף יותר כדי ללמדו תורה. והיה נותן טעם לשבח ענין זה, שהרי כתוב בתורה "על כל קרבנך תקריב מלח" ובתוספתא שנינו שגם אם המנחה היא מלח, צריך להקריב איתה תוספת מלח. מכאן יש ללמוד, היה אומר רבי שלמה זלמן, שגם כשמדובר במלח, בילד ממולח ומוכשר, גם הוא צריך תוספת מלח, דהיינו עידוד והדרכה אמיתית בלימוד, וללמדו ברמה גבוהה יותר לפי כשרונותיו הברוכים.

"ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל" (ד, ג)

רבינו האור החיים הקדוש אומר, שכאשר גדולי ישראל מעלימים עין מעדת ישראל להוכיחם ולמונעם מעבירות, יכול להתקיים בהם המאמר 'עבירה גוררת עבירה' והם באים לידי טעות, להתיר להם דברים האסורים מן התורה. וזה נרמז בפסוק שלפנינו: 'ואם כל עדת ישראל ישגו' שאם הציבור בא לידי עבירה בשוגג מחמת שלא הוכיחו אותם, אז 'ונעלם דבר מעיני הקהל' זה גורם שהסנהדרין שהם 'עיני הקהל' היא נעלם מהם תורתם, ויורו היתר בדבר האסור.

"אם הכהן המשיח יחטא לאשמת

העם" (ד, ג)

אמרו חכמינו 'כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו' ולכן כשרואה הכהן המשיח [כהן שנמשך לכהונה בשמן המשחה] שהגיע לידי חטא, ולא הועיל מה שזיכה את הרבים, מוכרח שלא זכו הזוכים על ידו, אלא 'לאשמת העם' שהעם חטאו ולא זכו על ידו, ולכן הגיע הכהן המשיח לידי 'חטא'.

לעומת זאת, מסביר רבינו האור החיים

הקדוש, דבר מעניין, שאנו מוצאים בפרשה, שהכהן המשיח שחטא באכילת חלב או בכל עבירה אחרת אינו צריך להביא קרבן על זה [ורק אם גם הורה לאחרים לעשות, וטעה בהוראה, מביא קרבן] ולכאורה מה הוא שונה מכל אדם אחר שצריך כפרה אם עשה עבירה??? ומתרץ רבינו, שהיות שהוא בדרך כלל מזכה את הרבים, אז מתקיים בו הפסוק 'הן אל כביר לא ימאס' ולכן אינו זקוק לקרבן כי זכות הרבים מכפרת עליו.

"וקמץ הכהן" (ה, יב)

הגאון רבי מאיר-שמחה מדווינסק (בעל 'אור שמח') הוזמן לערוך את החופה של אחד מתלמידיו החביבים, שהיה כהן. בסעודת החתונה, כשנתכבד לשאת דברי ברכה, איחל לחתן שיתקיים בו "וקמץ הכהן ממנה". תמחו הנוכחים לפשר הברכה הבלתי מובנת. פירש רבי מאיר-שמחה: חז"ל אומרים שכאשר אדם נושא אישה, שואלים אם נתקיים בו 'מצא' או 'מוצא' – "מצא אישה מצא טוב" או "מוצא אני את האישה מר ממוות". ההבדל בין 'מצא' ל'מוצא' הוא בניקוד של האות מ – ב'מצא' הניקוד הוא בקמץ וב'מוצא' מנוקדת ה-מ בחולם. איחלתי אפוא לחתן שיתקיים בו "וקמץ הכהן ממנה" – שיזכה ל"מצא אישה מצא טוב".

"נפש כי תחטא ומעלה מעל בה'..." (ה, כא)

מסופר על רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, שפעם לאחר השיעור, ביקש מתלמידו גפרור. התלמיד נתן לרבי שמואל את קופסת הגפרורים והלך.

הגפרור הראשון שהצית רבי שמואל - כבה מיד, מבלי שהספיק להשתמש בו. חשש רבי שמואל שמא הבחור נתן לו רשות להשתמש רק בגפרור אחד, וביקש שיחפשו את בעל הגפרורים ויבקשו ממנו רשות להשתמש בגפרור נוסף.

"נפש כי תחטא ומעלה מעל בה'..." (ה, כא)

הפתעה רבה ציפתה לסוחרים שבאו ליריד, שהתקיים בסמיכות לעיר ברדיטשוב. תוך כדי שהיו נושאים ונותנים בענייני מסחר, ודנים בדרכים להגביר את המכירות, ראו את הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב מגיע אל היריד. לפלא היה הדבר בעיניהם, מה לו לרבי לוי יצחק וליריד, הרי זהו מקום מסחר בלבד, וענייני מסחר רחוקים ממנו כמטחווי קשת! כאשר קרב אליהם רבי לוי יצחק, שמעו אותו ממלמל לעצמו שוב ושוב: "אוי ואבוי, הסוחרים שכחו!" "מה שכחנו?" שאלו אותו הסוחרים בדאגה. ענה להם רבי לוי יצחק: "אתם דנים בכבוד ראש בענייני המסחר, כיצד לנהוג באופן המועיל ביותר לריבוי הרווחים, אך שכחתם לדון בדבר הזהירות שיש לנהוג בשעת המסחר, כדי שחלילה וחס לא תבשלו בעוון החמור של גזל ואונאה!"

"והשיב את הגזילה אשר גזל" (ה, כג)

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על זוג בעלי תשובה שבאו לפני הרב ובפניהם סיפור מצער: הבעל עסק כל ימיו בחלוקת סחורה לחנויות ונכשל תמיד בגזל. נהג היה האיש להפחית מכל חבילה מעט מן הסחורה שהוזמנה ואת מה שהפחית נטל לעצמו. למשל אם חנות מכולת הזמינה מן המאפיה עשרים ככרות לחם, היה האיש מוציא מהארגז שלוש ככרות לחם ומספק לחנות המכולת רק שבע עשרה ככרות... כעת, מששבו בני הזוג בתשובה שלימה, הם מבקשים לדעת מה לעשות לגבי מעשי הגזל שנמשך שנים רבות.

אין כל ברירה פסק הרב נחרצות עליך להשיב את הגזילה! אבל כבוד הרב מלמל האיש במבוכה שווי הסכום הגזול שבידי הצטרף במשך הזמן למאות אלפי שקלים, איך אוכל להשיב זאת? ומה אוכל לעשות. השיב הרב בשאלה את הכסף יש להחזיר לבעליו! אם כך אזרה האישה אומץ יש לי רעיון! נמכור את הדירה שברשותינו ובכסף שנקבל תמורתה נוכל להשיב את הגזילה שבידינו! אמרו ועשו! מכרו בני הזוג את הדירה ופנו לכל אותם סוחרים איתם עסק הבעל במשך שנות עבודתו והשיבו להם את כספם!

"והשיב את הגזילה אשר גזל או את

העושק אשר עשק" (ה, כג)

זהירות רבה נזהרו גדולי ישראל בממון שבידם שלא יהיה בו חלילה משום

אבק של גזל. לאחר נישואיו למד ה"חפץ חיים" בוילנא בכלל "פרושים". לפי הסיפורים המקובלים באותה תקופה היו עקרות בית מביאות קדירות מזון אל חדר צדדי ליד בית הכנסת, כדי לספק את מזונם של הלומדים שלמדו בהתמדה עצומה בלא לעזוב את בית המדרש מבוקר ועד ליל. אל ביתם היו שבים הלומדים רק אחת לכמה חודשים. פעמים אירע ואשתו של ה"חפץ חיים" באה לוילנא כדי לרכוש סחורה עבור חנותה הדלה. כמוכן מאליה היה אז ה"חפץ חיים" טרוד כל היום כולו ומסייע בידה. לאחר יום כזה, בשונו אל בית המדרש, היה מסרב ה"חפץ חיים" להשתתף בסעודה, וטען: הרי היום לא למדתי תורה ואיך מותר לי ליהנות ממה שאחרים הביאו לכאן כדי לתמוך בלומדי התורה!...

"את הפקדון אשר הפקד" (ה, כג)

"פעם", סיפר רבינו מעלילות הגמ"ח, "היה אברך תלמיד חכם שלוה סכום כסף ולא החזירו במשך תקופה ארוכה. כדי לרמוז לו להחזיר בדרך שלא תבייש אותו, כתבתי לו מכתב ובו 'שאלה' על דברי המשנה: במסכת אבות פרק ב' משנה ט' מובאים כמה דברים שהם דבר והיפוכו. 'דרך ישרה שידבק בה האדם' ולעומתה 'דרך רעה שיתרחק ממנה האדם', אחד הדברים הוא 'הרואה את הנולד', והיפוכו - 'הלווה ואינו משלם', נשאלת השאלה: מה עניין לווה ואינו משלם לראיית הנולד? כוונתי הייתה לרמוז שהלווה ואינו משלם, אינו רואה את הנולד שבעקבות כך לא יסכימו להלוות לו יותר... אותו אברך הבין את הרמז ומיהר להשיב את החוב".

(מתוך 'רבי חיים')

נפלאים מעשיך

סיפורים נפלאים ודברי חיזוק **הרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א**

'את המחזה הזה לא אשכח לעולם' - מספר הרב מפוניבז' בדמעות - הרב לקח

את הגמרא, הצמיד לליבו וצעק: אוי גמרא שלימה מסכת בבא בתרא! והתחיל לרקוד עשרים

דקות שלמות מסביב לשולחן, כמו בשמחת תורה...

בעבור יהודי מישראל שיש לו בן פגוע, כזה רב שדואג בזמן כזה לפרט זה זכות בשבילי לעזור לו. רואים שכשהרב כתב את המכתב הבנים היו בתסכול אך הרב אמר זה תפקידי בלי חשבונות אז זה מה שאני עושה כעת והוא קיבל. רבי גואל אלקריף מהספר דורש טוב.

תורה

סיפור לפורים: 'ליהודים היתה אורה' אורה זו תורה. מסופר על הרב מפוניבז' שהיה עובד קשה כדי שיוכל לבנות את הישיבה הקדושה. כיתת רגליו בחו"ל כדי לזכות עוד ועוד יהודים בעלי ממון ליטול חלק בבנין הישיבה. באחד הימים כשהיה בחו"ל חזר לאכסניה כשהוא באפיסת כוחות ממש. מיד נשכב על המיטה מחוסר כוח. בעל האכסניה רץ להגיש לו כוס תה עם מגדנות להחיות את נפשו. אך הרב אמר: אם אתה רוצה להחיות את נפשי, תיתן לי את הטלפון, כדי שאוכל להתקשר לעוד כמה כתובות... וכך כשהוא עדיין שוכב באפיסת כוחות התקשר הרב לכמה גבירים כדי לזכות גם אותם במצווה החשובה שבה הוא עוסק- בניית הישיבה הקדושה לאחר החורבן הנורא שהיה באירופה.

בעל האכסניה שראה את המחזה, לא יכל היה להתאפק ושאל: הרב כבר אינו צעיר, ואני רואה את הכוחות הגדולים שהוא משקיע. מנין לוקח הרב את הכוחות האלו?? השיב לו הרב: אספר לך מעשה שהיה עמי בילדותי, וממנו אני שואב את הכוחות.

בילדותי הייתה אמי שולחת כל שנה משלוח מנות לרב העיירה שבה היינו גרים. אמי היתה אופה עוגה, וכל זמן האפייה הייתה ממלמלת 'בשביל הרב... זה בשביל התורה' ובפורים עצמו הייתה שולחת אותנו הילדים כדי להביא את המשלוח מנות לרב העיירה. שנה אחת הגיע אבי שבוע לפני פורים, וסיפר שהשנה גם לו יהיה חלק במשלוח המנות לרב. אומנם העוגה שאמא אופה זה משלי, אבל אינני שותף פעיל

במשלוח. אך השנה גם אני אזכה... היום הגיע מוכר ספרים לעיירה ובידו הייתה מסכת בבא בתרא. ואני יודע שלרב העיירה אין ש"ס בביתו. ולכן קניתי את המסכת הזו בשביל הרב. בבוקר יום הפורים קרא אבי לי ולשני אחיי ואמר לנו ללכת להביא את המשלוח המנות לרב. אחי הגדול החזיק את העוגה ולי אמר אבא להביא לרב את הגמרא. נכנסנו לבית הרב, אחי הגיש את העוגה לרב, והרב אומר לרבנית 'הנה הילדים של כהנמן הגיעו עם משלוח המנות'. ניגשתי אל הרב ואמרתי לו שהשנה גם אבא משתתף במשלוח מנות. הראתי לרב את הכרך של מסכת בבא בתרא, והסברתי לו שזה מאבא...

את המחזה הזה לא אשכח לעולם! מספר הרב מפוניבז' בדמעות. הרב לקח את הגמרא, הצמיד לליבו וצעק: אוי גמרא שלימה מסכת בבא בתרא! והתחיל לרקוד עשרים דקות שלמות מסביב לשולחן, כמו בשמחת תורה. הרב כהנמן המשיך לספר ולמרות חולשתו קם ממיטתו והראה בדיוק איך רב העיירה ההיא רקד עם הגמרא בידי. ממשיך הרב כהנמן לספר: הרב קרא לרבנית ושאל אותה: 'את רוצה לתת לי משלוח מנות?' 'בוודאי שאני רוצה' השיבה. אמר לה הרב 'סיכמנו אתמול שאת סעודת פורים אנו אוכלים היום בשעה חמש. אבקש ממך להתחיל את הסעודה בשעה שש, ומשעה חמש עד שש לא להכניס אלי אף אחד! כדי שאוכל ללמוד מהגמרא שעה שלמה בלי הפרעה... הרבנית השיבה בחיוב, ואז הרב הצמיד שוב את הגמרא לליבו ורקד עוד דקות ארוכות עם הגמרא!. הייתי אז בן 11 מספר הרב מפוניבז', וכשראיתי את אהבת התורה של הרב, החלטתי שכשאהיה גדול, אשקיע כל כוחי בתורה. מכאן אני שואב את הכוח להעמדת התורה.

עושים מה שצריך בלי חשבונות

כי אם את אשר יאמר הגי סריס המלך שומר הנשים. הגי שומר הנשים דאג מאוד לאסתר המלכה כמו שמאריך בעל המגילה ויבהל את תמרוקיה ואת מנותיה לתת לה.... וישנה ואת נערותיה לטוב בית הנשים. לכאורה יש להקשות מה האינטרס של הגי לדאוג לאסתר הרי ברגע שתמצא האשה למלך הוא יעבור ממשרתו ולא תהיה לו עבודה, אז מדוע הוא כ"כ דאג לה. ולא חשש לפרנסתו. במסקנת הדברים רואים יסוד גדול שכשאדם לא עושה את החשבון שלו מה טוב לו באישי אלא הוא עושה מה שנדרש באותו הרגע הוא לא מפסיד כלום. והיכן רואים זאת? כידוע חז"ל אומרים שאסתר מצאה חן בעיני הגי הוא אמר יש כאן אישה צדקת שלא מבקשת כלום אני אדאג בעבורה, השאלה נשאלת האם בגלל זה הוא הפסיד את הפרנסה שלו? התשובה היא לא, כי אסתר לא הגידה את עמה ומולדתה וזה היה תעלומה גדולה שהטרידה מאוד את אחשוורוש עד שחז"ל במגילה יג. מספרים לנו שהוא בא להתייעץ ע"כ עם מרדכי מה יעשה והיא תגלה את עמה ומולדתה, יעץ לו מרדכי לך חפש לך נשים אחרות, ומאחר שדרכה של אישה שהיא מתקנאת באחרת מסתבר שאסתר תיבהל מהעניין והיא תגלה את עמה, ובוודאי דעתו של מרדכי היתה שבאמת ימצא אשה אחרת. המלך קיבל את הרעיון ובאמת זה כתוב במגילה ובהיקבץ בתולדות שנית ומרדכי יושב בשער המלך, ז"א שלהגי לא נגמרה העבודה הוא המשיך לעבוד הלאה גם אחרי שנמצאה אסתר, ז"א שאילו הגי לא היה דואג לאסתר אז המלך היה מוצא אישה אחרת ואז לא היתה להגי עבודה כי האישה האחרת היתה מגלה את עמה ומולדתה. יוצא שדווקא בזכות שסייע לאסתר הוא המשיך בעבודתו. אדם צריך לקחת מכך שאין כזה דבר שמחסד וממצווה מפסידים, ובוודאי כשאדם עושה רצון ה' הוא לא יכול להפסיד לעולם, כי

מוטל על האדם לעשות מה שצריך. ומה יקבל? מה שה' ירצה. ובוודאי כשאתה עושה חסד עם בניו של הקב"ה ועושה מצוות בוודאי הקב"ה ירצה לתת לך יותר ס"ד ויותר הצלחה בכל משאלותיך.

לפני מספר שנים אחד מגדולי הדור שבירושלים חלה במחלה נדירה וקשה, והנה התברר שיש רופא גדול מאוד באמריקה שיכול לטפל בו והטיפול צריך להיות מייד ע"כ באותו ערב. הרב שכבר לא היה צעיר נקרא ע"י בניו לנוח והמשפחה יחד עם הרב פירר דאגו במהירות שיא לכל הצרכים וההכנות לנסיעה, והנה לפתע הם רואים את אביהם הרב מדבר בטלפון ומזמין את האדם עמו הוא דיבר לביתו, הילדים היו המומים כעת זה זמן לנוח ולא זמן להתחיל לעשות טובות לאנשים...

והנה הבנאדם מגיע והרב אומר להביאו אליו, ההוא שלא היה מוכר כלל בא לקבל מהרב מכתב עבור מוסד לילדים פגועים שיקבלו את בנו. מאחר והמוסד עמוס מאוד וצריך פרוטקציה גדולה להיכנס לשם, הרב כתב מכתב מרגש להנהלת המוסד והפקידו בידי אותו אדם. והנה בסיום ההכנות לאירוע וטרם עלייתם למטוס התברר שהטיפול הרפואי עולה מליון דולר דבר שלא היה להם שום סיכוי להשיגו ולא ידעו את נפשם אך הרב אמר שיסעו וה' יעזור, והנה הם הגיעו לאותו רופא לאחר שלקחו כמה ערבים גדולים שיחתמו שהם יביאו את הסכום הנדרש.

הרופא נכנס לחדר מסתכל על השם ושואל האם המיועד לניתוח הוא רב גדול? הבנים ענו כן ואז הוא אמר לכה רב אני עושה מחיר נמוך של 100 אלף דולר שזה רק העלות של הטיפול. שאלו אותו מהיכן הוא מכיר את הרב הזה? ענה הרופא אני נשיא בית חולים לפגועי מוח אתמול הגיע אלי מכתב

עובדות דרבי לוי

עובדות והנהגות מהגאון הצדיק רבי לוי הכהן רבינוביץ זיע"א, מחבר ספר 'מעדני השלחן' ושא"ס מאת בנו הגאון רבי אלחנן הכהן רבינוביץ שליט"א, ראש כולל 'מעדני השלחן', מח"ס 'מועדי קדש' ושא"ס באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

ממשיך רבי לוי, שהוא זוכר עוד, איך שרבי אהרן הלוי, הלך מבית לבית, ומאיש לאיש, והציע סחורתו, מי זקוק לבגד זה, ומי לבגד זה, וכך התמשך בזיון המכירה, עד שהרויח כל הסכום שנגנב, והחזירו לקופת הישיבה...

ישיבת תורה ויראה

(טו) דכירנא כד הוינא טליא, בתלמוד תורה "תורה ויראה" בעיר הקודש ירושלים, תובב"א, שהיה מגדולי וחשובי ה"חדרים".

בימי 'בין המצרים' בשעת חצות היום, היו מתאספים המלמדים ביחד עם התלמידים, בבית הכנסת לעריכת תיקון חצות בצוותא, ובהתעוררות רבה, בחליצת המנעלים, ובישיבה על הארץ, תוך כדי הזלת פלגי דמעות.

היו שם רבנים מופלגים, כדוגמת מורינו הרב רבי יעקב רוטמן זצ"ל (משגיח רוחני של התלמוד תורה, ומח"ס אבני שיש), ובנו מורינו רבי אברהם זצ"ל, ומורינו רבי חיים כספי זצ"ל, ומורינו הרב רבי מרדכי חשין זצ"ל, והגאון החסיד רבי חיים יהודה יעקבזון זצ"ל (מישיבת עץ חיים, מח"ס למשמעות),

ומורינו הרב רבי אברהם יעקב טורנהיים זצ"ל. ומורינו הרב אברהם קרישבסקי זצ"ל, ומורינו הרב אברהם נחמזון זצ"ל, וכן כבוד אדוני אבי מורי ורבי זצ"ל, ועוד יראים ושלמים מזקני ירושלים של מעלה. היה זה מחזה אדיר, כאשר כולם יחדיו קוננו בניגון המיוחד של תיקון חצות בקול גדול, בהתרגשות ובבכיה. מעמדים אלו, השאירו רושם כביר בנפש הילד, במשמעות חורבן הבית, בגודל אבילות הימים הללו, ובהשתתפות בצער גלות השכינה, כדברי האריז"ל (בשער הכונות דרושי חג השבועות, דרוש א') והבטחתו שם לנוהג לעשות כן בימים אלו שבין י"ז בתמוז עד תשעה באב, "תועלת גדולה בנפש האדם".

בזה קצת.

(טיב המעשיות לאחי הגדול הגה"צ רבי גמליאל שליט"א, פרשת ואתחנן דף נ"ה - נ"ו).

(טז) רשימות הרה"ג רבי שמואל צ'צ'ק שליט"א. אכתוב סיפור אחד מהגאון הצדיק רבי אהרן קאצינלבוויגין זצ"ל, רב האיכות, אשר סיפר ידיו נפשו, ה"ה פאר מעלת כבוד הגה"צ רבי לוי הכהן רבינוביץ זצ"ל, בעל ה"מעדני השלחן", וזאת ה"מעדני השלחן" שערך לנו: בימי צעירותי (ממשיך המעדני השלחן זצ"ל), כשהייתי נמנה על תלמידי הישיבה "תורה ויראה", אירע פעם גניבה במשרד הישיבה, על 50 לירות (או כיוצא בו), רבי אהרן הלוי זצ"ל, היה מוטרד עד למאוד, שמא לא שמר כראוי על כספי הישיבה, ואולי הוא אשם בגניבה, ואחרי בירור מעמיק, עלתה בידו, שע"פ דין תורה הוא פטור מלשלם, אולם בכל זאת, לבו לא היה שלם עמו, אולי, אולי בכל זאת.

מה עשה רבי אהרן הלוי (ממשיך רבי לוי הכהן), חגר הלוי חגורו על ירכו, וניגש לסוחר בעל מפעל של בגדי ילדים, וסיכם עמו כמה בגדים הוא צריך למכור, כדי להרויח את הסכום הנ"ל (שזה יהיה כסכום שנגנב), ואחרי שבאו לעמק השוה, כמה עליו למכור, כדי להרויח הסכום הדרוש. לקח רבי אהרן לביתו את כל כמות הבגדים, והחל למוכרם, וממשיך רבי לוי, הוא זוכר עוד, איך שרבי אהרן הלוי, הלך מבית לבית, ומאיש לאיש, והציע סחורתו, מי זקוק לבגד זה, ומי לבגד זה, וכך התמשך בזיון המכירה, עד שהרויח כל הסכום שנגנב, והחזירו לקופת הישיבה, וחדל מלמכור, וחזר לעבודת הקודש, אשר בכתף ישאו, עד כאן הסיפור הקדוש הנפלא והנשגב, שסופר ע"י רבי לוי הכהן זצ"ל.

הסיפור הנ"ל סיפר לי שכני היקר, בנו של ה"מעדני השלחן" זצ"ל הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א.

(נדפס בעלון "רוממות" פרשת תולדות תשפ"ב, רוממות המעשים)

במחיצת גדולי ישראל

הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע

(יז) נשאל מהר"ר ר' דוד פרידמן (בן הרה"ג ר' פנחס שליט"א) בהבנת דברי המשנה (ברכות דף נ"ד ע"א) "חייב אדם לברך על הרעה, כשם שמברך על הטובה".

וענה לו אאמו"ר, אני לא יכול להסבירו, אצל הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, ראיתי זאת, כשנפטרה נכדתו, בת בנו הרה"צ רבי יצחק ז"ל, אשת

הרה"ג ר' אברהם דוד וינגוט ז"ל (בזו"ש היה גיסי, נלב"ע ה' תשרי תשע"ד), בחדשים הגבוהים, ולא נשאר לו מבנו הנ"ל זש"ק, איך שקיבל זאת באהבה, השתוממתי אז מאוד על זה.

ואני אומר, שיותר קל לחבר "מעדני השלחן" מלקיים משנה זו.

(יום ג' כי תצא ה' אלול תשנ"ט)

הגאון רבי שמשון אהרן פולנסקי

זצ"ל גאב"ד טעפליק

(יח) בליל ש"ק (האזינו תש"ס) כשראה אחד מחפשי ספר, ומכניס ומוציא, אמר לו, כשהסתופפתי בצילו של הגאון רבי שמשון אהרן פולנסקי, דער טעפליקער רב ז"ל, ראיתי כשהוציא ספר בשבת, וראה שצריך ספר אחר, לא הכניסו בארון, לפני שעיין

(מוצאי ש"ק האזינו אור ליום ט' תשרי תש"ס)

(יט) אצל הגאון רבי שמשון אהרן פולנסקי ז"ל, (דער טעפליקער רוב) היה שאלה, על "גזר" (מעריץ) שנתבשל על כיסוי קדירה שהיה שם בשר, ו"גזר" (מעריץ) זה נפל לחלב, והורה שמותר, שיש לזה דין נ"ט בר נ"ט, והסביר לי אאמו"ר, שבדין זה נחלקו האחרונים, אם אומרים נ"ט בר נ"ט בשעת בישול, דעת החוות דעת (סימן צ"ה חידושים ס"ק ב', ביאורים ס"ק א') ועוד פוסקים שאסור. ודעת שו"ת בית אפרים (י"ד סימן ל"ז) שמותר (הובא דבריהם באריכות במטעמי השלחן סימן צ"ה ס"ק ב' ד"ה נ"ט בר נ"ט בשעת בישול), והשאלה היה על "הפסד מרובה", והטעפליקער רוב, פסק כהמתירים.

(אור ליום ג' וארא כ"ד טבת תשס"ב)

הגאון רבי זליג ראובן בענגיס זצ"ל

(כ) הרה"ג ר' אליהו קצינלנבוגין (שליט"א) ז"ל, [נלב"ע כ"ד כסלו תש"ע], בן הרה"ג רבי יעקב קצינלנבוגין ז"ל, סיפר לאאמו"ר שזוכר בילדותו, שהגאון רבי זעליג ראובן בענגיס ז"ל, בירך אותו ושם ידו על ראשו ואמר יברכך וכו', ושאל הרי לא היה כהן, ואיך היה מותר לעשות זאת.

ואמר לו אאמו"ר בטח עשה זאת רק ביד אחת ולא בשתי ידיו, ואישר זאת שכך היה. ואמר לו אאמו"ר, ביד אחת לא נקרא נשיאת כפים, דנשיאת כפים הוא רק בשתי ידיו. והוסיף אאמו"ר, יש אומרים שאפילו כהן שלא בשעת ברכת כהנים, כשרוצה לברך, לא ישים עליו שתי ידים, רק יד אחת (עכ"ד).

סיפור ושאלה בצידו

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י מביית 'האיחוד בחידוד'

עם יציאתו מבית האסורים כ'זקן ורגיל' במלאכתו, החליט שמוטל עליו לחזק את דברי חז"ל שפסקו וקבעו ש'רוב גנבי ישראל', וזאת שעליו לבצע גניבות רבות כנגד כל הגניבות המבוצעות על ידי הישמעאלים ושאר העובדים הזרים בארץ הקודש...

הנחשלות, שתמורת כמה עשרות אלפי דולר ניתן לרכוש דירת צמודת קרקע, המושכרת במחיר שנתי של יותר מעשרים אחוז, וכל הקודם זוכה. המזכירות במשרד לא הצליחו לעמוד בעומס הטלפונים, שלא הפסיקו לצלצל, זרם הפונים שבא בגפו למשרד, נדחף ונלחם איש ברעהו, וזאת בשביל להיות בין שלוש מאות הראשונים שיזכו לרכוש את אותם דירות מיוחדות. העו"ד המדופלם יחד עם עוזריו שישבו בחדר הסמוך והסדירו את חוקיות המכירה, גם הם לא עמדו בעומס, ובתגבור מיוחד של עוד כמה עורכי דין, בקושי הצליחו לסדר את כל העסקאות לפי כל הכללים.

לא עברו שבועיים נוספות, ומיודעינו מצא עוד כחמש מאות דירות בעלי מחיר קצת יותר גבוה, אבל גם עם תשואה קרובה. הוא יצא שוב בפרסום רציני על הדרך הקלה להתעשרות, ושוב בא גל גדול של קונים, שביקשו לנצל את ההזדמנות המיוחדת להתעשרות מהירה, ולרכוש ממנו דירה אחת או שנים.

באותה תקופה סיכם "יעקב" עם המזכירות והעורכי דין, שהיות ובחודש הבא ישתחרר לו סכום עתק בבנק, לכך הוא מציע בפניהם שאם הם ימתינו כששים יום עד למשכורתם, הוא ישלם להם בונוס של כשליש משכורת. עורכי הדין הסכימו לעסקה, ועמם גם הפקידים, ואפילו בעלי הדירה והמשרד.

ההנאה הגדולה ביותר של "יעקב" היתה, כשבאו לפניו אנשים וביקשו ממנו לרכוש דירה, והוא היה מסרב להם. ואותם אנשים מתחילים להתחנן ולבקש על נפשם, שיועיל ויקח מהם את כספם, הם אפילו הציעו סכום גדול יותר, ולבסוף לאחר תחנונים רבים הוא היה מועיל בטובו לקחת מהם את כספם ולמכור להם את אחת מהדירות המדוברות.

בקושי חודשים חלפו מפתחת העסק החדש, וביום בהיר אחד לא הופיע "יעקב" למשרד.

כשנקפה השעה ועדיין הוא לא הגיע, ואף לא השיב וענה במכשיר הנייד והנייד, חששו המזכירות שמא אירע לו דבר, ודפקו על דלת ביתו, אך גם משם לא נשמע קול. בהתייעצות ביניהם הוחלט להזעיק עזרה, ולאחר שפרצו לדירה נתגלה להם לתדהמתם הרבה, שהוא נמלט באישון לילה ואפילה, בלא להשאיר להם דבר, כאשר הוא עדיין לא שילם להם כמעט פרוטה על עבודתם המסורה.

בדיקתם של אנשי המשטרה גילתה, שמדובר בנוכל ורמאי שאף גנב את זהותו של אותו יעקב, וכל אלו שהשקיעו את כספם בהשקעות אלו, שהיו מלוות בעורכי דין, איבדו את כולו בלא שישאר להם ממנו זכר.

כמעטו בראשון כך מעשיו בשני, במשך הזמן הוא כבר הספיק להפיל אנשים בדרום ובצפון, במרכז ובירושלים, בכל מקום הוא בא בתעודות אחרות גנובות, מבצע איזה שהוא רעיון של גניבה, ותמיד ישנם שוטים אחרים המתחננים לו שיקח את כספם, וכבעל לב רגיש לאחרים, הוא נכנע לבקשותיהם ומקבל אף את כספם.

כוחו היה אף בתחפשותיו, לפעמים הוא היה נראה דתי מצוי, לפעמים כחרדי, היה פעם שהוא הצליח להתחפש לכאברך כולל, ותמיד הוא הצליח להרשים את אלו ששכנעם, הוא הצליח למכור להם מה שהם לא רצו כלל, ובמיוחד בלא שקיבלו דבר תמורת כספם.

כעשר שנים נוספות עברו על בועז, במהלכם הוא הספיק לצבור כספים לרוב, שאותם עשק גנב מאנשים פתאיים, שמסרו לידי סכומי עתק. אלא שעם הגיעו לגיל חמשים, חלה במחלה קשה של ניוון שרירים, שמנעה ממנו

כשרואים תלמיד חכם הבקי בכל חדרי התורה, כל אחד מבין שהוא לא נולד כך, אלא הוא זכה להגיע לדרגתו הגבוהה והחשובה בעשרות שנות עמל ולימוד התורה בהתמדה גדולה. גם כשרואים אדם שמידותיו נקיות ומזוככות, ברור הדבר שהוא הרבה לעמול על כך, ושנים רבות לקח לו להגיע לדרגתו זו.

להבדיל אלפי הבדלות, כן הדבר גם בבעלי עבירה, להגיע לתואר הג'גב הגדול והמתוחכם צריך לעבור מאות ואלפי גנבות, כשבכל אחת מהם ישנה סכנה של תפיסה או פציעה, או שניהם יחדיו, ולאחר שנים רבות של נסיון ותעוזה רבים, עולים בסולם הדרגות של 'עולם הגנבים' עד שמצליחים להגיע לפסגה המיוחלת, שממנה מוצאים את עצמם תוך זמן מה, אסורים בבית האסורים לשנים רבות.

מאז קטנותו של בועז אלעסנעמטער* הוא הורגל שכל מה שעניו רואות וליבו חומד, ידיו משמשות ככלי מעשה להביאם אליו, בשנות ילדותו הוא החל בגניבות קטנות באותה שכונה בה התגורר. פעם מהמכולת ופעם

מחנות אחרת, לפעמים מחברים וגם משכנים, וכשגדל מעט החל לדאוג לפרנסתו בגניבת בגדים התלויים בחוטי הכביסה ומכירתם בשכונה אחרת, כשהוא בוחר לעצמו אילו בגדים הוא נוטל מהחוטמים הפרוסים בחצרות.

כשגדל והיה לבחור, ושלח את ידיו בכל מיני גניבות, אירע פעם שנתפס בגניבתו, ובמקום לנסות לעזור לו ולשקמו, השליכוהו אל בית הכלא, מקום בו נמצאים גנבים וותיקים, אשר למדוהו את אורחותיהם הקלקלות, היאך לבצע גניבות גדולות ומתוחכמות, מה הדרך לטשטש עקבות והיאך מונעים טביעות אצבעות, וכל כהנה וכהנה מסדרי הלימוד בבתי הסוהר.

עם יציאתו מבית האסורים כ'זקן ורגיל' במלאכתו, החליט שמוטל עליו לחזק את דברי חז"ל שפסקו וקבעו ש'רוב גנבי ישראל', וזאת שעליו לבצע גניבות רבות כנגד כל הגניבות המבוצעות על ידי הישמעאלים ושאר העובדים הזרים בארץ הקודש, אלא שבשונה מבעבר, בתקופתו זו הוא נזהר ונשמר לבלתי להשאיר עקבות מחשירות, שלא יוכלו לתופסו שוב.

עם הגיעו לגיל הארבעים, הבין בועז שבגילו זה עליו להסב מקצוע, הגמישות שהיתה לו בגופו, יחד עם ריצת רגליו, שבהם השתמש רבות במקצועו, כל אלו החלו לחרוק, זאת ועוד, שבגילו הוא כבר רצה להקים בית, והוא עדיין לא מצא בת זוג שתסכים להנשא לגנב בעל רקורד עשיר של גניבות למאות ואלפים.

להתחיל לעבוד ככל שאר רוב ברואי העולם, לא היה שייך אצלו כלל, הוא מעולם לא הורגל לזה, אלא שחשב שעליו לעבור לעבוד בענף אחר במקצועו הישן, במקום שהוא ירדוף ויטפס ויחפש אחר הרכוש של השני, שבעל הרכוש ירוץ אחריו ויבקש ויתחנן ממנו שהוא יקח ממנו את רכושו.

תנאי קודם למעשה היה, שבועז עבר לעיר אחרת ורחוקה, בה הזדהה עם אחת מהתעודות זהות הרבות שגנב בחייו, כיעקב אנדערמענשט*, שכר דירת פאר מרוהטת עם משרד גדול ומרווח צמוד, כשאינו מתמקח כלל על המחיר של השכירות, ולאחר שתלה עליו שלט ענק המכריז לעיני כל ישראל שכאן מקום משכן 'מרכז הנדל"ן הישראלי והאירופאי', תוך זמן קצר החל במשא פרסום רציני בעיתונות אודות אפשרות השקעה נדירה עם תשואה שנתית של כעשרים אחוז ויותר, בקניית דירות בכמה ממדינות אירופה

להמשיך במעלליו, ולא עבר זמן רב ומחמת מחלתו הוא היה מרותק לכסא גלגלים.

הרבה לא היה לו מה לעשות, מלבד לשבת בצל ולספור אוטובוסים ומניות. כסף לא חסר לו, הוא לא היה צריך לישיב בקרן הרחוב ולנגן בחליל או כנור, אלא יכל לשבת ולמות בשלום.

אחד מעוברי האורח, שהיה רואה את בועז בישיבתו המסכנה כל היום, החל לשוחח עמו קמעה, ולנסות לשכנעו לקבוע עיתים לתורה בבית הכנסת הסמוך, בו ישנו שירות מיוחד, שבאים לקחת את הלומדים בכסאותיהם, ואף נותנים להם כיבוד קל במשך היום.

בועז שמעולם לא שמע שיעור תורה, בתחילה סירב, אך אותו עובר אורח היה עקשן לא קטן, ובסופו של דבר הצליח לשכנע את בועז לבוא פעם אחת לשיעור, ובסופו הוא יחליט אם הוא מעדיף את הבטלה והשעמום בבהיה ללא מטרה בחוצות, או את חיי התורה התוססים בתוככי בית הכנסת השכונתי הקטן.

כבר לאחר השיעור הראשון הרגיש בועז שנפתחים לו שערי אורה, מעולם הוא לא שמע שיעור כה מעניין ומרתק. הדברים היו חדשים לו, והוא ביקש להשאר לעוד שיעור ולעוד שיעור, עד שעת מנחה ומעריב.

כשהציבור עמד בתפילתם, בועז לא גרע את עיניו מהם. מעולם הוא לא זכה להתפלל לפני ה', הוא לא הבין כלל מהי משמעות של תפילה, ולאחר התפילה הוא ביקש שילמדוהו את סדר התפילה ודיניה.

קקושי שבועיים עברו מאז הוא שמע לראשונה שיעור תורה, וכבר שינה בועז את כל הנהגותיו לחלוטין. הוא שילם לנער שיביאו בבוקר השכם לבית הכנסת לתפילה, ולמעט חזרתו לביתו בשעות הצהריים למנוחה קלה, הוא היה כל היום בבית הכנסת, ולמד ככל שידע ויכל.

בשנה האחרונה השתנה בועז עד מאוד, הוא לבש כיפה גדולה על ראשו, קבע עיתים לתורה לרוב, עמד בהם בגבורה עילאית, גם כאשר מצבו החל להתדרדר עוד. כשעברה שנה נוספת, ומצבו החמיר יותר, הוא הגיע למצב של סיעודי לחלוטין, ועם כל זאת ביקש שלא להפסיד שיעור אחד.

אחד מהשיעורים המיוחדים שנמסרו באותו בית הכנסת, היו של הרב דוד גוטאריבערגבער*, שידע למסור שיעורים בטוב טעם ודעת, שפתיים ישק, וכרוב הלומדים, גם בועז אהב מאוד את שיעוריו אלו.

באחד הימים עלה בליבו של הרב דוד לעורר את ציבור השומעים אודות החומרה שבגניבה ובעושה, שמי שהוציא פרוטה בחבירו ולא השיבה, שיצטרך לחזור לעולם הזה שוב בכדי להחזירה לבעליה. כאשר מטרתו היתה לעורר על כל אותם אלו השואלים מוצר או חפץ קט משכנם או ידידיהם, ואינם מחזירים, או הלווים סכום פעוט ואינם משלמים אותו, שגזל הוא בידם. ועל כן בכדי שהשיעור יכנס לאוזני השומעים, הוא הכין את עצמו היטב למסירת השיעור, בדברי חז"ל ורבותינו הראשונים והאחרונים, המטובלים בסיפורים מעניינים ומרתקים.

אינה ה' לידי הרב דוד, שיספר את הסיפור הכתוב במסכת בבא קמא (צ"ד ב'), אודות 'תקנת השבים', שהטעם מדוע תקנו את תקנת השבים, שגנב החוזר בתשובה ומחזיר את גניבותיו, שאין מקבלים ממנו, והמקבל ממנו אין רוח חכמים נוחה הימנו, מפני מעשה בגנב אחד שרצה לחזור בתשובה על גנבותיו, אמרה לו אשתו, הרי כל בתינו ומלבושינו גנובים, אם אתה עושה תשובה, עלינו לצאת מבתנו ולהתפשט מבגדינו, אפילו האבנט אינו שלך. ועקב דבריה אלו הוא נמנע ולא עשה תשובה.

במהלך השיעור הרגיש הרב דוד, שבועז אינו כתמול שלשום. עיניו לא מפסיקים לדמוע, נראה שמהוא מאוד מציק לו. וכשהרב דוד סיפר את המעשה המדובר הנזכר, פרץ בועז בבכי תמרורים ולא יכל להרגע.

הרב דוד הפסיק את השיעור וניסה לשאול ולדובב את בועז מה אירע לו, אם הוא צריך עזרה רפואית, אך בועז נענע בראשו בשלילה, ובקושי בין בכיותיו הצליח לומר, שהוא מעוניין לשוחח עם הרב לאחר השיעור.

בסופו של השיעור ביקש בועז מהמטפל שלו שיקחו לביתו, והזמין את הרב דוד להצטרף אליו. כשהגיעו לביתו סיפר לו בועז על רוב עושרו, שכולו בא מגניבות ועושה שעשק אנשים ברחבי הארץ.

האמת היא, אמר בועז, שבתחילת השיעור כשהרב דיבר על החיוב להחזיר כל דבר שגנבו, עלתה לי המחשבה של אותה אשה, שהרי כל ביתי ובגדי, הכל נקנה מגניבות ועושה, ואם ארצה להשיב את כל גזלותי הרבים, הרי שלא רק שאשאר בערום וחוסר כל, אלא אף אכנס לחובות של מליונים. ועל כן הגעתי מהרה למסקנא שלא שייך בכלל שאשוב בתשובה שלימה על חטאי זה. אבל כשמעתי שיש דבר הנקרא תקנת השבים, החלטתי בליבי שוב, שאני רוצה לשוב לחלוטין מדרכי הרעה והקלוקלת, ולנסות לתקן ולשלם מה שאני יודע וזוכר.

רק אבקש להבהיר, אמר בועז לרב דוד, שלא שייך שאפרסם בציבור על גניבותי, שמי שנעשה או נגנב על ידי שישלח לי את פרטי הנזק ואשלם לו, זאת משום שאם יתברר שאני הוא זה שעומד מאחורי כל הגניבות הללו, הרי מיד יאסרו אותי בבית האסורים לאורך ימים ושנים.

אבקש נא בזאת, ביקש בועז, שהרב יכניס את ראשו ורובו לעובי הקורה, ויכריע לי כדת של תורה מה הדרך אשר עלי לילך בה כעת, כשאנני יודע ממי גזלתי, ואף בשל מצבי הגופני הקשה, לא אוכל להתחיל לעבוד בכדי לשלם את גניבותי הרבים.

הרב דוד הבין שהשאלה 'גדולה' עבורו, והחליט בדעתו להכנס לאחד מגדולי ישראל ולשאול אותו מה עליו להמליץ לבעוז. כשנכנס הרב דוד אל מרן שליט"א וסיפר לו את הדברים, השיבו מרן שליט"א, שדרך התשובה למקרה כגון זה, שיתן כל מה שהוא יכול למוסד של צדקה, לקרן של קיימה שאינה כלה ונגמר, ויבקש ויתחנן לה' שיזמן את כל אלו שגנבם ועשקם לאותו המקום, כך שהנאתם מתרומתו תחשב עבורם כאילו החזיר להם את גניבתם.

עוד הוסיף מרן ואמר, אם הוא שואל לדעתי בדבר מה המקום שאליו ראוי לתת את הכסף, כמדומה שהמקום הטוב ביותר הוא בית חולים ציבורי, בו ישנו סיכוי רב שהנגנבים יבואו להנות ולהשתמש במה שגנב מהם.

כששב הרב דוד עם התשובה לבעוז, היה זה לאחר שבועז כבר הספיק לעשות חשבון דמיון, כמה מתוכם הוא צריך ומוכרח לצורך הוצאותיו הבסיסיות, למשך מספר שנים, ומלבד זה, כך חישב בועז, יש בידי סכום אגדי של כשלושים מליון שקל.

בועז שמע וקיבל את דברי מרן שליט"א, ואמר לרב דוד שיברר עבורו איזה בית חולים זקוק לתרומת עתק זו. וכשחזר עם הפרטים בדבר הצורך החיוני של תרומתו זו לפתיחת כמה מחלקות חשובות בבית חולים של שומרי תורה ומצוות, הסכים בועז לדבר, אלא שביקש להתנות את תרומתו זו בהצבת לוח ענק עם הקדשה על תרומתו האגדית זו, בפתח בית החולים, כדי שכל הבאים בשעריו ידעו לדורות, שהוא זה אשר תרם את המחלקות הללו.

עוד הוסיף ואמר, שהוא רוצה שבשלט הענק גם תוצב תמונתו לתפארת, שכולם ידעו עד כמה הוא תרם כמעט כל ממונו לבנית המחלקות האמורות. הדברים לא נעמו כלל להרב דוד, הוא ניסה להניע את בועז מרעיונו זה, ובמיוחד מהרעיון האחרון של התמונה, בחושבו שזה יכול להיות מאוד לרעתו, אילו אחד מהחולים יגלה ויזהה אותו על ידי התמונה, כנוכל הידוע שעשק ממנו סכומי עתק, ואולי אף יצליח להרשיעו ולהושיבו מאחורי סורג וברית. אך כל דבריו נפלו על אוזנים ערלות, בועז לא הסכים לשמוע על כל רעיון אחר, והתנה בתנאי כפול זה את תרומתו.

ברירה רבה לא היתה להנהלת בית החולים, והסכימו לכל רעיונותיו ודרישותיו, ולאחר שחתמו על ההתחייבות כמדובר, העביר בועז לחברי הנהלת בית החולים צ'ק על הסכום המלא.

כמה ימים לפני שהשלט הענק הוצב בכניסה לבית החולים, לפתע עלה ברעיונו של בועז, שעליו לשאול דעת תורה את מרן שליט"א מה הדרך הטובה והנכונה שעליו לעשות בענין השלט. כששמע מרן את השאלה, השיב, שכמדומה לו שניתן להכריע ספק זה מפרשתינו עפרש"י.

השאלה היא: מה ניתן להכריע מפרשתינו עפרש"י בשאלתו של בועז?

אלעסנעמטער - הלוקח הכל. אנדערמענשט - אדם אחר. גוטאריבערגער - בעל הסברה נפלאה.

תשובה ל'סיפור ושאלה בציוד' משבוע שעבר

בתשובה לשאלה מה היא ההכרעה לפי פרשתינו עפרש"י בכוונת מעשהו של המרא דאתרא במה שהגיע למעמד 'הנחת אבן הפינה'

לבנין הישיבה החדש האם יש בזה ראייה שחזר בו מהוראתו שלא לשלוח את בחורי הקהילה ללמוד בישיבה או שאין בכך שום ראייה וכל השתתפותו היתה משום שלא חפץ לפגוע בכבודם.

ניתן להוכיח שהמרא דאתרא בהשתתפותו במעמד גילה את דעתו שחוזר בו מהוראתו הישנה שלא לשלוח לישיבה ואדרבה כעת סובר וחושב שיש עדיפות מסויימת ללימוד בה וזאת מדברי רש"י ל"ח כ"א עה"פ אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדת הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן וביאר רש"י משכן העדת עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם מבואר בדברי רש"י שהסימן שה' מחל על חטא העגל הוא ממה שהשרה שכינתו על ישראל ולא ניתן לומר שהשרה שכינתו מסיבות אחרות אך לא מחל אלא בהכרח שמחל וכעין זה אף בהנהגתו של המרא דאתרא ממה שהגיע והשתתף במאורע יש בזה ראייה ברורה שחזר בו מהוראתו שהיתה עד לאותו יום.

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע מתוך שיעורו של הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א
ניתן לשמוע את השיעור בקו השיעורים הקצרים, שמספרו: 072-380-9143

המערכת משגרת ברכת מזל טוב חמה ולבבית, לידידנו הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א, להולדת הבן. יזכו ההורים לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ולהכניסו בביתו של אברהם אבינו בעיתו ובזמנו!

"ויקרא אל משה" (א, א)

האל"ף קטנה. משה רצה שיהיה כתוב "ויקר" שזהו לשון ארעי, אמר לו הקב"ה לכתוב את האות א', שאז זה "ויקרא" לשון קביעות, ולכן כתבה קטנה.

(בעל הטורים)

עוד טעם לא' קטנה, יש במדרש שמתחילים ללמוד עם הקטנים בחומש ויקרא, כיון שמדבר מענייני קרבנות שהם טהורים, כך תינוקות של בית רבן טהורים, ורמז בא' קטנה, לרמז שהקטנים יתחילו ללמוד כאן. וגם שהא' היא האות הראשונה שבה מתחילים ללמוד.

(כלי יקר)

"ואם לא תגיע ידו וגו' אחד לחטאת ואחד לעולה" (ה, ז)

הנה הקרבנות חטאת עולה אשם ומנחה הם לבדם קדשי קדשים והשאר הם קדשים קלים, וביאר האברבנאל כיון שהחטאת ואשם באים מאדם הרוצה לשוב בתשובה לה', וזה חביב לו מאוד, וכן מנחה שהמביאה הוא עני ומביאה מנפשו, וחביבה לה' מאוד, ולכן הם קדשי קדשים.

"ואם נפש אחת תחטא בשגגה וגו' תמימה נקבה" (ד, כ"ז - כ"ח)

הטעם שהחטאת באה נקבה, ועולה זכר, שהרי נקבות דעתן קלות, ולכן מי שחטא וניתן לפתותו בקל, דומה לנקבה, אבל עולה שבאה לכפר על המחשבות שקדמו לעבירה, בזה שייך שיבוא מהזכר.

(כלי יקר)

"והביא קרבנו שעירת עזים תמימה וגו' ואם כבש יביא קרבנו

לחטאת" (ד, כ"ח - ל"ב)

המשנה בסוף כריתות אומרת בכל הקרבנות כתוב כבש קודם לעז, יכול שזה מפני שהכבשים מובחרים (והאומר הרי עלי עולה יביא כבש דוקא ולא עז), תלמוד לומר בחטאת כתוב קודם העז מלמד ששקולים.

והשושנים לדוד מבאר מדוע אכן כתובים

הכבשים לפני העזים, שהרי הגמ' בשבת (עז:)

אומרת שהעזים שהם שחורות הולכות תמיד

לפני הכבשים שהם לבנות, כמו בריאת העולם,

שהיה חושך לפני האור, דהיינו הלילה לפני

היום, אבל לגבי קרבנות הלילה הולך אחר היום שקדם

לו, וזה בא הפסוק ללמדנו, שהכבשים שנמשלו ליום

קודמים לעזים שנמשלו ללילה והלילה אחר היום.

"ומלק את ראשו" (א, ט"ו)

כתוב בספר החינוך מה הטעם שעושים בעוף מליקה, כיון שנמשלו ישראל לינה, והם עם קשה עורף, לכן עושים מליקה לרמז שצריך לשבור את הקשה עורף.

"ואם לא תגיע ידו וגו' אחד לחטאת ואחד לעולה" (ה, ז)

הטעם שהמביא חטאת העוף צריך להביא גם עולה, ובהמה די בכך שמביא חטאת לבד, כיון שבעוף שמקריב לחטאת, היא כולה נאכלת, ולא מקטירים ממנה כלום למזבח, ולכן מביא עוד עוף, שממנה יקטיר למזבח, משא"כ בבהמה שמקטירים ממנה, אי"צ להביא עוד אחת.

(אבן עזרא)

ח. "אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם" (ד, ג')

יש להבין אם הכהן חטא, העם מה אשם? ועוד יש להקשות איך נכשל הכה"ג, והלא אמרו חז"ל (אבות ה', י"ח) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. אלא צריך לומר שמעשי העם מקולקלים, ולכן אפי' שהכה"ג רוצה ומנסה לזכות את הרבים, מ"מ כיון שהרבים אינם חפצים להיזכות אין מעשי הזכות עומדים לו, ולכן חטא, וזה מה שכתוב "אם הכהן המשיח יחטא", דהיינו איך נכשל בחטא, על כרחק זה "לאשמת העם".

(פרדס יוסף)

ענייני שידוכים

א. הרי כאשר נחשון בן עמינדב קפץ לים, הים נקרע כאשר הגיע לאפו, כמה שהאף היה גבוה, כך בשידוכים שזה קשה כקריעת ים סוף כמה שהאף גבוה יותר (גאוה) כך זה לוקח יותר זמן.

ב. אדם ישב ב"ויברך דוד" בשחרית, הוגיע אדם והעיר לו על ישיבתו ב"ויברך דוד", ענה לו שכבר שנתיים הוא יושב ללא פרנסה, ובנותיו יושבות בבית ללא שידוך והוא לא מתערב לו, ורק כאן זה בוער לו.

ג. אליעזר עבד אברהם בדרכו לרבקה קפצה לו הדרך. ואפשר לומר הביאור בזה, שלא יצטרך לשאול עוברי דרכים איך מגיעים, משום שאם ידעו להיכן מועדות פניו היו מונעים אותו, שהרי היו משפחה רשעים, והקב"ה רצה שהם כן ינשאו, לכן קפצה לו הדרך. וכן בזמנינו כשיש שידוך שצריך לצאת לפועל כבר, אזי אין מבררים אצל מי שיאמר לא טוב.

ד. (אגב אליעזר) איך האמינוהו לאליעזר בתואל ולבן שקפצה לו הדרך, ב' תירוצים: א' שהרי הראה להם שטר שהעביר אברהם נכסיו ליצחק, והיה התאריך אותו יום, ב' שהרי הביא להם פירות מאר"י והם לא נרקבו. ה. לחפש אשה זה כמו אתרוג, שכשמחפש מוקדם יכול לברור, אבל מאוחר אינו יכול להמשיך לברור.

ו. איתא בגמ' שכלה עם חמותה אינם

מסתדרות, ואשת נח עם כלותיה בתיבה כן הסתדרו, משום שהטעם שלא מסתדרים זה כי חושבים שיש אחרת טובה יותר, אבל באותה הזדמנות לא היו עוד אנשים, א"כ אפשר להסתדר.

ז. לחפש אשה כ' בגמ' שבעל אבידה מחזר אחר אבידתו, א"כ כמו שלחפש את האבידה זה עם ראש כלפי מטה, כך גם אשה צריך לחפש עם ראש נמוך.

ח. פעם אמרו לבחור שלא הלך לו בשידוכים, שהסיבה לכך היא משום שהוא מחפש מציאה, והרי האשה היא אבידה.

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד ■ הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א

לפרשת זכור: האם שבט לוי חייב במחיית

עמלק?

הרמב"ם (שמיטה פי"ג הי"ב) פסק, וז"ל: 'ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו, ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר 'וירו משפטיו ליעקב ותורתך לישראל'. לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל, וכו'. אלא הם חיל השם שנאמר 'ברך ה' חילו', והוא ברוך הוא זוכה להם שנאמר 'אני חלקך ונחלתך'. עכ"ל.

וכתב החינוך (מצוה תרג), וז"ל: 'ונוהגת מצוה זו וכו', בזכרים כי להם לעשות המלחמה ונקמת האויב, לא לנשים'. עכ"ל. ולכאורה לפי זה גם שבט לוי אינו חייב במלחמת עמלק. ולדברי החינוך שבט לוי יהיו פטורים אף מפרשת זכור. וקשה שלא מצינו מי שעמד בזה.

נשים לא שייכות בזכור ולא במחיה משא"כ בני לוי

א. המנחת חינוך (מצוה תרג) הקשה על החינוך, וז"ל: 'והרב המחבר פוטר נשים ממצוה זו. ונראה קצת דפוטר אותם מהלאו גם כן. ובר"מ אינו מבואר זה, וצריך ראייה לפטור נשים ממצות עשה שאין הזמן גרמא. ובפרט במקום לאו גם כן. ומה שכתב כי להם לעשות המלחמה, ולא לנשים. באמת מלחמת מצוה הכל יוצאין אפילו כלה מחופתה, כמבואר בש"ס ובר"מ פ"ז כאן. גם מי עמד בסוד ד' יתברך, אם הטעם מחמת הנקמה, דאפשר גזירת הכתוב שנזכור שנאתו מאיזה טעם, ואנחנו אין יודעים. ואפשר אף בביאת משיחנו שיכרת עמלק מכל וכל, ולא יהיה זכר להם, מכל מקום הזכירה יהיה תמיד מצות עשה לזכור ולא לשכוח. על כן צ"ע דפוטר נשים ממצות עשה זו. ונראה דכל אישי ישראל חייבים כמו כל מצות עשה שאין הזמן גרמא. כן נראה. עכ"ל.

ועל מה שכתב החינוך במצות מחיית עמלק 'על כל יחיד מישראל הזכרים מוטל החיוב'. הקשה המנחת חינוך (מצוה תרג), וז"ל: 'צ"ע למה יפטרו נשים ממצות עשה זו, דאין הזמן גרמא. ומלחמה זו מבואר דאף כלה מחופתה וכו'. ונראה דזה כיון המגיה בעל מנ"ל, 'ומה שצוה לע' במצוה תכ"ב, הוא טעות סופר, וצריך להיות מצוה תכ"ה גבי ז' עממין, כתב הרב המחבר דגם נשים חייבות'. עכ"ל.

ונראה לבאר שבאמת בעצם המצוה של מלחמת מצוה, אפשר שגם נשים חייבות, וגם שבט לוי חייב. והיינו שאף שנשים לאו בנות מלחמה, אם יארע שצריכים להם למלחמה, או שנפל עמלקי בידם, ובידם להורגם, כפי שמצינו בדבורה ויעל שלחמו בסיסרא מפני צורך השעה. וכן אם נצרך לאחד מבני לוי, כפי שאירע בניהו בן יהוידע שהיה כהן, והיה שר הצבא, או אם נופל בידו אחד מז' עממין או הנלחמים בישראל, חייב להורגו. ובזה נאמר שאפילו כלה מחופתה יוצאת, והיינו שאם אירע שיש בה צורך. ולכן כתב החינוך שנשים חייבות במלחמת ז' עממין. אך במצוה של זכור, והאיסור של אל תשכח, היינו שיעורר תמיד בליבו תאוה למחותו ולערוך עמהם מלחמה, בזה מי שדרכו לכבוש, נצטוו להטות טבעו לכבוש לזכירת עמלק, ולשאוף כל ימיו לכובשם ולהשמידם ולמחות זכרם בשנאת עולם. אך נשים שאינם בנות מלחמה, והיינו שבידם לעשות כן, אך אינן יכולות לעורר טבעם לזכור ולשנוא תמיד, ולהתאוות תמיד לכבוש את עמלק ולמחותם, אינן במצות זכירה, וזה עיקר הפטור. ובזה סבר החינוך שהמחיה הוא תוצאה של הזכירה. ומי שאינו בזכירה אינו במחיה. וגם לפי סברא זו יש מקום לבעל דין לחלוק ולומר, שאף שנשים אינן בזכירה אך ישנו במחיה. ולפי זה אינן בנות מלחמה הוא הפקעה מזכירה ולא ממחיה.

ולפי דברינו שבט לוי אינו מופקע מזכור, אלא מופקע מדין מלחמה בפועל. ובזה תלוי אם הוא כולל מלחמת מצוה. אך בפרשת זכור ודאי חייב. דבטבעו הוא בן מלחמה וכן וכבושה, ובעת הצורך קיים, 'האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו, ואת אחיו לא הכיר, ואת בניו לא ידע'. (דברים לג ט).

ראייה משמואל ואגג

ב. והנה יש להוכיח ממה ששמואל הרג את אגג, אף שהיה לוי, ומוכח שאף הוא בכלל מלחמת עמלק.

ג. אמנם יש לדחות, דאדרבא לא מצינו שהשתתף במלחמה עצמה, ואדרבא גם במה שהרג את אגג, ביאר לאגג שהורגו משום 'כאשר שכלה נשים חרבך, כן תשכל אמך', ולא אמר לו שהורגו משום מצות עשה של מחיית עמלק, ושנאת עולם שנצטוינו לשנוא אותו על שעשה לנו בצאתנו ממצרים. ולפי דברינו אפשר שכיון שהיה שמואל לוי לא נתחייב במחיית עמלק, ולכן הרגו מדין בית דין על ששיכל נשים חרבו. כדאיתא בתנחומא (תצא רמז ט): 'רבי שמואל בר

אבדימי אמר, בדיני עכו"ם דנו, לא בעדים ולא בהתראה'. וכן הוא בפסיקתא דרב כהנא (פיסקא ג זכור רמז ו). וחזינן שהרגו מדין בית דין על ששיכל נשים חרבו, ולא מדין מחיית עמלק.

ד. ועוד אפשר שהרגו לפי שהיה נביא, ונצטוו להעמיד את נבואתו, וכיון שחמלו ישראל על מיטב הצאן, וחשבו שראוי שינהגו ישראל ברחמנות אף בעמלק, ולא ימחו שמם באכזריות יתירה, וכפי שטעה שאול ואמר לשמואל 'הקמותי את דבר ה', והיינו שמעיקרא הבין שכך הוא רצון ה', ובכך קיים את המצוה כתיקונה.

ולכן נצטוו שמואל ללמד את ישראל שאין ראוי לרחם כלל על עמלק, ויש לברור לו מיתה אכזרית ביותר. וכדאיתא בתנחומא (תצא רמז ט): 'מה עשה לו, רבי אבא בר כהנא אמר, היה מחתך מבשרו כזית, ומאכילו לנעמיות. הדא הוא דכתיב (איוב יח) 'יאכל בדי עורו יאכל בדיו בכור מות', שברר לו מיתה מרה. ורבנן אמרי, העמיד ד' קנטסין ומתחו עליהן, והוא אומר 'אכן סר מר המות', (שמואל א' טו), כך ממיתין את השרים מיתות חמורות. רבי שמואל בר אבדימי אמר, בדיני עכו"ם דנו, לא בעדים ולא בהתראה. רבי אומר, סרסו, דכתיב ויאמר שמואל כאשר שכלה נשים חרבך, כן תשכל מנשים אמך'. ובמדרש שמואל (סוף פרשה יח) איתא, שקשר שתי רגליו בין שני אילנות שקירבם עד שקשרם, ואחר כך הניחם ליפרד, ונפסק מבין ירכיו עד ראשו.

ה. והנה בפסיקתא רבתי (מהד' איש שלום פסקא יג מני אפרים): 'אע"פ שחס שאול על אגג אלא בא שמואל והמיתו במיתה משונה, וישסף שמואל את אגג (שמואל א' טו לג)'. [ומשמע שהוא תיקון למה שחס שאול, לימדו שמואל שצריך מיתה משונה]. 'אמר לו אגג במיתה זו הנביאים ממיתים. אמר לו שמואל כאשר שכלה נשים חרבך (שמואל א' טו). מהו כאשר שיכלה, אמר לו כשם שעשה עמלק זקיןך והשחית את זכרותם, והושיב את נשיהם שכולות ואלמנות'. [ומבואר שאגג הרגיש בזה שאף אם נצטוו למחות אין ראוי לנביא ה' לנהוג באכזריות יתירה. ועל זה בא שמואל לעורר את העם לשנוא אותו שגאה אכזרית].

ומבואר שבאמת היה מקום לומר שאין ראוי לנביא להרוג באכזריות, ולפי הנ"ל בעצם אין ראוי לשבט לוי לערוך מלחמה, ומכל מקום במחיית עמלק אמר לו שמואל שראוי אף לנביא ה' למחות במיתה משונה.

ודבר זה מבואר היטב ברלב"ג (שמואל א טו לג-לד), וז"ל: 'ויאמר אגג אכן סר מר המות. ידמה שאגג היה ירא כשהגישוהו לפני שמואל אסור ונקשר בכבלי ברזל. וכאשר ראה שמואל והיתה צורתו מוכחת על גודל חסידותו ורחמנותו, אמר באמת סר מרירות המות, כי נפלתי ביד מי שראוי שירחם עלי. וכאשר הבין שמואל מדבריו שהוא היה חושב שינצל על יד שמואל, אמר לו אין הענין כן כמו שאתה חושב, אבל תדע כי מות תמות מיתה אכזרית, וזה ראוי לך מדה כנגד מדה, כאשר שכלה נשים חרבך כשהרגת בעליהן, כן תשכל מנשים אמך במותך'. 'וישסף שמואל את אגג. ר"ל שחלקו בחרבו כאילו היה בוקע עצים למלאת מצות השם יתברך'. עכ"ל. וביאור דבריו שהרגיש אגג שאין ראוי לנביא לנהוג במידת אכזריות לפי שהוא משריש אכזריות בגופו של האדם. ועל השיב שמואל שכך רצון ה' להדיר

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א

האם ניתן לקיים מנהג 'זכר למחצית השקל' בחצאי דולר?

מנהג ישראל תורה, בזמן הפרשת מעות זכר ל'מחצית השקל' שהיה במקדש, מקפידים שיהיה מטבע הנקוב ב'חצי' [כדכתב הרמ"א בשו"ע (או"ח, תרצד, א) ובדרכי משה (שם)]. וראה מעשה רב להגר"א (הל' פורים אות רמב). לפיכך יש שנהגו להניח בקערה שלשה חצאי דולר העשוי כסף, וכל אחד מגביה אותם ומניח כנגדם מעות לצדקה, ואח"כ נותן את שלשת חצאי הדולר זכר למחצה"ש [וראה בבאיה"ל (שם ד"ה ויש ליתן) איך לעשות באופן המועיל ושלא תהיה הערמה בעלמא].

ויש להעיר, הלא מטבעות אלו אינם בני הוצאה אפילו במקומם וכ"ש בשאר מדינות, רק שויים מפני ערך הכסף שבהם והוו ככל שוה כסף, אלא שמחירם לא קצוב וכל אחד יכול לקבל מחיר אחר עבור מטבעות אלו, לפי השער שנקבע לו בעת החלפת המטבעות. ושוב לא דומה זה למטבע אלא לאסימון, ואין יוצאין בו חובת מחצית השקל, שצריך מטבע כסף ממש (מתני' בכורות פ"ח מ"ז).

עוד יש להעיר, דלכאורה אפילו בזמן המקדש לא היו חייבים לתת דוקא מטבע של 'מחצה' למחצית השקל, אלא היה אפשר לתת גם פרוטות בשיעור הזה,

וכדמוכח מהרמב"ם (פ"א מהל' שקלים ה"א) שכתב: ואינו נותן בפעמים רבות - היום מעט ולמחר מעט, אלא נותנו כולו כאחת בפעם אחת, ע"כ. ואי נימא שצריך מטבע מחצית השקל דוקא, למה פירש שלא מועיל מפני ששקל כמה פעמים או בכמה ימים, תיפו"ל דאפילו בבת אחת לא מועיל כמה מטבעות, כיון שצריך מטבע של מחצית בדוקא. אלא ע"כ מוכח שלמחצית השקל מועיל גם בפרוטות, רק שיתן בבת אחת [וכן מפורש בחינוך (מצוה קה)]. ויש לבאר, לפי מש"כ בשם הרמ"א שצריך ליקח בכל מדינה ומדינה מטבע ששם 'מחצית' עליו, זה טעון ביאור, מה ענין ליקח מטבע של 'מחצה' זכר למקדש, אחר שעיקר קיום המצוה - במקדש, נמי לא היה דוקא במטבע של מחצה. עוד יש לדון בעיקר מנהג מחצית השקל, כיון שעיקרו 'זכר למקדש', אמאי לא מצינו שנוהגים כולם למידק ליתן מחצית השקל בדיוק, לא פחות ולא יותר, וכמו במקדש שנצטוו בו ישראל 'העשיר לא ירבה והדל לא ימעט' (שמות ל, טו).

תירוץ א. לא דמי אלא לאסימון

ח"א - באמת בתשובות והנהגות (כרך ד סימן קעב) כתב, נראה שלא מועיל כלל ואולי אפילו מיגרע גרע. שבאמת מטבעות אלו אינם בני הוצאה אפילו במקומם (באמריקא) וכ"ש בשאר מדינות חו"ל, רק שויים מפני ערך הכסף שבהם א"כ הוה ככל שוה כסף, אבל מחירו לא קיין, ולא כל אחד מקבלו ככסף, ושוב לא דומה למטבע אלא לאסימון ואין יוצאין בו חובת מחצית השקל, שצריך מטבע כסף ממש.

שנאה לזרע עמלק, ולזכור את איבתו ושנאתו כיצד הוא שיכל נשים בחרבו. ומיד אח"כ מוסיף הנביא ואומר, שבפועל לא נשרש בשמואל שום מידת אכזריות, דעשאו כבקיעת עצים לפני ה' יתברך.

וע"פ זה נראה לבאר מה שסיים שם בפסיקתא הנ"ל: 'אמר הקב"ה בעולם הזה אמרתי להם למחות את שמו של עמלק. אבל לעתיד לבא השבט שהכינותי לו הוא פורע ממנו, ומשרש ביצתו מן העולם, מני אפרים שרשם בעמלק, אחריו בנימין'. ולכאורה צריך ביאור מה שהתשנה כאן בעולם הז' מעולם הבא, ודברי המדרש תמוהים. ולפי זה אפשר שאף שנעשה ע"י שמואל שהוא משבט לוי שאינו שבט הראוי למלחמה, לעתיד לבא יעשה ע"י השבט המיוחד לכך כתיקונו.

תירוץ ב. כדי שלא לתת קלבון

ח"ב - עי' במנחת יצחק (ח"ט סי' ס"ט) שכתב, ובדבר המנהג של נתינת מחצית השקל

בפורים, אשר כבר כתבתי במכתבי הקודם, דמה שלא נכתב על המטבע שם מחצית לא מעכב, וחילי ממה דאיתא במתני' (שקלים פ"ב מ"ג) ובירושלמי שם, וברמב"ם (ה' שקלים ה"ו) ובכ"מ שם עיין שם, וע"ז הוסיף כעת לשאול, דאף אין כעת שום מטבע, שיהי' מטבע יחידית שוה חצי דולר וכו'.

הנה הגם שלא ידעתי, כי מה שאלה על דבר הנהוג בכל שנה ושנה, ויש שם ב"ה רבנים גאונים וצדיקים על מי לסמוך, אך באשר כי מפציר עלי לשמוע חו"ד העני', הנני לעשות רצונו, שבודאי אם אי אפשר בענין אחר, יוכלו לצאת במנהג כזה, גם בצירוף איזה מטבעות ביחד, שיווי חצי מטבע השלם היוצא, וכ"ז יש להוכיח ג"כ ממקורות הנ"ל.

ובתשובות והנהגות (ח"ג סי' רכ"ה) כתב להוכיח מלשון הרמב"ם דבאמת לא בעינן מטבע אחד של מחצית אלא יכול אף לצרף

כמה מטבעות יחד, ומפורש כן בחינוך (מצוה ק"ה) שיכול ליתן בפרוטות רק יוסיף קלבון, ומוכח דאין צריך דוקא מטבע אחד של מחצית השקל. ומביא שבשולחן ערוך העתיד (הל' שקלים פ"ב ה"ב) הוכיח מדברי הרמב"ם דבעינן פרוטה אחת, אך דבריו אינם מוכרחים. וע"ע בשלמי תודה (פורים סי' כ"ז).

ומ"מ כותב בתשובות והנהגות לבאר, דמה שנהגו עתה לתת דוקא מטבע של מחצית אף שמצד הדין אפשר לתת בכמה פרוטות, אפשר שהוא כדי להסתפק בו לבד בלי קלבון.

תירוץ ג. תורמין על האבוד והעתיד ליגבות

ח"ג - ובענין לאו דלא ירבה, כתב הגר"מ שטרנבוך במועדים וזמנים (חנוכה סי' ק"נ הערה ב') ע"פ דברי הרמב"ן בפרשת כי תשא, שכתב על הפסוק הנ"ל, והנראה מן הכתוב הזה שאם הביא הדל בשקלו פחות ממחצית השקל, שהוא עובר בלאו הזה, שהכתוב הזה מניעה. שאם נאמר בהעשיר לא ירבה שיהיה שלילות, לומר שבכך די לו, לא נוכל לפרש כן "בוהדל לא ימעט". ואם כן שתיהן מניעות, אם שקל העשיר היחידי יותר, ושקל הדל פחות, עבר בלאו. ושמא מה שהיו תורמין בקופות על האבוד ועל העתיד לגבות (כתובות קח). יתקן להם זה, כי הדל הממעיט במותר עתיד לגבות הוא, ומן העשיר המרבה לא יתרמו הגבאין ביתרון, ולא יהו מזכין במותרות.

וממילא מבואר דחלק מהתקנה של מחצית השקל שתורמין על האבוד והעתיד ליגבות, ואינו מנהג או תקנה אלא חלק מהמצוה ולכן שפיר לא עבר העשיר על לאו דלא ירבה.

תירוץ ד. אין העשיר צריך להרבות

בביאור הגר"י פערלא לרס"ג (עשה כ') כתב לתרץ, דקרא דהעשיר לא ירבה אין בו אזהרת לאו כלל. ואינו אלא שלילה. דאין העשיר צריך להרבות בנתינתו יותר ממחצית השקל.

תירוץ ה. קאי על תרומת אדנים

עוד כותב הגר"פ שם, כדאיתא בירושלמי דהך קרא דהעשיר לא ירבה לא קאי אלא על תרומת אדנים בלבד. אבל במחצית השקל בימינו ודאי שאין חשש של העשיר לא ירבה וגם לא של דל לא ימעוט.

האם מועילה צדקה בלא ידיעת הנותן?

"ולא ידע ואשם ונשא עונו" (ה, יז)

קבע הכתוב ברכה למי שבאת על ידו מצוה בלא ידע, אמור מעתה היתה סלע צרורה בכנפיו ונפלה הימנו ומצאה העני ונתפרנס בה, הרי הקדוש ברוך הוא קובע לו ברכה (רש"י)

מבואר, שאף הגורם לעני שיהנה מממונו, כגון שנפל ממנו וכלל לא ידע מכך, ונטלו העני ונתפרנס בו, מתברך בעל הממון בזה. ויל"ע, מהעובדא דנקדימון בו גוריון (כתובות סו, ב-סז, א) שירד כל רכושו לטמיון, ואף שהיה עושה צדקה בממונו אמרינן בגמרא: 'איבעית אימא לכבודו הוא דעבד', ולמבואר הכא, מאי נפק"מ אי לכבודו עבד, סוף סוף נהנה העני מממונו, ואמאי גרע ממי שנפל ממנו סלע ומצאה העני.

תירוץ א. כוונה אחרת מגרעת

הנה קושיא זו הקשה באתון דאורייתא (כלל כ"ג) דמביא את דברי הת"כ שהובא ברש"י אמר ר' אלעזר בן עזריה הרי הוא אומר כי תקצור קצירך ושכחת עומר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולא למנה יהיה למען יברכך ד' אלקיך קבע הכתוב ברכה למי שבא לידו מצוה בלא ידיעה אמור מעתה היתה לו סלע צרורה בכנפיו ונפלה ממנו ומצאה עני תתפרנס בה הכתוב קובע לו שכר הרבה וברכה כשוכח עומר בשדה עכ"ל והנה פשוט דהך ברכה דקאמר היינו שהנכסים של האדם מתברכין ע"י שנתפרנס עני מממונו אפילו שלא ע"י מעשהו וידיעתו כלל רק שנפלה ממנו סלע וכו' ועכ"ז מצינו בכתובות דס"ו ע"ב בביתו של נקדימון בן גריון שבאתה

לפני ר' יוחנן בן זכאי ואמרה לו רבי פרנסני אמר לה ממון של בית אביך היכן הלך אמרה לו רבי לא כדין מתלין מתלא בירושלים מלח ממון חסר ואמרי לה חסד וכו' ופריך ונקדימון בן גריון לא עבד צדקה והתניא אמרו עליו על נקדימון בן גריון כשהיה יוצא מביתו לבית המדרש כלי מילת היה מציעין תחתיו ובאין עניים ומקפלין אותן מאחריו ומשני איב"א לכבודו הוא דעבד ואיב"א כדבעי ליה למיעבד לא עבד וכו' עכ"ל הגמ'.

וכותב האתון דאורייתא דלפי התירוץ הראשון דלכבודו הוא דעבד מבואר דכיון דנתן הצדקה בכוונה אחרת לא היה בה כח לשיתברכו נכסיו עבודה ואדרבה אבד ממנו הרי דאע"ג דאפילו כשמתפרנס עני מממונו שלא ע"י מעשהו וידיעתו כלל הנכסים מתברכין עכ"ז כשנותן בכוונה אחרת גרע, ובזה מוכיח ליסודו שם שכוונה אחרת גרע יותר מאשר בלי כוונה.

תירוץ ב. תירוץ זה אזיל לגירסא מלח ממון 'חסד'

אמנם כותב האתון דאורייתא לפרש בדרך אחרת, והוא דמצינו שם ב' לישנאות או מלח ממון חסר או מלח ממון חסד, דאי בעינן חסד היינו שידע שהוא נותן צדקה אבל אם נפל ממנו ולקחה עני בלא ידיעתו אין לו בזה מצות צדקה ואין את הכח של המצוה שיתברכו נכסיו, ולא שייך כאן לשון חסד. אמנם לפי הגירסא השניה מלח ממון חסר, א"כ עיקר הענין הוא שיחסר מממונו ולכן אף אם נהנה מזה עני בלא ידיעתו כיון שנחסר ממנו ונתפרנס העני אזי יש כח המשכת הברכה לשאר נכסיו.

ולפי זה מבאר דשני התירוצים לכבודו הוא דעבד וכדבעי ליה למיעבד לא עבד, תלויים בשני הגירסאות חסד או חסר, דהתירוץ הראשון לכבודו הוא דעבד אזיל לפי הגירסא מלח ממון חסד והיינו כיון דלא היה זה בשביל חסד אלא לכבודו לכן לא מהני מה שנהנה מזה העני, ובאמת אם נפל מכיסו ונהנה העני בלא ידיעתו לא מהני לענין מצות הצדקה. אך לפי התירוץ השני שלא עשה כמו שצריך ולכן לא זכתה לברכה, והוא כגירסא של מלח ממון חסר שכיון שלא חיסרו כמו שצריך לכך לא היתה ברכה, וממילא דברי רש"י כאן אתי כגירסא השני של מלח ממון חסר, ולפי"ז אה"נ אם נפל לו מעות ומצאם עני ונהנה מהם שורה הברכה כיון שנתחסר ממונו.

תירוץ ג. הכבוד מגרע

אפשר ליישב ע"פ מה שכתב המהרש"א (כתובות שם) להקשות מהא אמרינן גבי צדקה אפילו שלא לשמה יש לו שכר עליה כדאמרי' כדי שיחיה בני וכו' ודרשו ובחנוני נא בזאת וגו', ומתיר המהרש"א דהאי שלא לשמה לכבוד הוא גרע טפי. וא"כ יש לומר דכיון שעושה זה לשם כבוד הרי הוא מגרע במצוה, ולכן אם לא ידע כלל עדיף מהא דידע ועשה לשם כבוד.

תירוץ ד. הקב"ה משפיל גאים

אמנם ההפלאה (שם) מקשה על דברי המהרש"א מהא דאמרי' בנזיר (כג:): דלעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפי' שלא לשמן, ופי' התוס' אפי' ע"מ להתגדר ולקנות לו שם, הרי אף לכבודו מעליותא הוא. אך נראה דלא דמי דהתם אינו מתגאה בשעה שעוסק בתורה ובמצות אלא שהוא עושה כדי שיבא הכבוד אח"כ, בזה אמרי' דלא יבא לידי זה שבתוך כך יבא שישכיל ללמוד לשמה, אבל המתגאה בעשותו מצוה או בעסקו בתורה הרי אמרי' בעירובין (נה): בפסוק ומנחליאל במות ומבמות הגיא, אף שפסקו לו גדולה לדורי דורות אם מתגאה הקדוש ברוך הוא משפילו.

ובזה כותב לתרץ קושית התוס' שם דאמרי' בעלמא דכל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נברא, ד"ל דהתם מיירי במתגאה בשעת לימודו שבזה אמרי' ודאשתמש בתגא חלף. ותו דאיך אפשר שיהי' זה בכלל מצוה שלא לשמה, הא אמרו חז"ל במתגאה (סוטה ד:): דהו"ל כעובד ע"ז א"כ הוא מצוה הבא בעבירה. ועוד אמרו (פסחים סו:): במתגאה אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ורבים טועים בזה בעו"ה.

ומפרש בזה מה שאמר דוד המלך ע"ה

בתהלים ק"ז יורדי הים באניות וגו' דקאי על יורדי ים התלמוד ומשוטטים בה המה ראו מעשה ה' ונפלאותיו במצולת עומקה של הלכה, ויאמר ויעמוד רוח סערה ותרומם גליו, ר"ל כשאמר בפני רבים ויעמוד רוח סערה שהוא היצה"ר ותרומם גליו שמתגאה וסובר כי יעלה שמים ובאמת הוא יורד תהומות כמ"ש משפטיך תהום רבה, ונפשו ברעה תתמוגג שחכמתו מסתלקת עד כי יחוגו וינועו כשכור בידים סופקים ורגלים דופקים ובאמת כל חכמתם תתבלע, וראוי להם לזעוק אל ה' ולהתפלל ע"ז כמו שמצינו בחז"ל שהתפללו ע"ז. ואומר יקום סערה לדממה וגו' י"ל ע"ד שאחז"ל בריש ברכות (ה): לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצה"ר וכו' יעסוק בתורה ואי לא יזכור לו יום המיתה שנאמר רגזו ואל תחטאו וגו' ודומו סלה. ופי' ענינו שבעסק התורה הוא בודאי רפואה מספקת שאם אבן הוא נמוח, אלא הא דקאמר ואי לא היינו שאם יסיתיהו להתגאות בעת לימוד התורה ע"ז מועיל יום המיתה להכניע שלא יתגאה בלימודו, וז"ש יקום סערה לדממה שיחשוב יום המיתה כמ"ש ודומו סלה ואז יחשו גליהם.

וז"ש כאן לכבודו הוא דעביד דנתגאה בשעת הצדקה ולכך אפי' פסקו לו גדולה לדורי דורות אם מתגאה הקדוש ברוך הוא משפילו, ויש לנו אריכות רב בזה ואין כאן מקום להאריך.

תירוץ ה. הוי כעובד בשיתוף

עוד יש לומר דבקובץ שיעורים (כתובות אות רס"ד) הקשה את קושית המהרש"א מהא דאומר יחיה בני ה"ז צדיק, וכותב דצ"ל הכא דלא התכוון

יותר גדול. וא"כ אה"נ היה מהני אף שנהנה העני, אך לענין להינצל מן החורבן לא הספיק חסד זה. וא"כ אתי שפיר אם מתפרנס עני מן הצדקה הוי מצוה.

תירוץ ז. חסד עם עצמו

יש שכתבו (תורת חיים פרשת ויצא) דתירוץ זה של הגמ' אתי שפיר עם הגירסא של הגמ' שם מלח ממון חסד, והיינו שעיקר המצוה היא לעשות חסד עם העני, אך בשעה שעושה זאת לכבודו לא נקרא חסד עם העני אלא רק לכבודו ואין זוכה לברכה שיתברכו נכסיו.

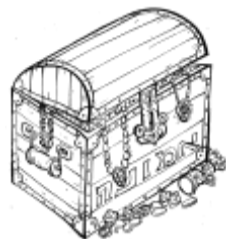
לשם מצוה רק לכבודו גרידא, ומקשה רא"ו זצ"ל תימה לומר כן על נקדימון בן גוריון שהוא אחד משלשה שנקדה להם חמה ובודאי כשעשה צדקה היתה כונתו לשם מצוה, וכותב דשמא י"ל, דלכבודו גרע טפי ממכוין ע"מ שיחיה בני, שהוא כעובד בשיתוף כמ"ש בחובת הלבבות, וכן נראה מהא דחסד לאומים חטאת שאין עושין אלא להתפאר בהן, (ב"ב י). וא"כ ודאי שאין להקשות מהא דלא ידע כלל.

תירוץ ו. צריך זכות גדול יותר

בספר עניינו של יום (ר"ה אות נג) הביא שהקשה קושיא זו למרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א שתירץ דכדי להנצל מגזירות החורבן צריך זכות

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול מרגליות זצ"ל

אסתר פ"י אות ד' מובא שמרדכי אמר להמן מה אתה מבזה המלכות וכי יש אדם שלובש כלילא דמלכותא בלא להסתפר. ולפ"ז י"ל דמרדכי חשש שאם לא יסתפר איכא סכנות נפשות דמבזה המלכות ולכן הותר לו להסתפר. וכיו"ב מצינו ביוסף כאשר הוציאהו מהבור שהתגלח מפני כבוד מלכות וזה היה ביו"ט של ר"ה כדמב' בר"ה דף יא.

פסקי הלכות ממרן הגרש"ז אויערבאך צוק"ל

(לוקטו מתוך פסקי הלכה שנכתבו ע"י אבינו הכ"מ במחברת מסודרת, עוד בימי בחרותו כשלמד בישיבה"ק קול תורה. הדברים נאמרו ע"י מרן זצ"ל להגאון ר' יוסף שוב שליט"א. לאחר פטירת מרן זצ"ל הדברים עברו שבט ביקורת מהגאון ר' עזריאל ז. אויערבך שליט"א)

למה מרדכי הלשיץ על בגתן

ותרש

הק' במדרש מדוע סיפר מרדכי לאחשוורוש שבגתן ותרש רוצים להרגו וכי מה איכפ"ל למרדכי שיהרגו את אחשוורוש ועוד הרי עכו"ם לא מעלין ולא מורידים. ושמעתי בשם הגר"י זילברשטיין שליט"א לב' שכל מה שלא מעלין וכו' היינו בגוי סתם אבל במלך שאם ימות לא יהא משטר וסדר מותר להעלותו וכמו שכ' באבות פ"ג מ"ב הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו.

בדבר הריגת העם ע"י

שאול

בהפטרות שבת זכור כתוב ואת כל העם החרים לפי חרב וראיתי להק' דאי שאול הרג את כולם מלבד את אגג איך יתכן שדור אח"כ נלחם דוד באומה העמלקית ונ"ל בפשיטות בב' אופנים א) דרש"י מביא שם מחז"ל שע"י כישוף נהפכו האנשים לבהמות ואותם לא הרג שאול ב) שמא גרו עמלקים בעוד

מקומות.

אי שייך קידושי אשה ע"י נתינת משלוח מנות לאדם

חשוב

בקידושין דף ז' מבו' שאשה שנתנה כסף קידושין לאדם חשוב מתקדשת בההיא ההנאה שקיבל הימנה עיי"ש בפירש"י. וראיתי שדנו באדם חשוב שקיבל משלוח מנות מאשה ואמר לה בההיא הנאה אני מקדש אותך האם היא מקודשת, וי"ל דהנה רש"י פי' שם אדם חשוב "שאינו רגיל" וכאן בפורים שכולם מקבלים אין זה הנאה ששוה פרוטה וא"כ אי הך אדם חשוב מקבל מכולם משלוחי מנות אינה מקודשת שבכה"ג ה"ה דומה לאדם סתם, אך אם אינו מקבל מכולם לכאור' תהא מקודשת בההיא הנאה.

מחיית עמלק ע"י גירות

לענין המגייר מבני עמלק אי מקיים בזה מצות מחיית עמלק י"ל דלפי האבנ"ז סי' תקח אינו מקיים משא"כ לדברי החזו"א ביו"ד סי' קנז סק"א.

- מותר ללכת לרופא שיניים בתענית אסתר לסתימה וכו' אף שצריך להשתמש במים וכו' משום דכוונתו לרפואה.
- מותר לשלוח משלוח מנות לסבתא אף שהיא אלמנה משום דלא חלים הקידושין ואין חשש שיאמרו שזה סבלונות.
- אנשים יכולים לאכול לפני מצוות היום בפורים כגון משלוח מנות.
- הנשים שלנו נוהגות שלא לאכול לפני שקוראים המגילה בין בלילה ובין ביום.
- אחד שאין לו מעות בשביל מתנות לאביונים אי יוצא בזה שמוחל חוב שב' עניים חייבים לו דינא דלא יוצא דומיא דמקדש במלוה אינה מקודשת דמלוה להוצאה ניתנה.
- כשאחד שולח לחבירו בפורים משלוח מנות אי יכול המקבל להחזיר בפירות שביעית דינא כיון שהנותן לא יכול לכפותו בב"ד על זה לא חשיב כחוב בשביעית.
- שיעור מתנות לאביונים תלוי כל אחד כפי יכלתו, אמר שסגי חמישים ₪ בשנת תשנ"ד.

תשובת הגאון ר' יהודא שפירא זצ"ל

בטעם הקדמת בני הכפרים

שאלה: במגילה ב' ע"א כ' רש"י אלא שהכפרים ז"ל והכפרים אינם בקיאים וכו' ולא הטריחו חכמים להתאחר וכו' מבו' מדבריו דשורש התקנה הוי לטובתן דכפרים ולק' ע"א בגמ' איתא חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין וכו' כדי שיספיקו מזון לאחיהם שבכרכין, מבו' דשורש התקנה הוי לטובתן דכרכים ומ"ט בעינן הא תרתי תשובה: הלא מסקנת הגמ' משום דמספקין מזון לאחיהם, והיינו כיון דביום הכניסה מספקין הקילו חכמים שלא יצטרכו ליכנס בפורים משום טובת הכפרים.

הגר"ש מרגליות זצ"ל

איך הסתפר מרדכי ביו"ט

איתא במגילה טו' דהמן סיפר את מרדכי והק' ביערות דבש איך הותר למרדכי להסתפר הרי אותו יום טז' בניסן היה כמש"כ רש"י במגילה טז ע"א ד"ה הלכות קמיצה ובי"ט שני יש איסור להסתפר. והנ"ל בזה דבמדרש רבה

הארט הבטחון

שיטות רבותינו במצות הביטחון **הרה"ג רבי מרדכי הכהן מלאכי שליט"א**

לע"נ א"מ הר"ר יעקב ב"ר אהרן דוד הכהן הכ"מ זללה"ה, שהיה מצוין במדה זו להפליא, נלב"ע כ"ט ניסן תשפ"א

ביטחון מהו?

שיטה רביעית – המספיק לעובדי ד' הפלא יועץ⁴ והחזו"א⁵

אמון מלא בהשגחה עליונה והנהגת ה' אך אין מובטח שיהיה טוב הנראה לעין

הבטחון הבסיסי ומחוייב לכל שומרי הדת⁶ הוא שלב עליון ומרומם בשלמות האמונה, בהבאתה לביטוי מעשי בחיי היומיום - התלות בד', והידיעה וההכרה החושית - רגשית שהכל אך ורק ממנו, ואמון מלא בהנהגת ד' עמו לטב ולמוטב, לפי מעשיו וזכויותיו, בלי פקפוק ותרעומת. הידיעה שבכל מצב ומאורע אין נטיה לרעה יותר מלטובה, ואף שיתכן שנכוננו לו ייסורים, כי מי יודע משפטי ד' וגמולותיו, אך הכל מאתו ית' - וממילא אין מקרה וסיבה בעולם או בריה אשר בכוחה להזיקו, בבחינת מה יעשה לי אדם, שהרי "הרבה הורגים יש לו למקום", וכמ"ש כלב ויהושע "כי לחמנו הם" שהיראה מאדם משולה ליראה מפת לחם.⁷ ויהא נשען ונסמך על ה' יתעלה בהשגת משאלותיו להשמר מן ההיזק או להשיג איזו תועלת.⁸ וע"כ עליו להאמין בכל מצב באפשרות ההצלה ולא להתייאש מהישועה,⁹ ויתרצה בכל הבא עליו, ויקבלו בשמחה ובטוב לבב בהיותו בטוח שאין רע יורד מהשמים רק טוב, וקמי שמיא גליא דטב ליה ועבדי ליה.¹⁰

השתדלות בה, מ"מ צריך לפלס מאד... אם לבטוח יותר ממדרגת הבטחון שהגעתי אליה באמת או להאמין בהשתדלות יותר מדי¹¹.

גמול על הבטחון - השגחתו ית' היא לפי מדת הבטחון שמשליך יהבו על ד'.¹⁵ ומי שמקיים כל זאת באמת, מובטח לו¹⁶ להוושע מצערו גם נגד הטבע ממש, בחסדים גלויים ונראים לעין בשר, שזהו שכר הבוטחים בו ית' המובטח בתורה נביאים וכתובים.¹⁷

אמנם כפי שנתבאר, ברוב ספרי רבותינו נקראת מדרגה זו "אמונה" ולא בטחון,¹⁸ אך ודאי שזוהי המדרגה הראשונה וההכרחית, בלעדיה אין מקום לדרוך על מפתן הבטחון.

פלאי הדבר¹⁹ שרבינו החזו"א²⁰ נהג בעצמו וגם הורה לתלמידיו ושואליו שרצו להחזיק בבטחון, כפי השיטה שבוודאי יהיה טוב.²¹

וכ' המשך חכמה: הבטחון היא מצוה פרטית, כוללת כל אנשי האומה כל אחד לפי ערכו, וזה מה שלא מצאנו בתורה רק רמזים עליה.²²

שיטה חמישית ואחרונה

המדרגות העליונות – מעלת ההפקדה²³

רצה באשר ירצה יוצר²⁴ משליך עצמו לגמרי על השי"ת ואינו מקווה אלא לקיום רצונו ית' וכפי דעתו ית'. - מבטל עצמותו ומוסר רצונותיו ולבו להקב"ה, "הטוב בעיניך עשה", והוא מדרכי האהבה השלימה באדון ב"ה.²⁵ ויש בזה כמה מדרגות הגבוהות מהשגתו הדלה, וכלשון בעל חוה"ל: ירצה במה שיהיה מגזירת ד' ... וישמח בכל אשר עשה לו ד' ... לא יכסוף לזולת מה שבחר לו, ולא ירצה אלא מה שרצה לו, ונמסר אל ד' ומשליך נפשו וגופו אל דינו, ... ולא יבחר על זולת מה שהוא בו מענייני עולמו. וכאשר תחזק הכרתו בד' יותר מזה... ימאס בעולם הזה ובסיבותיו, ויימסר במחשבתו ובנפשו וגופו אל ד' ית', וישתעשע בזכרו בבדידות, וישתומם מבלתי המחשבה בגדולתו. ואם יהיה במקלות, לא יתאוהו כי אם לרצונו. וזאת העליונה שבמדרגת הבוטחים מהנביאים וחסידים.

יסובבנהו, בטוח בשמי והוא עומד לכם. ובאו"ב לא נחית לדון בקודה זו, אלא רק במהות הרגשת הבטחון, מה צריך הבוטח לחשוב בעת צרתו. ואחר העיון נ"ל שאין חולק בדבר.

17 המספיק לעובדי ה' עמ' פ"ח, צ"ה.

18 וכד' הרמב"ן כל הבוטח מאמין ולא כל המאמין בוטח

19 רבים ממחברי זמננו התאמצו לברר מקחו של צדיק בזה וליישב דבריו עם המדרשים ושי' רבותינו, שהובאו לעיל, ולא מצאתי לע"ע מהלך מניח את הדעת לגמרי.

20 צל"ד שהספר חזו"א או"ב לא נכתב ע"י רבינו לפרסום, וכ' ר"ב זילבר [ישועת בנימין קס"ט] שנדפס אחר פטירתו בניגוד לדעת גיסו הקה"י. ומרן הגרי"ז כשראה הקטע על הבטחון אמר "שאינו כן". (אגרת על בטחון רי"ז בלאך עמ' נג)

21 החזו"א אמר לשואל, שלמרות שהרופאים אמרו שהריון הוא עברה בגדר פיקוח נפש, אם אתם רוצים לבטוח בד' יהיה לה ילדים. שערי אהרן או"ח ח"ג, והרבה כיו"ב. ועי' "חזון איש" ארץ חיים סי' נ"ט ס"ק ד', שהורה להקל בפיקו"נ עפ"י הביטחון שבלב האדם.

22 דברים י' כ'

23 ר' יונה משלי ג כ"ו, המספיק לע"ה, חו"ה 3 המדרגות העליונות, ר' בחיי כד הקמח, צוואת הריב"ש, ביה"ל קונטרס הבטחון

24 א"ח להראש יום ד'

25 האוה"ק בספר חפץ ד'

3 עמ' ק"ג

4 ערך הבטחה

5 אמונה ובטחון פ"ב

6 לשון המספיק לעובדי ה'

7 דעת תורה לר' ירוחם, שלח

8 המספיק לע"ה

9 בביטול מוחלט של ההענין הסטטיסטי של סיכויי ההצלה

10 פלא יועץ ע' הבטחה

11 ביאור הענין ראה ספר בטח בד' עמ' ל"ד שמבאר עפ"י ס' חכמה ומוסר ח"ב קע"ד, בית

יחזקאל עמ' קע"ג. ס' בד' בטחתי עמ' ז', בטחון איש פ"ב, אחת שאלתי פ"ג, בן מלך מאמר א'

12 ראה חזקה לשיטה זו מדברי לוליינוס ופפוס, תענית יח:

13 המספיק לעובדי ד'

14 ק"א חזו"א ח"א קל"ו:

15 חזו"א ב"ב ה' י"ח,

16 שמעתי מאמור"ר הכ"מ שפשוט שכן הוא, הרי ודאי שאין החזו"א חולק על כל ההבטחות המפורשות בפסוקים לבוטחים, בוטח בד' ישוגב, חסד יסובבנהו, בטח בד' ויתן לך משאלות לבך, שעליך אנו בטוחים שאתה מציל אותנו, אתם לאכול ולשמוח שנא' הבוטח בד' חסד

22 | קובץ דרישה וחקירה (גליון קמז) ויקרא-זכור תשפ"ב

ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרב רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א

ברכת אבות

ואלקי יעקב

יעקב פעל בתפלה מתוך שפלות, שכל ימיו היה נרדף והיה צריך להלחם על המגיע לו בדין, ונחשב והוצג על ידי המתנכלים לו כאילו הוא הרמאי, כך קיבל את הברכות כמו שנאמר ויעקבני זה פעמיים, וכן אומר לו המלאך לא יאמר עוד שמך יעקב על שם שלקחת את הברכות בעקבה. וכן כל אשר עשה אצל לבן האשימוהו שלקח את אשר להם שלא בצדק כמו שאומר לו לבן הצאן צאני. ויעקב איש האמת שנאמר תתן אמת ליעקב פעל בתפלתו מתוך מצב זה ומשום כך הגיע לפסגת ההצלחה אף יותר מיצחק, בחומר וברוח. שבזכותו פסק הרעב במצרים ובכל העולם. והוא בחיר האבות ומיטתו שלמה. נראה כי גם נוסח הברכה המיוחדת שניתנה ליעקב "ויתן לך מטל השמים" היא ברכה מיוחדת שניתנה לעובד מתוך מצב של חשכה, שהרואה את האור בתוך החשכה רואה אור גדול.

והרמב"ן בפרשת וישלח האומר שפגישת יעקב ועשו היא פרשת גלות שממנה יש ללמוד מעצת הזקן וחכמתו על ההנהגה של ישראל עם הגוים בגלות. ונראה להוסיף שגם קורות יעקב בענין מלחמותיו להשגת מעלותיו המגיעות לו בדין וסילוף המצג על ידי מתנגדיו, הינם בבואה של מצב ישראל בין העמים ובין יראי ה' לאחים תועים.

יעקב קנה את הבכורה מעשו שאמר מכח תמותו אין כדאי רשע זה שיקריב לקב"ה. לכן וכשרצה עשו לברך את עשו וצווה יעקב ע"י אימו רבקה להתחזות לעשו ולקבל את הברכות חשש יעקב שאביו יכיר בו שאינו עשו ואמר והבאתי עלי קללה ולא ברכה אבל לא התנגד לעצם קבלת הברכות כי בדין הם שלו שקנה את הבכורה.

ואיתא במדרש רבה בשעה שאמר יצחק ליעקב גשה נא ואמשך בני, נשפכו מים על שוקיו של יעקב והיה ליבו רפה כשעוה ע"כ. ועשית עימו נס שזימן לו הקב"ה שני מלאכים אחד מימינו ואחד משמאלו והיו אוחזין אותו במרפקו כדי שלא יפול. ולמרות חשדו של יצחק ברכו כי נכנס עם יעקב ריח גן עדן. והיה זה בערב פסח וברכו בעשר ברכות וכשיצא יעקב מאת פני אביו יצא מעוטר כחתן וככלה בקישוריה וירדה וירדה עליו תחיית טל מן השמים ונעשה גם הוא גיבור חיל.

ויש להסביר מדוע היה צריך יעקב לקבל את הברכות במצב זה מדוע לא קיבלם דרך כבוד. כלומר שהיה הקב"ה מכניס מחשבה ליצחק לברך את יעקב. וע"פ מה שכתבתי בתחילת הברכה [ע"פ ר"י אייבשיץ] שהסיבה שכורעים היא כי במצב זה חלה הברכה שכלל שהאדם מצב שפל יותר יכול להגיע אל ה' ביתר קלות וממילא להתברך יותר ממצב רגיל א"כ כדי שהברכה שברך יצחק את יעקב תחול בשלמות היה עליו להיות במצב שפל היינו מים שותתים על ברכיו וליבו רפה כשעוה ולא היה לו מכוחו כלום עד שאפילו המלאכים היו צריכים להחזיק בו.

ולפ"ז יובן גם מדוע ברכו יצחק בלשון ויתן לך מטל השמים ולא ברכו מגשם השמים. ונראה לומר על פי הריטב"א במסכת תענית המסביר את ההבדל בין גשם לטל. הריטב"א במסכת תענית [ג.] על הגמ' תנא בטל וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר ואמרינן מ"ט א"ר לפי שאין נעצרים. ושואל הריטב"א הרי מצינו אצל אליהו שנעצרו שנאמר חי ה' אם יהיה טל על הארץ ומתרץ היינו טל של ברכה שנעצר אבל טל שאינו של ברכה אינו נעצר. ושואל, וא"כ מדוע לא מזכירים טל של ברכה שנעצר כמו שמזכירים גשמים, ומתרץ כי לא ניכר שינוי בין טל של ברכה לטל שאינו של ברכה כי שניהם מין אחד אלא שברכת ה' תבלין להשביח את טל הברכה ואין הגבורה ניכרת. משא"כ גשמים שפוסקים ומתחדשים ניכרת הגבורה. ולפ"ז נראה לומר שאמנם לגבי הזכרה בתפלה מזכירים דבר הניכר שהוא בגבורה אבל לגבי ברכה שברך יצחק את יעקב היא ברכה לזכות להכיר את הברכה שנותן ה' בכל מאורעות החיים שלא ניכרת הברכה בהם כלפי חוץ. וזכה יעקב בברכה זו כי רוב ימיו עבד את ה' מתוך החשכה שאין ניכרת שם יד ה' והוא הגיע לאור ה' במצב זה לכן הוא מסוגל ומבורך לראות את ברכת ה' בכל מצב ומקרה וזו היא ברכת ויתן לך מטל השמים לראות שהטל של ברכה הוא מכח תבלין של ברכה שברכו ה'.

לפניך.

ובקש עשו אחיו להרגו ויעקב ברח ועשו שלח את אליפז בנו להרגו ונעשה לו נס שהסכים אליפז לקחת ממונו תחת נפשו. ובשעה שנשאר יעקב חסר כל מנותק מבית אביו מבלי יכולת לחזור התחזק באמונה בה' ואמר [מדרש רבה] מה אנא מובר סוברי מן בריי, חס ושלום לית אנא מובר סוברי מן בריי אלא עזרי מעם ה' וכו'. כלומר יעקב שואל האם יצאתי מידי השגחת ה'. ואמר חס ושלום לא יצאתי מתחת השגחת ה' אלא עזרי מאת ה'. ואכן ה' שמע תפלתו והבטיח לו שישב בשלום מבית לבן וכך היה שחזר שלם מן החטא ושלום בתורתו עם שנים עשר שבטים ורכוש גדול. ומעשה אבות סימן לבנים וה' יחזקינו לדבוק ולחזק אמונתנו בכל מצב.

ויעקב עבד אצל לבן עשרים שנה ורימה אותו בבנותיו והחליף משכורתו מאה פעמים. ולמרות זאת לא נפגם בתומתו שאומר לרחל ולאה, אתנה ידעתן כי בכל כוחי עבדתי את אביכם. וכן בענין החלפת הבנות ויעבוד שבע שנים אחרות מה הראשונות באמונה אף האחרות באמונה.

ולבסוף ברח מלבן ולבן רדף אחריו על מנת להורגו והקב"ה הצילו מידו שנגלה ללבן ואמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב ועד רע. ומיד אחרי צרת לבן באה צרת עשו והתפלל יעקב הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנוכי אותו פן יבא והכני אם על בנים. ובחסידי ה', לא נלחם איתו או ניסה לנושכו ונשתברו שיניו.

ובענין פגישת יעקב עם עשו נראה לחדש שמצינו שם את הענין של גדול שכר בעל האמונה משכר בעל ההבטחה כמו שמצינו אצל שרה כמובא במדרש רבה על הפסוק וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים על דבר שרי אשת אברם וכפירושו של "מהרז"ר" וז"ל והשיב לה הקב"ה לא בעבור ההבטחה אני עושה אלא תפלה אני שומע וגדול שכר המאמין משכר המובטח ויתקדש שם שמים על ידך עכ"ל.

יש לשאול על תפלת יעקב האומר קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך וכו' הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנוכי אותו פן יבא והכני אם על בנים פרש"י נתמעטו זכויותי על ידי החסדים והאמת שעשית עמי לכך אני ירא שמא משהבטחתי נתלכלכתי בחטא ויגרום לי להמסר ביד עשו. [שבת ל"ב] וקשה הרי בפסוק שלאחריו אומר יעקב ואתה אמרת היטב איטיב עמך וכו' לכאורה משמע שיעקב כן מסתמך על ההבטחה. וכן בפסוק י' מזכיר יעקב את שתי ההבטחות שה' הבטיח לו ופרש"י בשתי הבטחות אלו אני בא לפניך.

ועוד צ"ב מדוע בתחילה כאשר נודע ליעקב שעשו בא לקראתו להלחם בו היו לו שני סוגי פחד שנאמר וירא יעקב מאוד וייצר לו פרש"י ירא שמא ייהרג וייצר לו שמא יהרוג הוא אחרים. מדוע כאשר מתפלל הצילני נא מיד אחי מיד עשו וכו' פן יבא והכני אם על בנים אינו מזכיר את הצער שמא יהרוג הוא אחרים.

אלא י"ל שכאשר יעקב תכנן את המלחמה נגד עשו אז ירד לפרטי האפשריות ואז נצטער על שתי האפשריות וירא וייצר אבל כאשר עמד בתפלה לא ירד לפרטי הצרות אלא רק התבטל לפני ה' להגיע למדרגה של עולל אצל יונק והזכיר רק את הצרה היותר גדולה על מנת להגיע למצב זה. ולפ"ז אפשר לומר שגם כאשר מזכיר את ההבטחות בתפלתו אינו דרך תביעה לקיום ההבטחות אלא דרך תפלה שמבקש שיתקיימו ההבטחות מכח התפלה ולא מכח עצם ההבטחה. וא"כ יעקב היה יכול להשתמש בכח ההבטחה על ידי שיעשה תשובה ויתנקה מהחטא או לפחות יבקש על הצד שלא חטא אלא שהעדיף להשתמש בכל התפילה וזאת על פי הנאמר אצל שרה שגדול כח בעל האמונה מבעל ההבטחה וכתבתי שם בענין שרה שנלקחה לפרעה שבעל האמונה הוא המתפלל המגיע בתפלתו לדרגת יונק אצל אומן כי לשון אמונה היא מלשון אומן. שאז טבע האומן לרחם על היונק ללא כל חשבונות.

ואחר כך צרת דינה שלקח אותה שכס ויענה והרגו שמעון ולוי לאנשי שכס והיו יעקב ובניו בסכנה גדולה שהתאספו הגויים מסביב להלחם בבני יעקב וחגר יעקב כלי מלחמה נגדם ובפירוש אחר של רש"י פירש בחרבי ובקשתי חכמתי ותפלתי. ואפשר שהוא פירוש אחד שעיקר כלי המלחמה של יעקב הם החכמה והתפלה, שבלאו הכי לא היו יכולים להפחיד מתי מעט את כל העמים מסביב והגורם העיקרי היא החכמה והתפלה היינו לימוד תורה ותפלה.

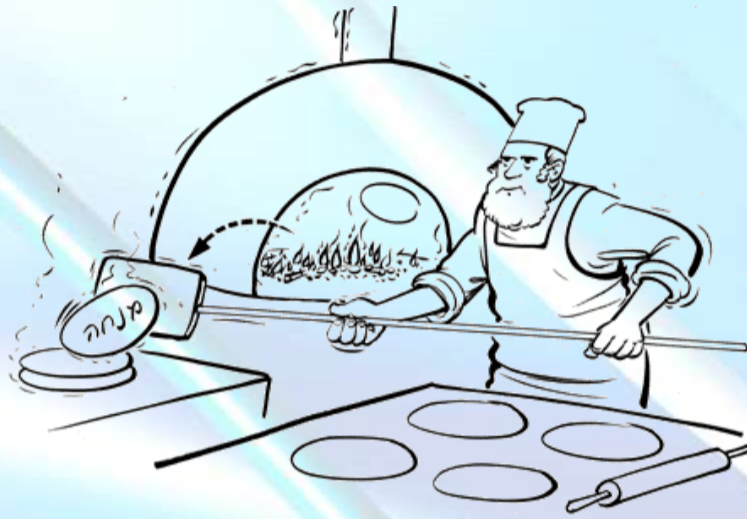
מחודדים בפיז

חידון לשולחן השבת על פרשת השבוע הר"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א

חידון לפי סדר א-ב

- א. ממילה זו לומדים, לא להקריב מהגזל (א, ב)
- ב. מעורבות (ב, ד)
- ג. מחזירים אותו, בתוספת חומש (ה, כג-כד)
- ד. יוצא מפירות ואסור להקריבו (ב, יא)
- ה. מהפעולות, שהכהן עושה בקרבן המנחה (ב, ח)
- ו. מדרכי התשובה (ה, ה)
- ז. קרבן (ג, א)
- ח. מקריבים מתוך הקרבן (ד, יט)
- ט. למקום כזה, מוציאים את פר כהן משיח (ד, יב)
- י. לשם שופכים מהדם (ד, ז)
- כ. מי מביא פר לחטאתו (ד, ג)
- ל. מכאן שהמולק-חותך רק סימן אחד (ה, ח')
- מ. שקר- בגידה (ה, כא)

- ג. חלק הכהנים בקרבן מנחה (ב, י)
- ס. מארבע רוחות (א, ה)
- ע. חומר בעירה (ד, יב)
- פ. קלב (א, ח)
- צ. ממיני הבהמות (א, ב)

- ק. מלא ג' אצבעות היד (ב, ב)
- ר. לחם דק (ב, ד)
- ש. קריעה לשתים, בידיים (א, יז)

מדורים שונים:

יד. מדור 'מתיקות שבת הארץ', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני השמיטה, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'ומתוך האור', מאוצרו הגדול של הר"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.

טו. מדור 'שתולים בבית ה', ובו טיפ בנושאי חינוך, מהר"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א.

טז. מדור 'נפלאים מעשיך', ובו עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהר"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א.

יז. מדור 'הארת הבטחון', ליקוט נפלא בענין רוממות התורה וברכותיה, בהוצאת 'קול האמונה'. לפרטים נוספים: 0795422643 AO795422643@gmail.com

יח. מדור 'ביאורי תפילה', ובו כוונות ופירושים על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב', מאת הר"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א.

יט. מדור 'עובדות דרבי לוי', על הגאון הצדיק רבי לוי הכהן רבינוביץ זיע"א, בעל 'מעדני השלחן', שו"ת 'מעדני מלכים', 'וללוי אמר', וש"ס. כתב וערך בנו

הגאון רבי אלחנן יעקב דוד הכהן רבינוביץ שליט"א, ראש כולל מעדני השלחן, מח"ס 'מועדי קדשיך' וש"ס. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הר"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנודע הרב יוני גרשטיין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המתברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מרן רשכבה"ג רבי אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל □ מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל □ הר"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פייבל זצ"ל □ הר"ג ר' משה רייך ב"ר לייב זצ"ל □ סבי הר"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל □ סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל □ סבי הר"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל □ סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל □ סבי הר"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל □ סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ סבי הר"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל □ סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל □ מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל □ הר"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל □ מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל □ מרת רחמה צפורה שושנה דוידוביץ ע"ה, ב"ר אלכסנדר זושא זצ"ל □ מרת רבקה בת דניאל ומלכה ע"ה □ מרת גיטל ע"ה ב"ר שניאור זלמן זצ"ל, ומרת זיוה ע"ה ב"ר אליעזר זצ"ל.

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבוע, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו י"ט מדורים:

מדורי הפרשה:

א. מדור 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הר"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א [מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' ב' חלקים].

ב. מדור 'שמחת התורה', ובו שו"ת בעניני הפרשה, מתוך כתבי הר"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א.

ג. מדור 'שלום לאוהבי תורתך', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הר"ג רבי שלום חזקיה שליט"א.

ד. מדור 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הר"ג רבי ברוך רובין שליט"א.

ה. מדור 'סיפור ושאלה בצידו', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.

ו. מדור 'מחודדים בפיך', ובו חידות לפרשת השבוע לפי סדר הא-ב, מאת הר"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א.

ז. מדור 'שביבי חיים', ובו וארטים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הר"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א.

מדורי ההלכה והעיון:

ח. מדור 'מתיקות התורה', ובו חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].

ט. מדור 'אוצר היסודות והחקירות', ובו חקירות ויסודות מרבותינו ראשי הישיבות, ושאר מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר האב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' [ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות, הפצה ראשית: 'יפה נוף'].

י. מדור 'אורות אילת השחר', ובו עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל אילת השחר זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג' ועוד].

יא. מדור 'תשובות שר התורה', והוא שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי שליט"א, מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הר"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הר"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

יב. מדור 'מרגליות שאול', ובו חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הר"ג רבי שאול מרגליות זצ"ל. ישר כח לבני משפחתו שיבדלחט"א, ולרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

יג. מדור 'המעיר לארץ', ובו הערות והארות מרבנן ותלמידיהון [נא לכתוב בשפה ברורה ונעימה. המעונין בעילום שם לא יחתום שמו בסוף ההערה].